

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

Local Adaptation Plans for Action

(आ.व. २०७६/०७७ देखि ०७८/०७९)

बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६, सल्यान
(साविक कोटबारा गा.वि.स. वडा नं. २, ३, ४ र ५)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा संलग्न संस्थाहरु

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग
बागचौर नगरपालिका
बागचौर नगरपालिकाको कार्यालय, बागचौर, सल्यान
कर्णाली प्रदेश, नेपाल
२०७६

तयार गर्ने :

बागचौर नगरपालिका

वडा नं.६ को कार्यालय

सल्यान, कर्णाली प्रदेश, नेपाल

सहजीकरण गर्ने :

इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि.

शारदा नगरपालिका वडा नं.२ लामाचौतारा, सल्यान

अनुमोदन गर्ने :

नाम : भुपेन्द्रराज वली

पद : वडा अध्यक्ष

दस्तखत :

मिति : २०७६ असोज ९ गते बिहिबार ।

बागचौर नगरपालिका

६ नं वडा कार्यालय

सल्यान, कर्णाली प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या : ०७६/०७७

च.नं :

मिति : २०७६/०६/०९

विषय : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सन्दर्भमा

विश्वव्यापी रुपमा मानव जगतको उत्पतिसँगै मानवले आफू बाँच्नका लागि मानव विकासक्रमसँगसँगै विभिन्न क्रियाकलापहरूको विषयमा खोज, अनुसन्धान गर्दै आएको देखिन्छ । जब मानवले आफ्नो जिवनयापन गर्न ढुङ्गे युग देखि लिएर वर्तमान २१ औं शताब्दीसम्म आई पुग्दासम्म हामीले हाम्रो लागि गरेका क्रियाकलापहरूले नै हामीलाई असर गरेको छ भन्ने तथ्य विश्वमा जलवायु परिवर्तनसँग अध्ययनरत वैज्ञानिकहरू लागि परे पश्चात थाहा भयो । विश्वव्यापी रुपमा मानविय क्रियाकलापहरू औद्योगिकरण, कलकारखाना, यातायात, फोहरमैला, आणविक अस्त्र-सस्त्र, वन डढेलो तथा वन विनासका कारणहरूले गर्दा विश्वमा आवश्यक पर्ने भन्दा बढी मात्रामा हरित गुह ग्याँसहरूको उत्सर्जनका कारण विश्व उष्णीकरण भई तापक्रम बृद्धि हुँदा यसले मानविय जगतमा निकै नराम्रो प्रभाव पारेको छ । विश्वमै अनुभव गरिएको कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, जलस्रोत तथा उर्जा, मानव वस्ती तथा भौतिक पुर्वाधार, जलवायुजन्य प्रकोप जस्ता क्षेत्रमा प्रभाव पारेको छ भन्ने कुराको महसुस गरी नेपाल सरकारले तयार गरेको जलवायु निती २०६७, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६८, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना जस्ता निती नियमहरूको अवलम्बन गरी स्थानीय अनुकूलन योजना तयारी भएको छ ।

देश संघीय संरचनामा गए पश्चात नेपाल सरकारद्वारा लागु भएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा (११) को उपदफा (फ,ब,ड) मा जलाधार, वातावरण, वनजङ्गल, जैविक विविधता, पर्यावरण संरक्षण जस्ता जिम्मेवारीहरू अधिकारको सूचीमा सूचीकृत भएको छ । स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भित्र पर्ने सबै कार्यहरू स्वयम् स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरी सम्पन्न गर्न प्राविधिक तथा आर्थिक हिसाबले कठिनाइको विषय नै हो । यसै बागचौर नगरपालिकाको आर्थिक सहयोग तथा इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि. सल्यानको सहजिकरण तथा प्राविधिक सहयोगमा वडा स्तरका जनप्रतिनिधीहरू, टोलस्तरका अगुवाहरू, शिक्षक, बुद्धिजीवी, स्वास्थ्यकर्मीहरू, गाउँकार्यपालिका पदाधिकारीहरू तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहयोगमा स्थानीय स्तरको जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी वडा स्तरीय योजना तयारी भएको छ । बागचौर नगरकार्यपालिकाको बैठकबाट अनुमोदन गराई आ.व.२०७६/०७७ देखि पहिलो चरणमा ३ वर्षसम्मका लागि कार्यावयन हुने गरी लागु गरिने वडा स्तरीय अनुकूलन योजना निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने बागचौर नगरपालिका र सहजिकरण तथा दस्तावेजीकरण गरी प्राविधिक सहयोग गर्ने संस्था इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि. सल्यान, स्थानीय संघ-संस्था तथा सरोकारवाला, अगुवाहरू, बुद्धिजिविहरू लगायत योजना निर्माणमा अहम भूमिका निर्वाह गर्ने वडा नं ६ का स्थानीय समुदाय सबैमा अध्यक्षको हैसियतले वडा स्तरमा हुने जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी योगदान गर्नको लागि अहम भूमिका रहने प्रतिबद्धताका साथ हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दै आगामी दिनमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सम्बद्ध सबै सरोकारवाला निकायहरूमा सहयोगको लागि अनुरोध गर्न चाहन्छु । धन्यवाद !

वडा अध्यक्ष

संक्षिप्त शब्दावलीहरू

संक्षिप्त रूप (नेपालीमा)	संक्षिप्त रूप (अंग्रेजीमा)	विस्तृत रूप (नेपालीमा)	विस्तृत रूप (अंग्रेजीमा)
	ASHA	पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	Adaptation for Smallholders in Hilly Areas
सा.ब.	C F	सामुदायिक वन	Community Forest
सा.ब.उ.स.	CFUG	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	Community Forest Users' Group
	CoP	पक्ष राष्ट्रहरुको सम्मेलन	Conference of Parties
जि.स.स	DCC	जिल्ला समन्वय समिति	District Coordination Committee
	DPCU	जिल्ला आयोजना समन्वय इकाई	District Project Coordination Unit
	GHGs	हरित गृह ग्याँसहरु	Green House Gases
	GIS	भौगोलिक सूचना प्रणाली	Geographic Information System
गा.वि.स	VDC	गाउँ विकास समिति	Village Development Committee
गा.पा.		गाउँपालिका	Rural Municipality
	IPCC	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अन्तर सरकारी समूह	Intergovernmental Panel on Climate Change
लापा	LAPA	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	Local Adaptation Plans for Action
	LGCDP	स्थानीय सु-शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम	Local Governance and Community Development Programme
नापा	NAPA	राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम	National Adaptation Programme of Action
	RM		Running Metre
	UNFCCC	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्र संधि प्रारूप महासन्धि	United Nations Framework Convention on Climate Change

शब्दावलीहरु

१. मौसम (Weather)

कुनै निश्चित समयमा तापक्रम, वायुचाप, बतास, जलवाष्प, बादल, वर्षा, सादृश्यता (Visibility) जस्ता वायुमण्डलका विशेषताहरूको अल्पकालीन वायुमण्डलीय अवस्था नै मौसम (Weather) भन्ने बुझिन्छ। यो ज्यादै परिवर्तनशिल हुन्छ। तर उपयुक्त मौसमका तत्वहरू एक अर्कासँग घनिष्ठ रूपले निर्भर रहन्छन्।

२. जलवायु वा हावापानी (Climate)

कुनै ठाउँको मौसमी अवस्थाहरूको कुल योग अथवा सरल शब्दमा औसत मौसम नै हावापानी (Climate) भन्ने बुझिन्छ। यसले कुनै ठाउँको मौसमको औसत अवस्था मात्र होइन मौसमका विषमताहरूलाई पनि अङ्कित गर्दछ। तसर्थ हावापानी सम्बन्धी राम्रो जानकारी पाउनका लागि विषमताहरूको range र frequency को ठुलो महत्व छ। हावापानीलाई कुनै ठाँउ वा क्षेत्रको सम्पूर्ण मौसमी तथ्यहरूको तथ्याङ्कीय योग वा विश्लेषणले दर्शाउँछ जुन प्रायः कयौँ शताब्दी लगाएर सङ्कलन गरिन्छ। विश्व मौसम संस्था (World Meteorological Organization) अनुसार कुनै स्थानका हावापानीको औसत अङ्क गणना गर्न विविध मौसमी तत्वहरूको ३१ वर्ष (Standard Period) अवधीको तथ्याङ्क आवश्यक पर्ने हुन्छ।

३. जलवायु परिवर्तन (Climate Change)

निश्चित समयवधि वा काल खण्डहरूका हावापानीहरू तुलना गरि वा यसको आवधिक प्रवृत्तिलाई विश्लेषण गर्दा देखा परेका हावापानीको फेरबदल वा परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन (Climate Change) भन्ने बुझिन्छ। कुनै पनि भौतिक गतिविधि जस्तै हावापानी पनि स्थिर छैन बरु एकदमै गतिशिल छ। वर्तमान समयमा हावापानीको फेरबदल/परिवर्तन (Climate Change) ले पृथ्वीका समस्त जीव जगत लगायत मानव र उसका क्रियाकलापलाई पछिल्लो दशक यता प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष तीव्र असर परिरहेको हुनाले यो ठुलो चासोको विषयवस्तु बनेको छ।

४. हरितगृह ग्याँसहरू (Green House Gases)

पृथ्वीको वायुमण्डलीय तह (Atmospheric Level) मा तापक्रम सञ्चय गरी तापक्रम बढाउन सहयोग गर्ने ग्याँसहरूलाई हरित गृह ग्याँस भनिन्छ। त्यसकारण विश्वव्यापी उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तन गराउन यी ग्याँसहरूको मुख्य भुमिका रहेको हुन्छ। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्बनडाइअक्साइड (CO₂), मिथेन (CH₄), नाइट्रस अक्साइड (N₂O), हाइड्रोफ्लोरोकार्बन (HFCs), परफ्लोरोकार्बन (Perfloro Carbons (PFCs), सल्फर हेक्जाफ्लोराइड (sulphur hexoflорide (SF₆)) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरू पर्दछन्। कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन Cop ले नाइट्रोजन ट्राइफ्लोराइड (NF₃) लाई थप गरेको हुनाले हरित गृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ।

५. जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि १९९२ (UNFCCC)

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि (United Nations Framework Convention on Climate Change-UNFCCC) १९९२ मा रियो दि जेनेरियोमा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो। विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरूले पृथ्वीमा जलवायु परिवर्तन भईरहेको महसुस गरेर त्यसका लागि बनेको महासन्धि हो। यसलाई १९९६ देशहरूले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने यो

महासन्धि १९९४ देखि कार्यान्वयन भएको हो । यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा हरितगृह ग्याँसहरूलाई प्रतिबद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्दै जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणमा विश्वव्यापी प्रयास गर्नु र जलवायु परिवर्तनका असरहरूलाई न्यूनीकरण गरी अनुकूलन क्षमता बढाउनु रहेको छ ।

६. पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन (Conference of parties)

पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन (Conference of parties) भन्नाले UNFCCC का पक्ष देशहरूको सम्मेलनलाई जनाउछ । यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन वर्षमा एक पटक हुने गर्दछ । सन् २०१८ को डिसेम्बरमा Poland को Katowice मा Cop 24 सम्पन्न भएको छ भने सन् २०१९ को Cop 25 Chile मा हुन गईरहेको छ ।

७. जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अन्तर सरकारी निकाय (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC)

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी अन्तरसरकारी निकायले जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी आधिकारिक सत्य, वैज्ञानिक ज्ञान र बुझाई प्रदान गर्दछ । यो जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रमा कार्यरत वैज्ञानिकहरूको अन्तर्राष्ट्रिय संयन्त्र हो । यस संस्थाले जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी तथ्याङ्कहरूको अध्ययन, विश्लेषण, प्रक्षेपण र नीति निर्धारण गर्न विश्व समुदायलाई सचेत गराउने काम गर्दछ । यो निकाय सन् १९८८ मा स्थापित भएको थियो जसले मानवीय क्रियाकलापबाट उत्पन्न भएका जलवायु परिवर्तनका असरहरूबारे मूल्याङ्कन गर्दछ । यसले सन् २००७ मा नोबेल पुरस्कार समेत पाएको थियो । जलवायु परिवर्तनका क्षेत्रमा यस संस्थाको धारणा नै आधिकारिक मानिन्छ ।

८. अनुकूलन (Adaptation)

मानिस अथवा जीवले आफ्नो अस्थित्व बचाउन वरिपरिको वातावरणसँग आफ्नो बाहिरी रूप, संरचना तथा प्रक्रियामा परिवर्तन गरेर आफूलाई उक्त वातावरणमा अनुकूलन हुने वा जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई बुझेर सो अनुरूप समायोजनमा हुने प्रक्रिया नै अनुकूलन (Adaptation) हो । यो परिवर्तित वातावरण अनुसार आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रक्रिया हो ।

९. राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (National Adaptation Programme of Action-NAPA) अति कम विकसित मुलुकहरूमा जलवायु जोखिमको मूल्याङ्कन गर्ने र उपयुक्त अनुकूलन सम्बन्धी उपायहरूको पहिचान गरी जलवायु परिवर्तनले ल्याएका समस्या र चुनौतीहरूलाई वैज्ञानिक ढङ्गले सम्बोधन गर्न तयार पारिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना नै राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) हो । यसमा जलवायु परिवर्तनका तत्कालीन असरहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने र जलवायु परिवर्तनका मुद्दाहरूलाई राष्ट्रिय विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने उद्देश्य राखिएको छ । नेपालमा सन् २०१० मा तत्कालिन वातावरण मन्त्रालयले ६ वटा क्षेत्रहरू: कृषि र खाद्यसुरक्षा, जलस्रोत र उर्जा, जलवायु सिर्जित प्रकोपहरू, वन र जैविक विविधता, जनस्वास्थ्य र शहरी बसोबास तथा पूर्वाधारमा विभिन्न अनुकूलन कार्यक्रमहरू पहिचान गरी सूचिकृत गरेको छ । हाल सो विषयसँग सम्बन्धीत कार्यक्रमहरू वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालनमा रहेका छन् ।

१०. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (Local Adaptation Plans of Action)

जलवायु परिवर्तनका स्थानीय असरहरूलाई न्यूनीकरण गरी संकटासन्न समुदाय तथा घर परिवारको अनुकूलन क्षमताको वृद्धि गर्न स्थानीय सरोकारवाला, सेवा प्रदायक र जनप्रतिनिधिहरूको प्रत्यक्ष सहभागीतामा तयार पारी कार्यान्वयन गरिने योजनालाई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (Local Adaptation Plans of Action-

LAPA) भनिन्छ । यसमा विशेष गरी राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रमले पहिचान गरेका संकटासन्न क्षेत्र तथा अनुकूलनका कार्यक्रमहरूलाई स्थानीय विकास योजनाहरूमा समाहित गर्ने उद्देश्य राखिएको छ । नेपाल सरकारले २०६८ मा अनुमोदन गरी कार्यान्वयन भईरहेको छ । सल्यान जिल्लामा हालको नयाँ संरचना अनुसार ३३ वटा वडामा सो कार्यक्रम कार्यान्वयनमा रहेको छ ।

११. लैङ्गिक समानता (Gender Equality)

महिला पुरुषबीच सबै पक्ष र तहहरूमा बराबर अवसर र बराबर लाभ हासिल भएको अवस्था नै लैङ्गिक समानता हो ।

१२. लैङ्गिक समायोजन (Gender Integration)

कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियामा आयोजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका चरणहरूमा लैङ्गिक असमानता र भिन्नतालाई पहिचान गरी सम्बोधन गर्ने प्रक्रियालाई बुझाउँछ ।

१३. पारिवारिक/प्रजनन भूमिका (Reproductive Role)

यस भूमिका अन्तर्गत दुई किसिमका घरायसी कामहरू पर्दछन् । (१) जैविक जस्तै: बच्चा जन्माउने र (२) सामाजिक जस्तै: बच्चाहरूको स्याहार गर्ने, भान्साको काम, बजार जाने, परिवारको स्वास्थ्यको हेरविचार गर्ने एवं अन्य घरायसी कार्यहरू गर्ने जुन कार्यको मान्यता कम हुन्छ र आम्दानी पनि हुदैन । यस्ता काममा बढी श्रम र समय लाग्छ तर आर्थिक लाभ भने हुदैन । महिला तथा बालिकाहरूले नै प्राय यस्ता काम गर्ने गर्दछन् ।

१४. संकटासन्नता (Vulnerability)

जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जना भएका जोखिम तथा खतराहरूका प्रतिफल तथा प्रभावहरू आदिसँग जुध्न सक्ने हैसियत वा क्षमतामा कमी आएको अवस्थालाई संकटासन्नता भनिन्छ ।

१५. भौगोलिक सूचना प्रणाली (Geographic Information System)

पृथ्वीका निश्चित स्थानहरूको भौगोलिक अवस्थिति सम्बन्धी तथ्याङ्क, सूचनाहरू दिई विभिन्न तरिकाबाट विश्लेषण गर्ने प्रणालीलाई भौगोलिक सूचना प्रणाली (Geographic Information System) भनिन्छ । यस प्रणालीमा तथ्याङ्क, सूचनाहरूलाई लिने, जम्मा गर्ने, मिलाउने, विश्लेषण गर्ने, व्यवस्थापन गर्ने र प्रस्तुत गर्ने काम गरिन्छ ।

१६. वेदनशीलता (Sensitivity)

जलवायु परिवर्तनका कारणले कुनै पनि जीव वा वनस्पतीको आन्तरिक प्रणालीले देखाउने सकारात्मक वा नकारात्मक प्रतिफल तथा प्रभावलाई संवेदनशीलता (Sensitivity) भनिन्छ ।

१७. अनुकूलन क्षमता (Adaptive Capacity)

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरूसँग अनुकूलित हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता (Adaptive Capacity) भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरू, प्रविधिहरूमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरूमा पहुँच, सूचनाहरूको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित

वितरणसँग सम्बन्धित हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धित हुन्छ, जस्तै राष्ट्र वा समुदाय जति बढी विकसित हुन्छ तिनको अनुकूलन क्षमता पनि उतिनै बढी हुन्छ ।

१८. जोखिम (Risk)

विगत तथा वर्तमानका तथ्यहरूका आधारमा भविष्यमा देखिन सक्ने जलवायुको अवस्था तथा यसले प्राकृतिक, मानवीय, सामाजिक तथा भौतिक संरचनामा पार्न सक्ने नकारात्मक असरहरूको सम्भाव्यतालाई जोखिमको रूपमा लिईन्छ ।

१९. समावेशीता (Inclusiveness)

कुनै पनि कार्यक्रम, कार्ययोजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन एवं त्यस सम्बन्धी गर्नुपर्ने निर्णय प्रक्रियामा सरोकारवाला व्यक्ति तथा समुदाय जस्तै महिला, दलित, विपन्न तथा सीमान्कृत समुदायको सार्थक सहभागिताको सुनिश्चितता गर्नु समावेशीता (Inclusiveness) हो ।

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकूल प्रभावहरू समग्र विश्वकै लागि साझा चुनौतिका रूपमा अगाडी आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०६७, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ एवं स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०६८ समेत तयार गरी स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरूलाई प्राथमिकता दिदै आइरहेको छ । यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन (ASHA) आयोजनाले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरूलाई योजनाबद्ध रूपले अधि बढाउन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्ने कार्य तदारुकताका साथ अधि बढाईरहेको छ । यसै क्रममा नापाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण अनुसार उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको यस सल्यान जिल्लाको जिल्ला स्तरीय सरोकारवालाहरूको गोष्ठीबाट छनोट गरिएको यस बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ मा पनि जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावहरू देखा पर्न थालिसकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता र बागचौर

नगरपालिकाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि.को सहजीकरणमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि नेपाल सरकारबाट स्विकृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरूका साथै **ASHA** आयोजनाद्वारा तयार गरिएका भौगोलिक सूचना प्रविधिमा आधारित उप-जलाधार व्यवस्थापन योजना तर्जुमा (**Geographic Information System based Sub-watershed Management Planning**) तथा सहभागितामूलक परिदृश्य विकास (**Participatory Scenario Development**) अवधारणाहरू अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरू समेत अवलम्बन गरिएको थियो । यस कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस वडाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू, वडा सचिव, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधीहरू, नागरिक सचेतना केन्द्रका पतिनिधीहरू, शिक्षकहरू, सामुदायिक वनका प्रतिनिधीहरू, समाजसेवीहरू, राजनैतिक दलहरूका प्रतिनिधीहरू, स्थानीय विषयगत कार्यालयहरूका कर्मचारीहरू, गरिव, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्गहरू तथा अन्य बुद्धिजीविहरूको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो । आगामी ३ वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा यस वडामा विद्यमान सामाजिक, मानविय, आर्थिक, प्राकृतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरू तथा जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकुल प्रभावहरू/प्रकोपहरूको पहिचान तथा लेखाजोखा गर्दै यस वडा र यहाँका घरधुरीहरूको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन गरिएको थियो । सोही मूल्यांकनको आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरिएको थियो जसको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शिर्षक	विवरण		
कार्ययोजनाले समेटेको क्षेत्र	बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६		
चारकिल्ला	पुर्व : बागचौर न.पा. ११ पश्चिम : बागचौर न.पा. वडा नं. ५ उत्तर : बागचौर न.पा. ४ र १२ दक्षिण : बागचौर न.पा. वडा नं. ७		
क्षेत्रफल	८.७८ वर्ग कि.मि. (बागचौर नगरपालिका नगरपार्श्वचित्र २०७६)		
जनसंख्या (बागचौर नगरपालिका नगरपार्श्वचित्र २०७६)	महिला	पुरुष	जम्मा
	१५२०	१५१६	३०३६
जातजाती घरधुरी (सहभागितामूलक संकटासन्नता स्तरीकरण)	ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी/सन्ध्यासी	जनजाती	दलित
	३७८	६	१४५
	७१.४६%	१.१३%	२७.४१%

२०७६)				
प्रमुख पेशा/ जीविकोपार्जनको आधार	यस वडाका बासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि हो भने अन्य पेशाको हकमा कामको लागि खाडीमुलुक र भारत जाने गर्दछन् ।			
जलवायुको अवस्था	समशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी			
जलवायु परिवर्तनको प्रभाव	<ul style="list-style-type: none"> ● गर्मी दिन करिब १.५ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको, जाडो दिन करिब २ महिनाले घटेको ● मनसुनी वर्षाको अवधि १.५ महिनाले घटेको, हिउँदे वर्षा छिटपुट मात्र हुने गरेको ● तुषारो पर्ने दिनहरु फेरबदल भएको तथा घटेको ● बाढी र पहिरोको मात्रा तथा बारम्बारता बढेको ● कृषिबाली, पशुपंक्षी तथा मानवमा नयाँ रोगको प्रकोप बढेको ● वनमा मिचाहा प्रजातिहरुको प्रकोप बढेको ● वर्षामा पानीका मुहानहरु फुटने क्रम घटेको 			
मुख्य प्रकोपहरु	खडेरी, हावाहुरी, कृषि तथा पशुपंक्षी रोग, मिचाहा प्रजाती, आगलागी, पहिरो, असिना, चट्याङ, बाढी र तुसारो आदि			
वस्ती/वडागत संकटासन्नता	अति उच्च-V4	उच्च-V3	मध्यम-V2	न्यून-V1
	साविक वडा नं. ३	साविक वडा नं. ४	साविक वडा नं. ५	साविक वडा नं. २
संकटासन्न घरधुरी संख्या प्रतिशत	अति उच्च-V4	उच्च-V3	मध्यम-V2	न्यून-V1
	१८८	२४८	७१	२२
	३५.५४%	४६.८८%	१३.४२%	४.१६%
कार्ययोजनाको परिकल्पना	<ul style="list-style-type: none"> ● सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती र साना सिंचाई प्रविधिहरुको प्रयोगले सिंचाईको उपलब्धतामा वृद्धि भई खडेरीले न्यून प्रभाव पारेको हुनेछ र कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ । ● विभिन्न भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरुको असरमा कमी आई वडा विकास निर्माणतर्फ अग्रसर भएको हुनेछ । ● उन्नत वीउविजन र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा कृषिबाली तथा पशुमा देखा पर्ने रोगहरुको असरमा कमी आई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ । ● दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण गर्दा वनको हैसियतमा सुधार आएको हुनेछ । ● स्वस्थ पिउने पानीको व्यवस्थापन तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ । ● समग्रमा सम्पूर्ण स्थानीय बासिन्दाहरुमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने क्षमताको विकास भएको हुनेछ, जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपहरुबाट हुने क्षति न्यून भएको हुनेछ । 			
योजनाको अवधि	२०७६/०७७, २०७७/०७८ र २०७८/०७९ (३ वर्ष)			
कार्ययोजनाको प्राथमिकतामा परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तर उन्नती ● साना सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन, प्लाष्टिक घरमा वेमौषमी तरकारी खेती, रिचार्ज पोखरी निर्माण ● नदी किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण ● सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरुको प्रवर्द्धन (गहुँ, मकै, धान) ● नश्ल सुधारको लागि बोका (बोयर) वितरण, भकारो सुधार, बाखाको खोर सुधार, पशुपालन सम्बन्धि तालिम, पशु स्वास्थ्य शिविर 			

	<ul style="list-style-type: none"> ● वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण ● पानीका मुहान संरक्षण, खानेपानी टंकी निर्माण ● सरफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, गाउँघर क्लिनिक तथा स्वास्थ्य चौकीको सबलिकरण 					
विषयगत क्षेत्र अनुसार अनुमानित वार्षिक बजेट	विषयगत क्षेत्र	अनुमानित बजेट रु. हजारमा				
		पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	कुल जम्मा	
	१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	७४३२	४१५०	५२५०	१६८३२
	२	जलश्रोत तथा उर्जा	१०७६३	१०८२५	६४३७	२८०२५
	३	वन तथा जैविक विविधता	१६७०	१४३५	५३०	३६३५
	४	जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप	११००	१०००	८००	२९००
	५	जनस्वास्थ्य	४०२	२७०	२७०	९४२
	६	भौतिक पूर्वाधार	६७५०	३०००	३६००	१३३५०
	७	जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	२००	३००	२००	७००
८	योजना अनुगमन, मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	१८०	८०	८०	३४०	
	कुल जम्मा	२९२५०	२१४५५	१२९१७	६३६२२	
योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय	बागचौर नगरपालिका, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, कृषि विकास कार्यालय, पशुसेवा कार्यालय, वन कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु, जिल्लामा क्रियाशिल गैरसरकारी संस्थाहरु आदि ।					
लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	साविकको गा.वि.स.को वडा स्तरको तथ्याङ्क संकलन गरी विभिन्न क्रियाकलाप तथा कार्यक्रमहरुमा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई ध्यानमा राखी कार्ययोजना निर्माण गरिएको ।					
योजना समायोजन	विस्तृत छलफलबाट तयार गरिएको यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको ७ चरणको स्थानीय योजना तर्जुमा प्रक्रिया अन्तर्गत वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, नगर कार्यपालिकाको बैठक हुँदै नगर सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ ।					
योजना कार्यान्वयन	स्थानीय अनुकूलन योजनाका प्राथमिकताहरुलाई वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठकबाट स्थानीय विकास योजनामा समायोजन गर्दै एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट नगर सभाको बैठकमा निर्णय गरी पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाको तर्फबाट हुने आर्थिक सहयोगमा यसै आयोजनाको प्रकृया अनुसार कार्ययोजना कार्यान्वयन हुनेछ ।					
अनुगमन तथा मूल्यांकन	समुदाय तहमा क्रियाकलापहरुको वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरु र नगरपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरुको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।					
क्षमता विकास	विभिन्न तहमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखिकरण तालिमहरु, कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी तालिम, स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम, सीपमूलक तालिम, इत्यादि दिइनेछ ।					

विषय सूची

क्र.सं.	विषय शिर्षक	पेज नं.
परिच्छेद १ परिचय		
१.१	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य	१
१.२	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरु	२
परिच्छेद २ उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी		
२.१	शारदा खोला उप-जलाधार क्षेत्र	४
२.१.१	उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्ध	५
२.२	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को अवस्थिति	६
२.३	सामाजिक अवस्था	६
२.४	मानविय अवस्था	८
२.५	आर्थिक क्रियाकलापको अवस्था	८
२.६	प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	९
२.६.१	वन क्षेत्रको अवस्था	१०
२.६.२	उर्जाको विवरण	१०
२.७	समुदाय विकास	११
२.८	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक सामावेशिकरणको अवस्था	११
परिच्छेद ३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरु		
३.१	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरु	१२
३.२	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण अवधारणाको समायोजन	१४
३.३	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि	१५
३.४	भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्साहरु र तिनको विश्लेषण	१६
३.४.१	पहिरोको जोखिमको अवस्था	१६
३.४.२	नदी तथा खोला/खोल्सीहरु	१७
३.४.३	पानीको मुलको अवस्थिति	१८
३.४.४	उचाई तथा समुच्च रेखाको अवस्था बस्ती बसेको क्षेत्र	१९
३.४.५	भू-उपयोग समायोजनको विश्लेषण	२०
३.५	जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्याङ्कन	२०
३.५.१	जलवायु परिवर्तनको अवस्था (मौषम पात्रो)	२१
३.५.२	जलवायुको अवस्था विश्लेषण	२२

३.५.२.१	वर्षाको अवस्था विश्लेषण	२२
३.५.२.२	तापक्रमको अवस्था विश्लेषण	२३
३.५.३	परिवर्तित बाली पात्रो	२४
३.५.४	प्रकोपको विश्लेषण	२५
३.५.४.१	प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	२५
३.५.४.२	प्रकोप पात्रो	२८
३.५.५	श्रोत तथा प्रकोप नक्साङ्कन	२९
३.५.६	जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिङ्ग तथा समुदाय पहिचान	३०
३.५.७	प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण	३२
३.५.८	प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	३३
३.५.९	जिविकोपार्जनका सम्पत्तीहरूको विश्लेषण	३६
३.५.१०	बस्ती (साविकका वडाहरू) को संकटासन्नता अवस्था स्तरीकरण	४५
३.६	अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	४७
३.६.१	उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना	४७
३.६.२	अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	४८
३.६.३	आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा	५६
३.७	लैङ्गिक विश्लेषण	५७
३.७.१	काममा आधारित लैङ्गिक खाका	५८
३.७.२	श्रोत साधनमा आधारित लैङ्गिक विश्लेषण खाका	५८
३.७.३	लैङ्गिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजना खाका	५९
परिच्छेद ४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना		
४.१	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा	६०
परिच्छेद ५ संस्थागत सम्बन्ध		
५.१	संस्थागत सम्बन्ध विश्लेषण/रोटी चित्र	१०३
५.२	योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन	१०५
५.३	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन	१०५
५.४	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगती, समिक्षा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	१०६

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

तालिका

क्र.सं.	तालिकाको शिर्षक	पेज नं.
---------	-----------------	---------

१	बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को शारदाखोला उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग	५
२	बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को संकटासन्नता घरधुरी स्तरीकरण	७
३	बाली चक्र	८
४	बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को भू-उपयोग विवरण	९
५	सामुदायिक वनको विवरण	१०
६	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरु	१५
७	परिवर्तित मौसमी पात्रो	२१
८	परिवर्तित बाली पात्रो	२४
९	प्रकोपको एतिहासिक समयरेखा	२५
१०	प्रकोप पात्रो	२८
११	जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिङ्ग तथा समुदाय पहिचान	३०
१२	प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण	३२
१३	प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण	३३
१४	जिविकोपार्जनका सम्पत्ती तथा श्रोतको विश्लेषण	३६
१५	प्रकोप, जोखिम तथा पहुँचका आधारमा बस्ती (साविक वडाहरु) स्तरीकरण	४५
१६	बस्ती स्तरीकरणको निष्कर्ष	४५
१७	अनुकूलन उपायहरुको प्राथमिकीकरण	४८
१८	क्षमता विकास योजना	५७
१९	काममा आधारित लैङ्गिक खाका	५८
२०	श्रोत साधनमा आधारित लैङ्गिक विश्लेषण खाका	५८
२१	लैङ्गिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजना खाका	५९
२२	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	६०
२३	संस्थागत विश्लेषण	१०४
२४	अनुगमन योजना	१०६

चित्रहरु

क्र.सं.	चित्रको शिर्षक	पेज नं.
१	शारदाखोला उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग नक्सा	४
२	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को अवस्थिति	६

३	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को भू-उपयोग नक्शा	९
४	सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको खाका	१२
५	बैज्ञानिक जानकारी र स्थानीय दृष्टिकोणको समायोजन खाका	१४
६	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को पहिरोको नक्सा	१६
७	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ का नदी तथा खोलाको नक्शा	१७
८	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को पानीको मुहानको अवस्थिति नक्शा	१८
९	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को समुच्च रेखाको अवस्थिति नक्शा	१९
१०	सल्यान बजारको कुल वार्षिक वर्षा	२२
११	सल्यान बजारको वार्षिक औषत तापक्रम	२३
१२	विगत ३० वर्षको सल्यान बजारको वार्षिक औषत तापक्रम वृद्धिको अवस्था	२३
१३	बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्शा	२९
१४	प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	३५
१५	बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को बस्तीगत संकटासन्नता नक्शा	४६
१६	संस्थागत नक्साङ्कन विश्लेषण तथा रोटी चित्र	१०३

परिच्छेद १

परिचय

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य

जलवायु परिवर्तन प्राकृतिक प्रक्रिया हो तर बढ्दो औद्योगिकीकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग, हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जन आदि जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा यसको नियमित प्रक्रियामा तिब्रता आएको तथ्य वैज्ञानिक रूपमा पुष्टि भईसकेको छ । यसले गर्दा क्रमशः तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैले महसुस गरिरहेका छन् । समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरू हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन् । यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको छ । अझ प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने हाम्रो जस्तो कम विकसित गरिब राष्ट्रहरूमा त यो भ्रन ठूलो समस्याको रूपमा देखा पर्न थालेको छ । यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूको सामना गर्न नेपाल सरकारले वि.सं. २०६७ मा राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) तयार गरी अनुमोदन गर्नुका साथै तत्कालिन वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी कार्यान्वयनमा समेत ल्याई सकेको छ । राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल ६ वटा मुख्य क्षेत्रहरू (कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत तथा उर्जा, शहरी क्षेत्र तथा पूर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता र जलवायुजन्य प्रकोप) पहिचान गरी ती क्षेत्रहरूमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका के-कस्ता उपाय तथा रणनीतिहरू अवलम्बन गर्न सकिन्छ भन्ने स्पष्ट किटान गरेको छ । त्यसै गरी हाल नेपाल सरकार जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि राष्ट्रिय अनुकूलन योजना निर्माण गर्ने क्रममा छ । उक्त योजनाले थप तीनवटा विषयगत क्षेत्रहरू (पर्यटन, प्राकृतिक तथा संस्कृतिक सम्पदा, सामाजिक समावेशीकरण र जिविकोपार्जन तथा सु-शासन) को प्रस्ताव गरेको छ । विभिन्न व्यक्ति तथा समुदायको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता, जलवायु परिवर्तनसंगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताका आधारमा फरक-फरक हुने हुँदा जलवायु परिवर्तनका असर तथा प्रभावहरू पनि व्यक्ति र समुदाय अनुसार फरक-फरक हुने गर्दछन् । सोही सन्दर्भमा बागचौर नगरपालिकाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि.को सहजीकरणमा जिल्ला स्तरीय सरोकारवालाहरूको गोष्ठीबाट छनोट भएको यस बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ मा नेपाल सरकारबाट स्विकृत लापा संरचना अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरू साथै पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाद्वारा निर्माण गरिएको सुदृढ लापा म्यानुअलका प्रावधानहरूलाई अवलम्बन गरी निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू, वडा सचिव, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधीहरू, नागरिक सचेतना केन्द्रका प्रतिनिधीहरू, शिक्षक, समाजसेवी, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधीहरू, स्थानीय विषयगत कार्यालयहरूका प्रतिनिधीहरू, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरूको सहभागितामा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस योजना तयारीको प्रक्रियामा बागचौर नगरपालिका, वडा नं. ६ अर्न्तगतका साविकको कोटबारा गाविस २, ३, ४ र ५ का सबै (बस्तीहरू) मा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी संचालन गरी जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण

विधिको प्रयोग गरी संकटासन्नताको विश्लेषण तथा अनुकूलनका कार्यहरु बस्तीगत रुपमा पहिचान गरिएको थियो । यसरी नै बस्तीस्तरमा संकटासन्न घरधुरीहरुको स्तरीकरण समेत सम्पन्न गरी सबै बस्तीका प्रतिनिधीहरुको समेत सहभागितामा बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गरिएको थियो । यस कार्ययोजना साविकको वडा नागरिक मञ्च प्रतिनिधी, वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधी, विभिन्न संघ/संस्थाका प्रतिनिधी, विषयगत कार्यालयका प्रतिनिधी र राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरुको सहभागितामा २०७६ साल श्रावण १ देखि ३ गतेसम्म बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को ठुलाहिमचौरको श्री सरस्वती मा.वि.को हलमा संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरु

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य बागचौर नगरपालिका वडा नं ६ का स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उनीहरुको जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउनु रहेको छ भने यस योजनाको उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन् :

- स्थानीय समुदायलाई जलवायु परिवर्तन, यसको कारण, यसले समुदायमा पार्ने असर र यससँग जुध्नलाई अपनाउनु पर्ने अनुकूलनका उपायहरु बारे सु-सूचित गर्नु,
- जलवायु परिवर्तन सङ्कटासन्न टोल, बस्ती तथा समुदाय र तिनका अनुकूलन चुनौती तथा अवसरहरु पहिचान गर्नु,
- स्थानीय समुदायलाई आफैले सहज तरिकाहरुको प्रयोग गरी आफ्ना आवश्यकताहरु पहिचान गरी सोही अनुरूपका अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान तथा प्राथमिकिकरण गर्न सक्षम बनाउनु,
- यस कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका नियमित योजना निर्माणका प्रक्रियामा समायोजन गर्नु,
- सेवा प्रदायक निकायले समयमै प्रभावकारी ढङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नु,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना मुख्य रूपमा भौगोलिक सूचना प्रणाली **GIS** प्रविधी तथा सहभागितात्मक ग्रामीण लेखाजोखाबाट गरिएको बस्ती तथा घरधुरीहरुको संकटासन्नता विश्लेषण र विद्यमान परिवेशमा आधारित रहेको छ । बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ जलवायु परिवर्तनसँग संवेदनशील रहेको र ग्रामीण जीविकोपार्जन कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलश्रोत तथा उर्जा, जलवायुजन्य प्रकोप र ग्रामीण पूर्वाधार, जनस्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रहरुमा आधारित रहेको कारण यस कार्ययोजनाले समग्र वडा तथा वडामा रहेका बस्ती तथा घरधुरीहरुको संकटासन्नताको विश्लेषण गरी संकटासन्न क्षेत्रहरु एवं वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष जोड दिईएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरु विशेष गरी महिला, बालबालिका तथा

वृद्ध-वृद्धाहरुमा पर्ने असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गर्दै उनीहरुलाई वातावरण मैत्री कार्यक्रमहरु राखिएका छन् ।

यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरघुरीहरुलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरुलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरु समावेश गरिएको छन् । यसका साथै लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्दाहरुलाई विशेष ध्यान दिई कार्यान्वयन गर्न र महिलाहरुको कार्यबोभलाई न्यून गर्न र महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधारमा सहयोग पुग्ने विभिन्न प्रविधिहरु उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छ । यसका अतिरिक्त स्थानीय विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन योजनालाई पनि परिपूरक हुने अनुकूलनका कार्यहरु पनि योजनामा रहेका छन् ।

यस योजना साविकको गा.वि.स. तहमा रहेका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधिहरु, महिला तथा संकटासन्न घरघुरीहरु, राजनैतिक दलहरु तथा निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरुको सहभागितामा तयार गरिएको हुँदा यसमा स्थानीय प्राथमिकताहरुले स्थान पाएका छन् । साथै सुदृढ लापा निर्माण मार्गदर्शनले सिफारिस गरेका भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना र सहभागितात्मक विधिहरुमा केन्द्रित रही योजना तयार गरिएको हुँदा संकटासन्न क्षेत्र र घरघुरीहरुले लाभ पाउने सुनिश्चत छ । यसैकारण यस अनुकूलन कार्ययोजनाले ती संकटासन्न वर्ग र क्षेत्रहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने मान्यता राख्दछ ।

परिच्छेद २

उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी

२.१ शारदा खोला उप-जलाधार क्षेत्र

शारदाखोला तथा यसका सहायक खोलाहरु : टाटाखोला, हिमखोला, बाँधेरहखोला, च्याउँखोला, नाउलाखोला, चरंगेखोला, सिम, ठारसिमखोला, चौपारीखोला, भिजेखोला, गैराखोला, सिमखोला, राउटेखोला, जुगेखोला, परेपानीखोला, कलाराखोला, पाल्नाखोला, भालुखोला, पनेरीखोला, चिन्नेखोला, दल्लेनीखोला, पैयाँखोला, किमिरेखोला, पँधेराखोला, ठुलाखोला, पलाँटेखोला, टट्केखोला, नम्रेखोला, माउकारेखोला, धादेमारेखोला, चिन्नेखोला, हिमखोला जस्ता खोलाहरुको ढालक्षेत्र (Catchment Area) नै १४९१२ हेक्टरको उप-जलाधार क्षेत्र रहेको छ। यो उप-जलाधार क्षेत्र सल्यान जिल्लाको उत्तर पूर्वी भेगमा पर्दछ। यस उप-जलाधार क्षेत्र अन्तर्गत बागचौर नगरपालिका सम्पूर्ण १२ वटै वडाका भू-भागहरु पर्दछन। यस शारदा उप-जलाधार क्षेत्रको क्षेत्रफल १४९१२.०० हेक्टर रहेको जसमध्ये ९७४७.९७ हेक्टर वन क्षेत्र, ३०८२.३१ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ६४४.२० हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ६९६.३९ हेक्टर घाँसे मैदान ३२९.५६ हेक्टर खाली क्षेत्र र ४११.५७ हेक्टर जलश्रोत रहेको छ। (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan)।

चित्र नं.१ शारदाखोला जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग नक्शा

भू-उपयोग	क्षेत्रफल हेक्टर	प्रतिशत
खाली क्षेत्र	३२९.५६	२.२१
बुट्यान क्षेत्र	६४४.२०	४.३२
कृषि क्षेत्र	३०८२.३१	२०.६७
वन क्षेत्र	९७४७.९७	६५.३७
घाँस क्षेत्र	६९६.३९	४.६७
जलश्रोत क्षेत्र	४११.५७	२.७६
जम्मा	१४९१२.००	१००

तालिका नं.१ बागचौर नगरपालिकाको शारदाखोला उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग

२.१.१ उपल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्ध

शारदाखोला उप-जलाधारको उपल्लो तटीय क्षेत्रमा प्रमुख खोला हिमचौरखोलाको उद्गम बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को दुधिलाबोट, राहानेटा, उल्लेरी, धादेमारे, चौलाबोट, पोखरा, मालभुङ, स्यालावन आदि बस्तीहरुबाट पानी आएर दल्लेनीखोला हुँदै हिमचौरखोलामा मिसिन्छ, भने त्यसपछि बागचौर नगरपालिका वडा नं.६ को शारदा खोलामा मिसिन्छ । तल्लो तटीय क्षेत्रमा साना हिम, ठुला हिम, बाङ्तिरे, सिमखोला, लिरेडाँडा आदि पर्दछन् भने तुलनामा यो क्षेत्र अन्य साविकका वडाहरु भन्दा अलि समथर भू-भाग तथा खेतियोग्य साना फाँटहरु पर्दछन् । यस उप-जलाधार क्षेत्रको उपल्लो क्षेत्रका भू-भागहरुको भिरालोपन बढी भएको हिसाबले ति भू-भागहरुमा संरक्षणका क्रियाकलापहरु गरिनु पर्नेमा कृषिजन्य क्रियाकलापहरुका साथै वन अतिक्रमण, वन विनाश तथा अवैज्ञानिक सडक संजाल विस्तार लगायतका कार्यहरु तिव्र गतिमा भईरहेका छन् । जसको फलस्वरूप जलवायु परिवर्तनसंगै बढ्दै गएको वर्षाको अनियमितता र वर्षाको प्रकृतिले गर्दा उपल्लो तटीय क्षेत्रहरुमा भू-क्षय तथा पहिरोको समस्या बढ्दै गएको छ भने तल्लो तटीय क्षेत्र वेशीमा बाढी र खोला कटानका समस्याहरु बढ्दै गएको छ । यो क्रम नरोकिएको खण्डमा यस उप-जलाधार क्षेत्रको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता अभै बढ्ने देखिन्छ ।

२.२ बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को अवस्थिति

नेपालको कर्णाली प्रदेशमा पर्ने सल्यान जिल्लाका ३ ओटा नगरपालिका मध्ये बागचौर नगरपालिका पनि एक हो । यस नगरपालिकामा साविकका ६ वटा गा.वि.स.हरू (थारमारे, शिवरत, कोटबारा, कोटमौला, पिपलनेटा र बाँफुखोला) पर्दछन् । साविकको कोटबारा गाविसका २, ३, ४ र ५ वडाहरूलाई समावेश गरी बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ बनाईएको छ । यो वडा जिल्ला सदरमुकाम खलङ्गाबाट ३ कोष पूर्व उत्तरतर्फ अवस्थित छ । यस वडाको कुल क्षेत्रफल ७.८७ वर्ग कि.मि. रहेको छ (श्रोत : बागचौर नगरपालिका नगरपार्श्वचित्र २०७६) । यस वडाको पूर्व : बागचौर न.पा. ११, पश्चिम : बागचौर न.पा. वडा नं. ५ उत्तर : बागचौर न.पा. ४ र १२, दक्षिण : बागचौर नपा वडा नं. ७ रहेको छ । यस वडामा समशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी पाईन्छ ।

चित्र नं. २ बागचौर न.पा. वडा नं. ६ को अवस्थिति

२.३ सामाजिक अवस्था

बागचौर नगरपालिका नगरपार्श्वचित्र २०७६ अनुसार यस वडाको जनसंख्या १५१६ पुरुष र १५२० महिला गरी जम्मा ३०३६ रहेको देखिन्छ । यस वडामा मुख्य गरी क्षेत्री, ठकुरी, बाहुन, दलित लगायतका जातजातीहरूको वसोवास रहेको छ । संकटासन्नता घरधुरी सर्वेक्षण २०७६ अनुसार ५२९ घरधुरी भएको यस वडामा जातिगत आधारमा हेर्दा बाहुन/क्षेत्री/ठकुरी ३७८ घरधुरी (७१.४६%), जनजाति ६ घरधुरी (१.१३%), र दलित १४५ घरधुरी (२७.४१%) रहेका छन् । यहाँको रहन सहन प्रायः एकै खालको रहेको छ । यहाँ सबैले मातृभाषाको रूपमा नेपाली नै बोल्ने गर्दछन् । यस वडामा हिन्दु धर्म मान्ने मानिसहरूको बाहुल्यता रहेको छ भने छिटफुट रूपमा क्रिश्चियन धर्म मान्ने मानिसहरू पनि छन् । यस वडामा चाँडपर्वका हिसाबले दशैं, तिहार, माघे संक्रान्ती, साउने

संक्रान्ती, नयाँ वर्ष, आदि पर्वहरु मनाउने गरिन्छ । यस वडामा ४ वटा शैक्षिक संस्थाहरु रहेका छन् ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको क्रममा यस वडाका प्रत्येक बस्तीहरु (साविकको कोटबारा गाविसको वडा नं. २, ३, ४ र ५) मा सहभागितामूलक तरिकाले घरधुरीहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नताको स्तरीकरण गरिएको थियो । उक्त स्तरीकरण समुदाय आफैले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, सम्बेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताका आधारहरुमा आधारित भई गरिएको थियो । उक्त स्तरीकरण गर्दा जिविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरु प्राकृतिक, भौतिक, मानविय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्तीका साथै जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरुले घरधुरीमा पारेको प्रभावलाई समेत आधार बनाईएको थियो । घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने वा सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएका र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित नभएका सम्पन्न घरधुरीलाई न्यून संकटासन्न घरधुरी (V1) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ९ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने तर सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएतापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई मध्यम संकटासन्न घरधुरी (V2) मा राखिएको थियो । त्यसै गरी घरको उत्पादनले ६ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले ६ महिना भन्दा बढी खाना पुगे तापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई उच्च संकटासन्न घरधुरी (V3) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ३ महिना मात्र खाना पुग्ने र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित अति विपन्न घरधुरीलाई अति उच्च संकटासन्न घरधुरी (V4) मा राखिएको थियो । यस क्रममा वडाका जम्मा ५२९ घरधुरी मध्ये ३५.५४% घरधुरीहरु अति उच्च (V4), ४६.८८% उच्च (V3) र १३.४२% मध्यम (V2) तथा ४.१६% न्यून (V1) संकटासन्न रहेको पाईएको थियो ।

साविकका वडा नं.	घरधुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून-V1	मध्यम-V2	उच्च-V3	अति उच्च-V4	
कोटबारा २	४	५४	८६	३३	१७७
कोटबारा ३	४	६	४८	३८	९६
कोटबारा ४	११	७	४८	४०	१०६
कोटबारा ५	३	४	६६	७७	१५०
जम्मा	२२	७१	२४८	१८८	५२९
प्रतिशत	४.१६	१३.४२	४६.८८	३५.५४	१००

आधार : जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७६

तालिका नं. २ बागचौर न.पा. वडा नं.६ को संकटासन्नता घरधुरी स्तरीकरण

२.४ मानविय अवस्था

बागचौर नगरपालिकाको नगरपार्श्वचित्र २०७६ अनुसार यस बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को जनसंख्या ३०३६ रहेको छ जसमध्ये पुरुषको संख्या १५१६ छ भने महिलाको संख्या १५२० रहेको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा गरिएको बस्ती तथा वडा स्तरीय सहभागितामूलक छलफलबाट प्राप्त सूचना अनुसार यस वडाको कुल जनसंख्या मध्ये शिक्षा सेवामा ५ जना स्थायी शिक्षक र ७ जना अस्थायी शिक्षक, सैनिक तथा नेपाल प्रहरीमा १ जना महिला (साविक वडा नं. २), निजामति सेवामा ० जना, गैरसरकारी संस्थामा ८ जना कार्यरत, भारतीय आर्मीमा ३ जना (साविक वडा नं. २ बाट २ जना र साविक वडा नं. ३ बाट १ जना) स्वास्थ्य क्षेत्रमा स्थायी ९ जना (साविक वडा नं. २ बाट ८ जना र साविक वडा नं. ४ मा १ जना) वैदेशिक रोजगारी (भारत वाहेक अन्य मुलुकहरुमा) ६० जना, सिकर्मी डकर्मी ७५ जना, कृषि तथा भेटनरी प्राविधिक (जे.टि.ए.) १५ जना अध्ययन पुरा गरेका, अ.हे.व., अ.न.मी. १३ जना अध्ययन पुरा गरेका, ६ महिना भन्दा बढी सिलाई कटाई गरेका २० जना, ड्राईभर पेशामा संलग्न ५ जना, अगुवा कृषक १० जना रहेका छन् । यस वडाको शैक्षिक अवस्थालाई हेर्दा स्नातक तह उत्तिर्ण गरेका ६० जना र एस.एल.सी. पास गरेका १०५ जना रहेका छन् । यहाँका जनसमुदायमा जलवायु परिवर्तन तथा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र असरहरु सम्बन्धी सामान्य जानकारी रहेको देखिन्छ ।

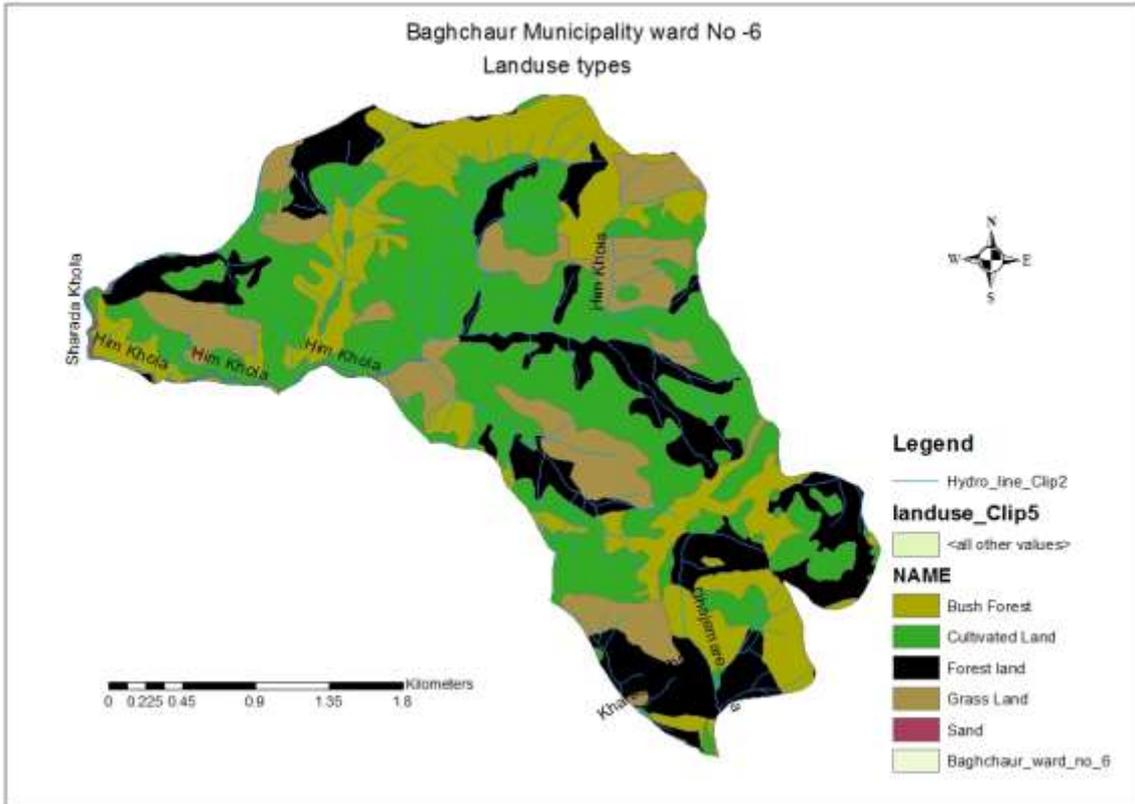
२.५ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था

यस वडाका बासिन्दाहरुको प्रमुख पेशा कृषि रहेको भएतापनि रोजगारीको लागि विदेशीने (भारत र खाडीमूलुक) जानेको संख्या उल्लेखनिय छ । खाडीमूलुक जानेको संख्या ४० भन्दा बढी छ । कृषि अन्तर्गत यहाँका अधिकांश भू-भागमा धान, गहुँ, मकै, तोरी र मुसुरोको खेती गरिन्छ भने नगदे बाली अन्तर्गत अदुवा र बेसार खेती गरिन्छ । तरकारी बालीमा विशेष गरी आलु, काउली, बन्दा, सिमी, बोडी, भान्टा, भटमास, गोलभेंडा र प्याज आदिको खेती गरिन्छ । फलफूलमा यहाँ छिटफुट रुपमा आँप, सुन्तला, मौसम, कागती खेती, टिमुर खेती गरिन्छ । पशुपालनको हकमा भैंसी, गाई र बाखापालन गरिन्छ । कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा व्यापारिक केन्द्रको अभावले गर्दा यहाँ उत्पादित वस्तुहरुले उचित मुल्य पाउन सकेका छैनन् । यस वडाको बाली चक्र बमोजिम यहाँका सबै जसो कृषियोग्य जमीन वर्षको दुई महिना (बैशाख र जेष्ठ) बाँभो रहने गरेको देखिन्छ भने अर्ध सिंचित र अर्धसिंचित जग्गा भने मनसुनी वर्षाको आधारमा थप १५ दिन जति बढी बाँभो रहने गरेको देखिन्छ भने अन्य समयमा समयानुकूल बालीहरु लगाईने गरिन्छ ।

ऋतु	बैशाख	जेष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र	कैफियत
सिंचित (बाह्र महिना कुलो लाग्ने)	बाँभो				धान , मास					गहुँ			
अर्धसिंचित (वर्षामा निर्भर)	बाँभो			धान, मकै, तरकारी सिमी, बोडी, भटमास							गहुँ, आलु, काउली, साग		
अर्धसिंचित (पानी नलाग्ने)	बाँभो									गहुँ, आलु,			

२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

यस वडाको कुल क्षेत्रफल ८७८.०० हेक्टर मध्ये ३९८.३५ हेक्टर वन क्षेत्र, २१३.५३ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ४१.०० हेक्टर घाँसे मैदान, १८१.४८ हेक्टर कृषि क्षेत्र, १९.४० हेक्टर खाली क्षेत्र र २४.२३ हेक्टर जलश्रोत रहेको छ। (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan)

चित्र नं. ३ बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को भू-उपयोग नक्शा

भू-उपयोग	क्षेत्रफल हेक्टर	प्रतिशत
खाली क्षेत्र	१९.४०	२.२१
बुट्यान क्षेत्र	२१३.५३	२४.३२
कृषि क्षेत्र	१८१.४८	२०.६७
वन क्षेत्र	३९८.३५	४५.३७
घाँसे क्षेत्र	४१.००	४.६७
जलश्रोत क्षेत्र	२४.२३	२.७६
जम्मा	८७८.००	१००

तालिका नं.४ बागचौर न. पा. ६ को भू-उपयोग विवरण

२.६.१ वन क्षेत्रको अवस्था

यहाँका वनमा साल, सल्लो, लालीगुरास, उत्तिस, सान्नान, बोटधार्ईरो, जामुन, तिजु, आँप, सिमल, टुनी, फलेदो, बाभ्र, रयाज, खर्सु, मौवा, काफल, चिउरी, फलाट, कलम, पिपल, काउलो, रिठा, वोक्रेटी, तिते, घोघर, टुनी जस्ता रुख प्रजातिहरु र धार्ईरो, लाम्पाते, दत्कुना, प्यार, एैसेलु, करौती, माल लगायतका रुख तथा भाडी प्रजातिहरु पाईन्छन् ।

वन व्यवस्थापन

वन व्यवस्थापनको हिसाबले यस वडामा १ वटा मात्र सामुदायिक वन रहेको छ भने अन्य वन क्षेत्रहरु हस्तान्तरण हुन बाँकी रहेका छन् । यस वडामा जम्मा ८५ हेक्टर वन क्षेत्र जम्मा ८७ घरधुरीलाई हस्तान्तरण गरिएको छ । सामुदायिक वनको व्यवस्थापनबाट आधारभूत आवश्यकता पुरा गरेको देखिन्छ ।

क्र.स.	सा.व.को नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी संख्या
१	सिद्धेश्वरी	बागचौर न.पा.वडा नं. ६	८५	८७

तालिका नं. ५ सामुदायिक वनको विवरण

गैहकाष्ठ वन पैदावारको विवरण

साथै चिराईतो, बोभ्रो, सुगन्धवाल, टिमुर, चुत्रो, सिल्पु, घोडाटाँपे, नुने, तेजपात, कुरिलो, काउला जस्ता जडिबुटिहरु पनि पाईन्छन् ।

वन्यजन्तुको विवरण

वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीहरुमा खरायो, स्याल, राते, दुम्सी, मलस्याप्रो, वन बिरालो, पाखेवद, पानीवद, बाँदर, हिमाली बाघ, चिल, ओराईनो, हु, हुकूर, कालिज, तित्रा, च्याखुरा, गौथली, भंगेरा, मैना, काईली, लामपुच्छे, कालेकल्लु, होलेसो, काठफोरुवा, लाटोकोसेरो, जुरेली, फिस्टेचरी, जिरेचरा, भ्याकूर आदि पाईन्छन् ।

२.६.२ उर्जाको विवरण

खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन

खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनको प्रमुख श्रोत दाउरा भएकोले यसले वन विनाश तथा वन क्षयिकरणमा पार्ने असर जलवायु परिवर्तन गराउन मानिने प्रमुख कारक तत्व भएकोले यसको अवस्था विश्लेषण गर्दा यस वडामा ९८ प्रतिशत घरधुरीले दाउरा अन्य २ प्रतिशत घरधुरीले अन्य विकल्प प्रयोग गरिरहेको पाईएको छ । यसबाट दाउरामा आत्म निर्भर कम गर्न वैकल्पिक उर्जा तथा वन क्षेत्रको वद्धि गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

वत्ती बाल्नको लागि प्रयोग हुने इन्धन

यस वडामा वत्ती बाल्नाका लागि ३८ प्रतिशतले सोलार तथा ५६ प्रतिशतले अन्य वैकल्पिक उपाय गरिरहेकोले यस वडामा वैकल्पिक उर्जाको अत्यधिक माग भएको देखिन्छ । हालसम्म यस वडामा विद्युत उर्जा पुग्न सकेको छैन ।

२.७ समुदाय विकास

यस वडामा वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, अतिरिक्त हुलाक, पशु सेवा केन्द्र जस्ता सेवा प्रदायक संघ संस्था तथा निकायहरु छन् । अन्य निकायहरुमा स्थानीय शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम, पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, सुआहारा, जस्ता कार्यक्रम तथा संस्थाहरुले यहाँका व्यक्ति, समुदायहरुलाई आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गरिरहेका छन् । नागरिक संगठनको रुपमा साविकका वडाहरुमा वडा नागरिक मञ्च, आमा समूह, कृषि समूहहरु र विभिन्न क्लवहरु संचालनमा रहेका छन् । यस वडामा १ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह रहेको छ भने अन्य ३ वटा सामुदायिक वनहरु दर्ताको प्रक्रियामा रहेका छन् । यस वडामा सल्यान जिल्लाका एफ.एम. रेडियोहरुका साथै रुकुम, चौरजहारी, बाँके, बर्दिया र सुर्खेत जिल्लाका एफ.एम.हरुले राम्रो सँग काम गर्ने गरेकोले सूचना जानकारीका माध्यम बनेका छन् । साथै स्काई र नमस्तेले प्रभावकारी काम गर्ने तथा एनसेलले फाटफुट रुपमा दूरसंचारको सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् ।

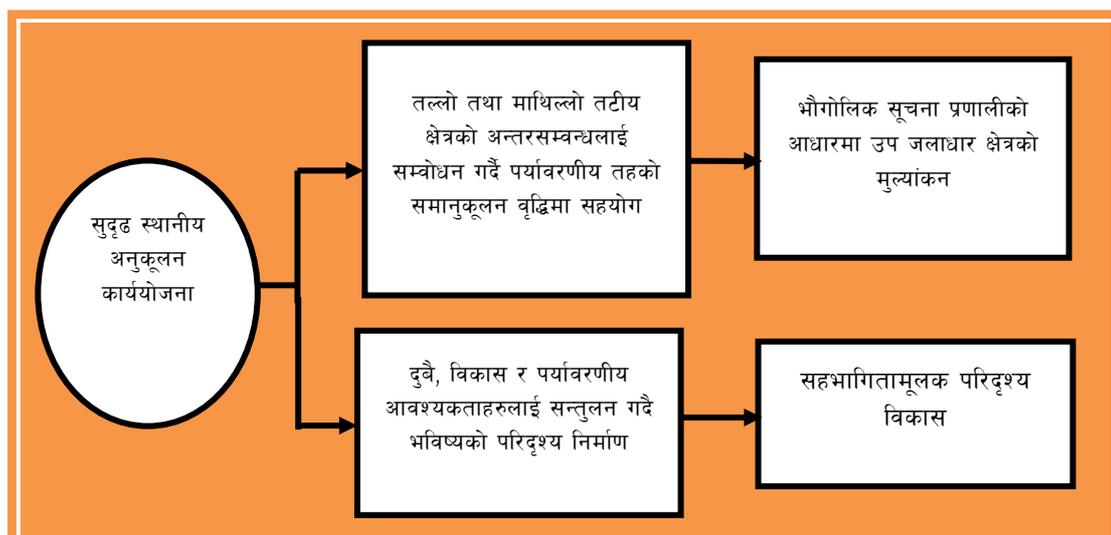
२.८ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

यस वडाको कुल जनसंख्या ३०३६ मध्ये महिलाको संख्या ५०.०६% रहेको छ (बागचौर नगरपालिका नगरपाश्वर्चित्र २०७६) । जातिगत रुपमा हेर्दा यस वडामा ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी ३७८ घरधुरी (७९.४६%), जनजाति ६ घरधुरी (१.९३%), र दलित १४५ घरधुरी (२७.४९%) रहेका छन् । यस वडामा पनि अन्य ठाउँमा जस्तै खेतीपाती, जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरुमा पुरुषको सहभागीता धेरै पाइएको छ भने घाँस दाउरा, पानी पधेरो, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुर्नउत्पादनशील कार्यहरुमा महिलाहरुको सहभागिता धेरै पाइएको छ । त्यसैगरी सामाजिक तथा राजनैतिक क्रियाकलापहरुमा पनि महिलाहरुको संलग्नता पुरुषहरुको तुलनामा निकै कम छ । छोरीलाई गाउँको सरकारी विद्यालयमा र छोरालाई शहरमा वा नजिकैको निजी विद्यालयमा पढाउने जस्ता लैङ्गिक विभेद यस वडामा विद्यमान छन् साथसाथै समान कामको लागि पनि पुरुषलाई भन्दा महिलालाई कम ज्याला प्रदान गर्ने प्रचलन यहाँ पनि विद्यमान छ । यद्यपी नितिगत तहमा आएका महिलामुखी नीतिहरु तथा विभिन्न निकायहरुबाट संचालन भईरहेका सशक्तिकरणका क्रियाकलापहरुले गर्दा महिलाहरुको चेतना स्तर बढ्दै गएकोले भविष्यमा उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक क्रियाकलापहरुमा महिलाहरुको संलग्नता बढ्ने पक्का छ ।

परिच्छेद ३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरु

३.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरु

नेपालमा विशेष गरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरु नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका चरणहरुको आधारमा स्थानीय स्तरमा समुदायको दृष्टिकोणबाट विभिन्न सहभागितामूलक ग्रामीण मूल्यांकनका विधीहरुको प्रयोग गरी त्यसबाट आएका परिणामहरुको आधारमा तयारी गर्ने अभ्यास रहेको छ । यस प्रकृत्यामा प्रशासनिक सिमाना जस्तै साविकको गाविसको सिमानालाई मात्र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यक्षेत्र भित्र मात्र विश्लेषण गरेको पाईन्छ । पहाडी साना किसानका लागी अनुकूलन आयोजनाले सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी निम्न खाका अनुसारको पद्धती अवलम्बन गरेको छ ।

चित्र नं.४ सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको खाका

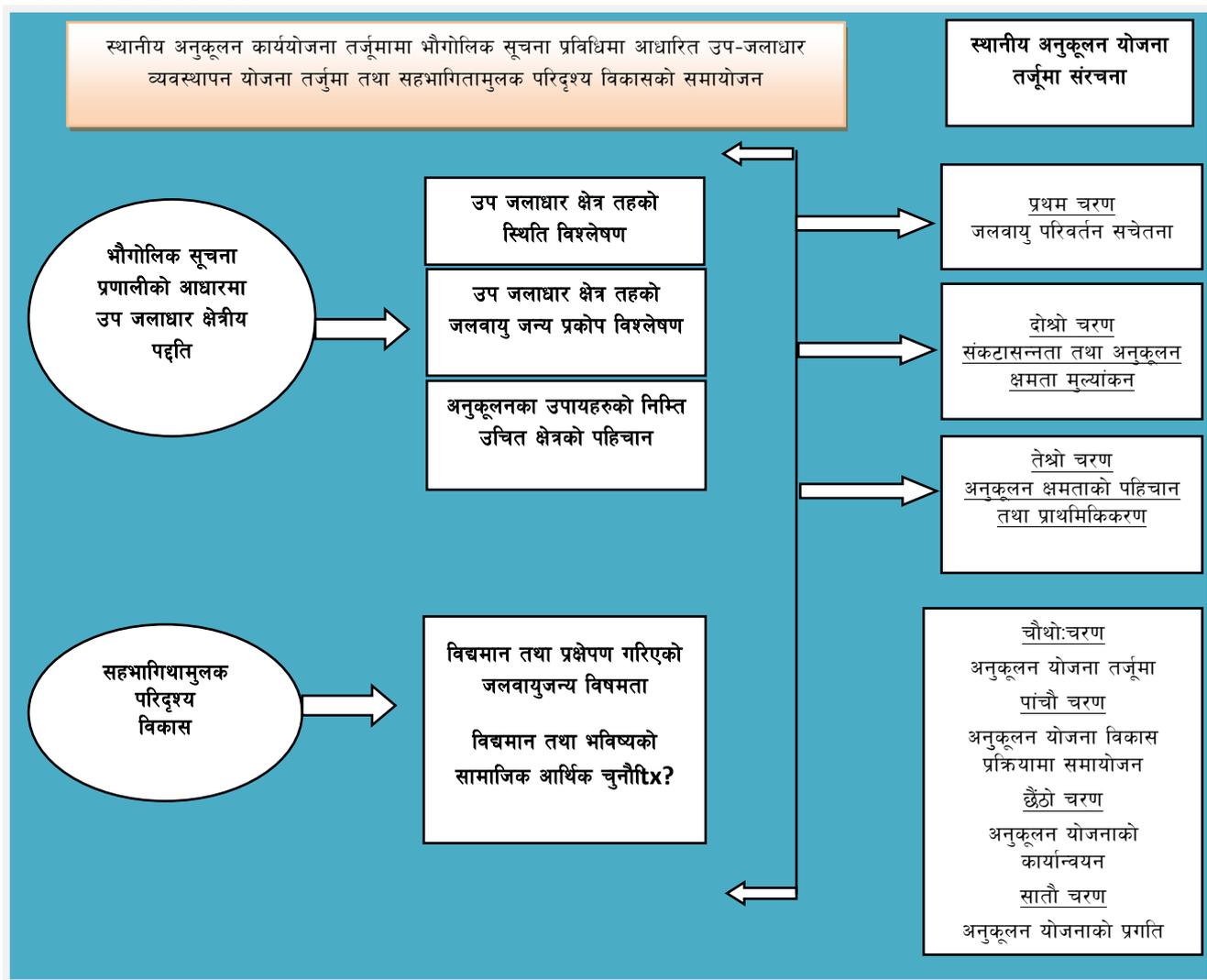
सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा प्रशासकीय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई जलाधार तथा उप-जलाधार तहको माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरु बीचको अन्तरसम्बन्धलाई सम्बोधन गर्दै प्रभावकारी अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणाली तहको समानुकूलन वृद्धिमा सहयोग पुर्याउन भौगोलिक सूचना प्रणालीको आधारमा उप-जलाधार क्षेत्रको मूल्यांकन गरिन्छ । सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा दुवै, विकास र पर्यावरणीय आवश्यकताहरुलाई सन्तुलन गर्दै भविष्यको सहभागितामूलक परिदृश्य निर्माण गरिन्छ ।

भौगोलिक सूचना प्रणालीको आधारमा उप-जलाधार क्षेत्रको मूल्यांकन गर्ने क्रममा त्यस क्षेत्र तहको स्थिति तथा जलवायुजन्य प्रकोप विश्लेषण गरी प्रभावकारी अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान तथा उचित स्थानहरुको पहिचान गरिन्छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित विभिन्न नक्साहरु जस्मा विशेष गरी जलवायुजन्य प्रकोपहरुबाट प्रभावित संवेदनशिल क्षेत्रहरुको पहिचानको लागि विभिन्न अवधिको भू-उपयोगिताको अवस्था तथा त्यसमा आएको परिवर्तनको नक्सा, भू-क्षय, पहिरो, भू-

उपयोग समायोजनको नक्सा, आगलागी तथा खडेरी प्रकोप क्षेत्रहरूको नक्सा अध्ययन गरिन्छ । यसका साथै मौसम विभागबाट प्राप्त मौसमी तथ्यांकहरूको पनि अध्ययन गरिन्छ । यद्यपि यस कार्ययोजना तयारीका बखत समय र श्रोतको अभावले भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित नक्शाहरूमा प्रयाप्त छलफल गर्न सकिएन । सहभागितामूलक परिदृश्यको निर्माण प्रकृत्यामा वर्तमान तथा भविष्यको प्रक्षेपण गरिएको जलवायुजन्य विषमताहरूको विश्लेषण गरिन्छ र यसको साथसाथै वर्तमान तथा भविष्यको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था र चुनौतीहरूको पनि विश्लेषणको आधारमा परिदृश्यको आधारमा कार्यक्रमहरू निर्धारण गरिन्छ ।

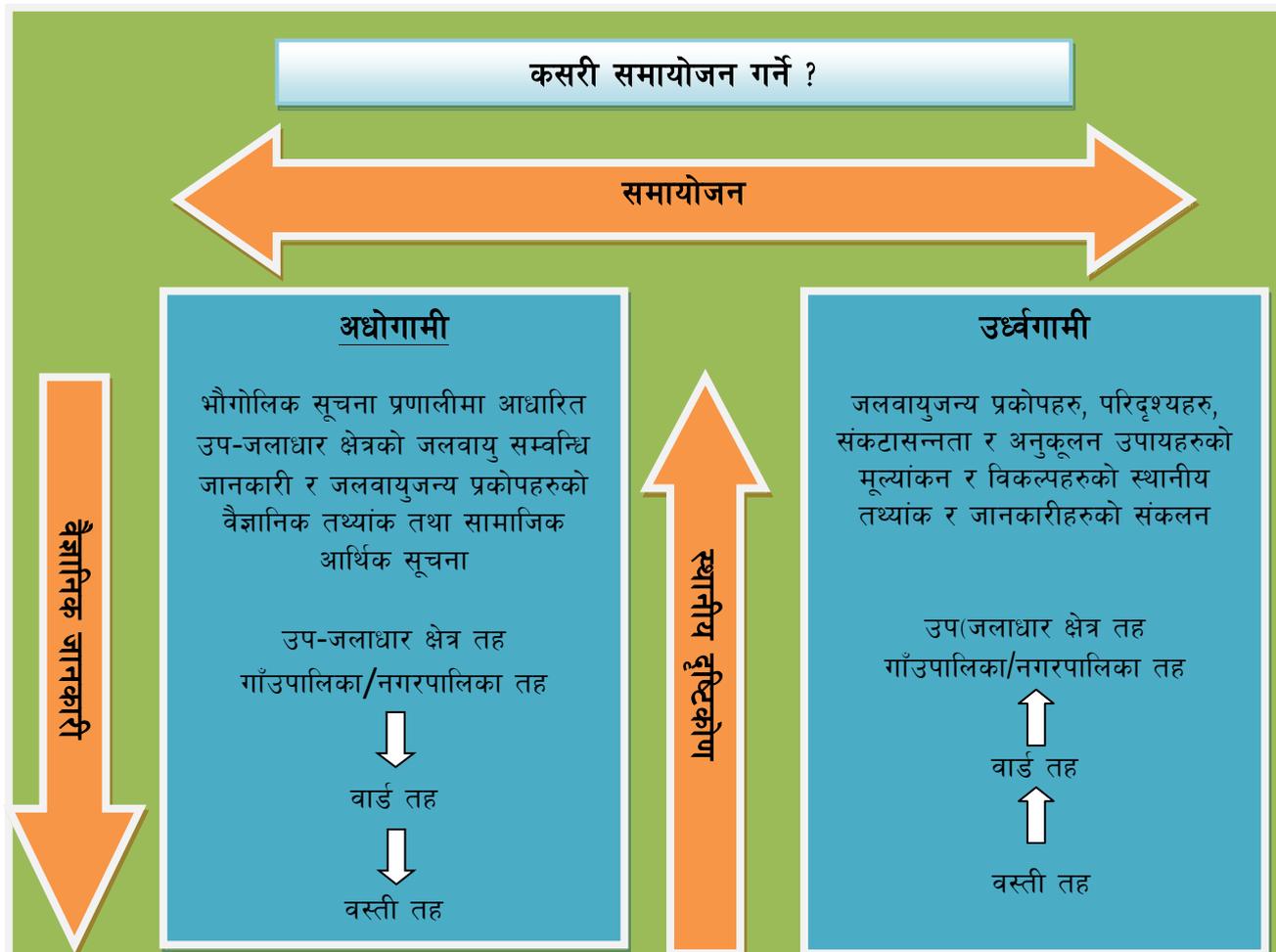
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका ७ चरणहरू: १) जलवायु परिवर्तन सचेतना २) संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन ३) अनुकूलन क्षमताको पहिचान तथा प्राथमिकिकरण ४) अनुकूलन योजना तर्जुमा अनुकूलन योजना ५) विकास प्रक्रियामा समायोजन ६) अनुकूलन योजनाको कार्यान्वयन र ७) अनुकूलन योजनाको प्रगति मूल्यांकनमा निम्न खाका अनुसार माथिका दुबै पद्धतिहरूलाई विशेष गरी पहिलो तीन चरणहरूमा समायोजन गरिन्छ । चौथो चरणमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको दस्तावेज तयार हुन्छ ।

कहाँ समायोजन गर्ने ?

सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृत्यामा निम्नानुसार अधोगामी (Top down) तथा उर्ध्वगामी (Bottom up) पद्धती अवलम्बन गरिन्छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित उप-

जलाधार क्षेत्रको जलवायु सम्बन्धि जानकारी र जलवायुजन्य प्रकोपहरूको वैज्ञानिक तथ्यांक तथा सामाजिक आर्थिक सूचना गाउँपालिका वा गाउँपालिका हुँदै वडा र बस्ती तहमा पुग्दछ भने जलवायुजन्य प्रकोपहरू, परिदृश्यहरू, संकटासन्नता र अनुकूलन उपायहरूको मूल्यांकन र विकल्पहरूको स्थानीय तथ्यांक र जानकारीहरूको संकलन बस्ती तह हुँदै वडा र गाउँपालिका तह सम्म छलफल र विश्लेषण गरिन्छ ।

चित्र नं.५ वैज्ञानिक जानकारी र स्थानीय दृष्टिकोणको समायोजन खाका

३.२ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अवधारणाको समायोजन

पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजनाले जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको क्षेत्रमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सुनिश्चितता गर्दै योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन गर्न र अनुगमन कार्यमा जोड दिएको छ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई प्रभावकारी रूपमा मूलप्रवाहीकरण गर्न यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा प्रकृत्यामा उक्त आयोजनाले तयार पारेको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) समायोजनको खाकालाई अवलम्बन गरिएको छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृत्याका चरणहरूमा जलवायु परिवर्तनको सवालको साथसाथै अन्य सामाजिक, राजनीतिक र आर्थिक सवालहरूले कसरी समुदाय भित्रको लक्षित वर्ग अर्थात सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा पछाडी परेका घरपरिवारहरूलाई परेको असर, संकटासन्नको हुनु, उनीहरू कसरी प्रभावित भए, उनीहरूका आवश्यकता र बाधाहरू के के हुनु, उनीहरूको हालको समानुकूलन क्षमताको स्तर, हाल भइरहेका संस्थागत संरचनाहरू, पद्धती, नीति नियम र सुशासनको स्थिति, महिला र पुरुषहरूमा भएका अनुकूलन सम्बन्धि छुट्टाछुट्टै परम्परागत र आधुनिक ज्ञान सीपहरू र लैससास मैत्री अनुकूलनका उपायहरूका पहिचान तथा

प्राथमिकीकरण गरी योजना तर्जुमा गर्ने विषयमा छलफल तथा लैससास निर्दिष्ट सहभागितामूलक विधिहरुबाट विश्लेषण गरिएको छ ।

३.३ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि

यस कार्ययोजना तयारीको लागि सबै भन्दा पहिले बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ का जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरु, वडा सचिव, साविक वडाका वडा नागरिक मञ्चका पदाधिकारीहरु, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु, सा.व.उ.स.का पदाधिकारीहरु, विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाका कर्मचारीहरु र विभिन्न सरोकारवालाहरु लगायतको उपस्थितिमा अभिमुखिकरण गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो । त्यसपछि सम्पूर्ण बस्तीहरुमा औपचारिक रुपमा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरु बारे सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सहित साविक वडास्तरमा १ दिने बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो भने अर्को चरणमा वडा स्तरमा ३ दिने लापा निर्माणका लागि वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो । प्रभावकारी स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्ने तथा यसरी तयार गरिएको कार्ययोजनालाई विकासको योजनामा समावेश गराउन सकियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ हरेक गोष्ठीमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धिबाट गरिएको थियो जसका लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, छलफल, पोष्टर प्रदर्शन र प्रश्नोत्तर विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यसरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको सम्पूर्ण प्रक्रियामा गरी जम्मा ५४० जनाको सहभागिता रहेको थियो । जसमध्ये ४३.७०% महिला र ५६.३०% पुरुष थिए । त्यसैगरी जातिगतरुपमा हेर्दा दलित १९.६३%, जनजाति १.११% र बा/क्षे/ठ ७९.२६% सहभागी थिए । ती विभिन्न वर्गका सहभागीहरुको विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.सं.	क्रियाकलापको विवरण	सहभागी विवरण					
		लिंग		जातजाती			
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाति	बाहुन, क्षेत्री, ठकुरी	जम्मा
१	वडा स्तरीय अभिमुखिकरण गोष्ठी बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६	२५	७०	३	१	९१	९५
२	बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी साविक कोटबारा वडा नं. २	६८	६६	२०	५	१०९	१३४
३	बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी साविक कोटबारा वडा नं. ३	४३	५५	२७	०	७१	९८
४	बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी साविक कोटबारा वडा नं. ४	३२	४७	०	०	७९	७९
५	बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी साविक कोटबारा वडा नं. ५	६०	३९	५६	०	४३	९९
७	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी (३ दिने)	८	२७	०	०	३५	३५
	जम्मा	२३६	३०४	१०६	६	४२८	५४०
	प्रतिशत	४३.७०%	५६.३०%	१९.६३%	१.११%	७९.२६%	१००%

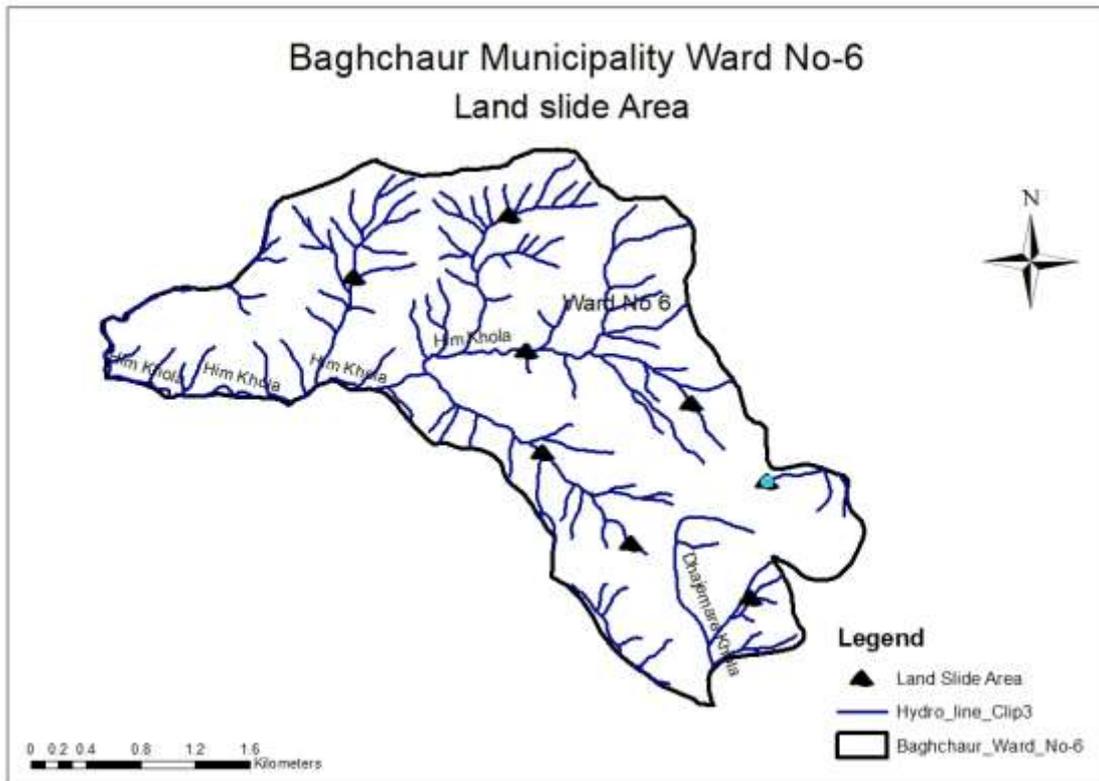
तालिका नं.६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरु

३.४ भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्शाहरु र तिनको विश्लेषण

यस कार्ययोजना तयारीका क्रममा भौगोलिक सूचना प्रणालीको प्रयोगबाट यस वडाको पहिरो जोखिम नक्शा (Landslide map), भू-क्षय जोखिम नक्शा (Soil Erosion map) र भू-उपयोग र भू-उपयोग परिवर्तन नक्शा (Land Use Land Cover map and Land Use Land Cover Change map) र भू-उपयोग समायोजन नक्शा (Land Use Adjustment) तयार गरिएका थिए । ती नक्शाहरु र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरु माथि बस्ती तथा वडा स्तरीय गोष्ठीहरुमा सहभागितामूलक छलफल पनि गरिएको थियो । ती नक्शाहरु र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरुले जलवायुजन्य प्रकोपको पहिचान, नक्शाकन तथा अन्तरसम्बन्ध र लेखाजोखा गर्न र अनुकूलनका उपायहरुको खोजी तथा प्राथमिकरण गर्न सहज बनाएको थियो ।

३.४.१ पहिरोको जोखिमको अवस्था

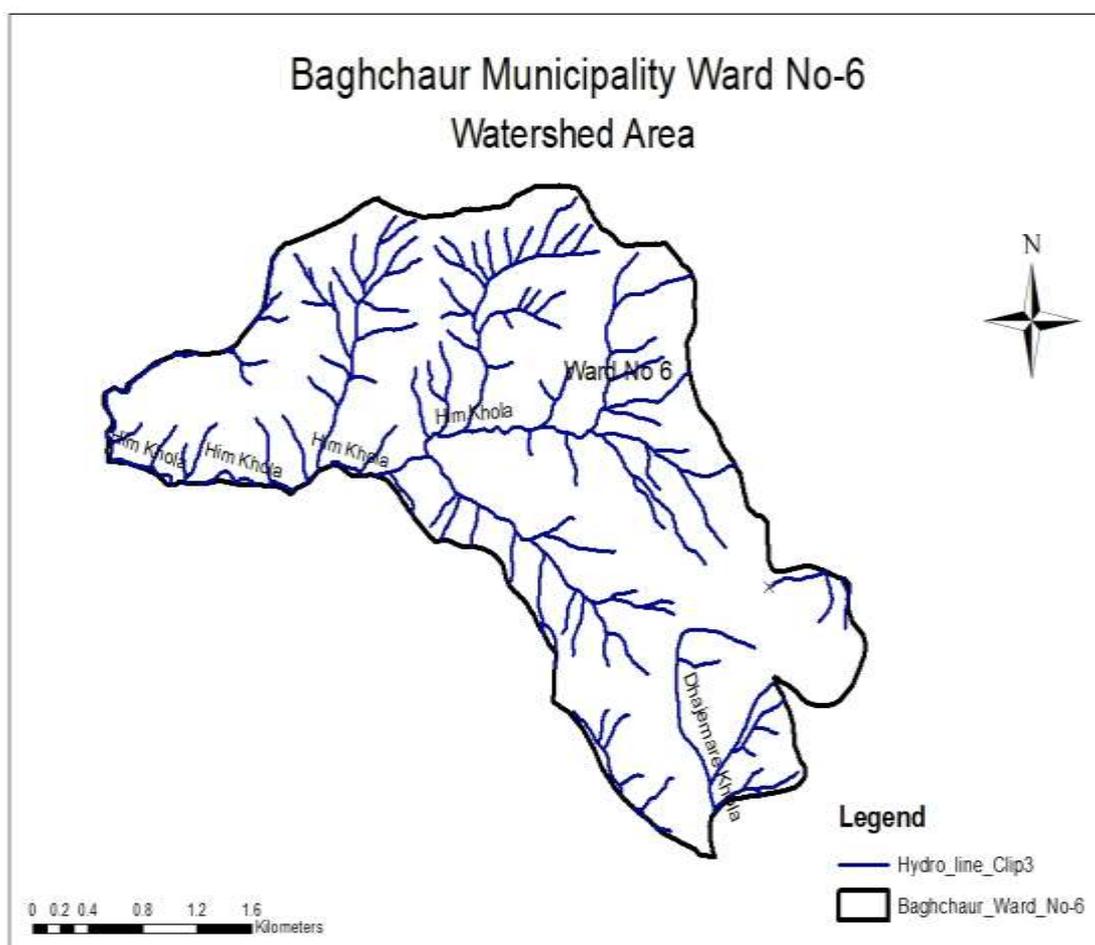
भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचनाका साथै सहभागितामूलक विश्लेषण गर्दा यस वडाका दुधिलाबोट, हिरेरया, स्याला सिमखोला, माल्भुड, ठुला हिम, नाउली, साना हिम, जुगेखोला, उल्लेरी, मुर्दाघाट, दल्लेनी आदि साना ठुला गरि जम्मा ११ वटा पहिरो देखिन्छ । यि बाहेकका अन्य स्थानहरुमा ठूला पहिरोहरु गएको देखिदैन ।

चित्र नं.६ बागचौर न.पा.वडा नं. ६ को पहिरोको नक्शा

३.४.२ नदी तथा खोला/खोल्सीहरु

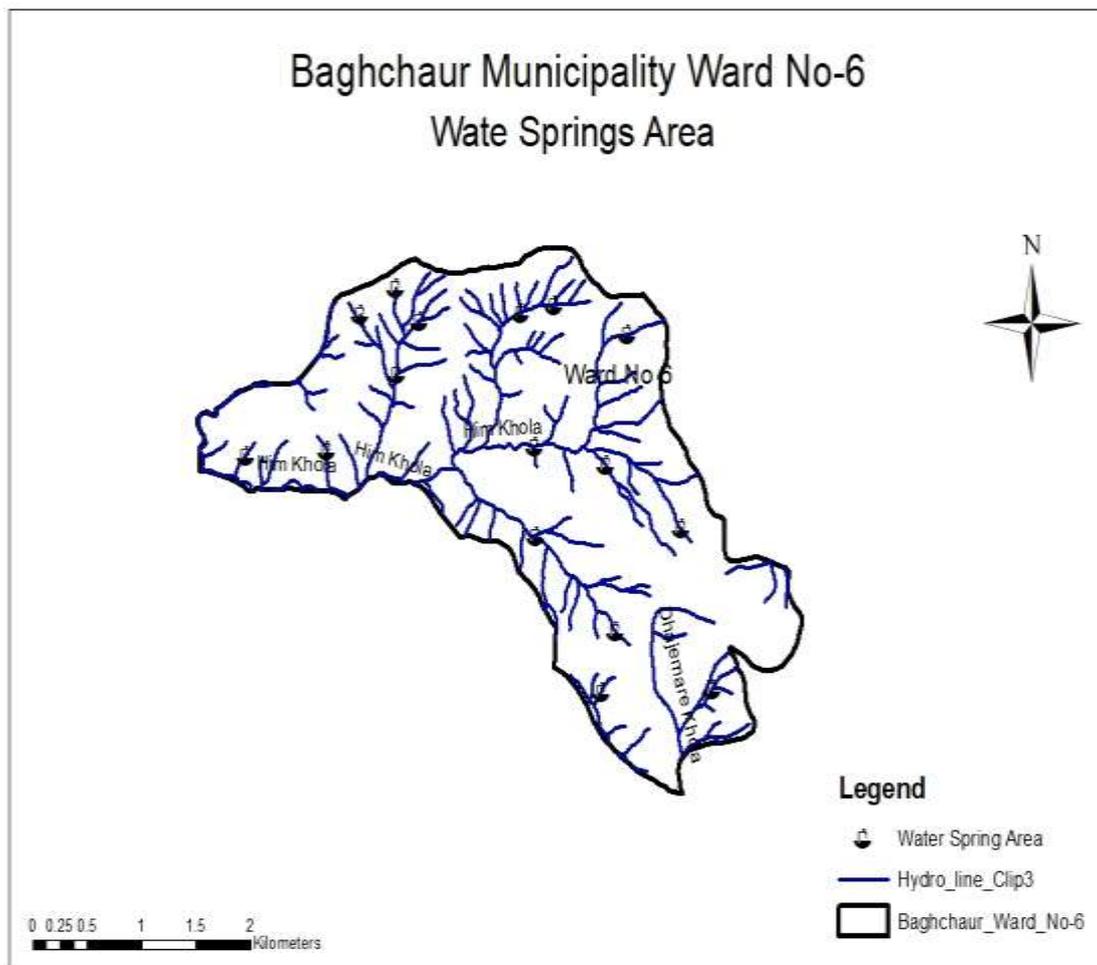
बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ का नदी तथा खोलाहरु चित्र ६ देखाईएको छ । हिमखोला यस क्षेत्र भएर बग्ने मुख्य खोला हो भने अन्य खोलाहरुमा टाटाखोला, हिमखोला, बाँदेरहखोला, च्याउखोला, नाउलाखोला, चरङ्गेखोला, सिम, ठारसिम, चौपारीखोला, भिजेखोला, गईराखोला, सिमखोला, राउटेखोला, परेपानी खोल्सा, जुगेखोला कलाराखोला, पाल्नाखोला, भालुखोला, पन्यारीखोला, चिन्नेखोला, दल्लेनीखोला, पैयाखोला, किमिरेखोला, पधेराखोला, ठुलीखोली पलाँटेखोला, टोट्केखोला, नम्रेखोला, माउकारेखोला, चिन्नेखोला आदि पर्दछन् तर धादेमारेखोला मात्र माडिखोला हुँदै राप्ती नदीमा मिसिन्छ भने अरु सबै खोलाहरु विभिन्न स्रोतहरु भएर नाउला भन्ने ठाउँमा हिमखोलामा मिसिन्छन् साथै करिब दुई किलोमिटरको दुरी पार गरिसकेपछि यहाँको मुख्य शारदा नदीमा मिसिन्छन् ।

चित्र नं.७ बागचौर न.पा. वडा नं. ६ का नदी तथा खोलाहरुको नक्शा

३.४.३ पानीका मुहानको अवस्थिति

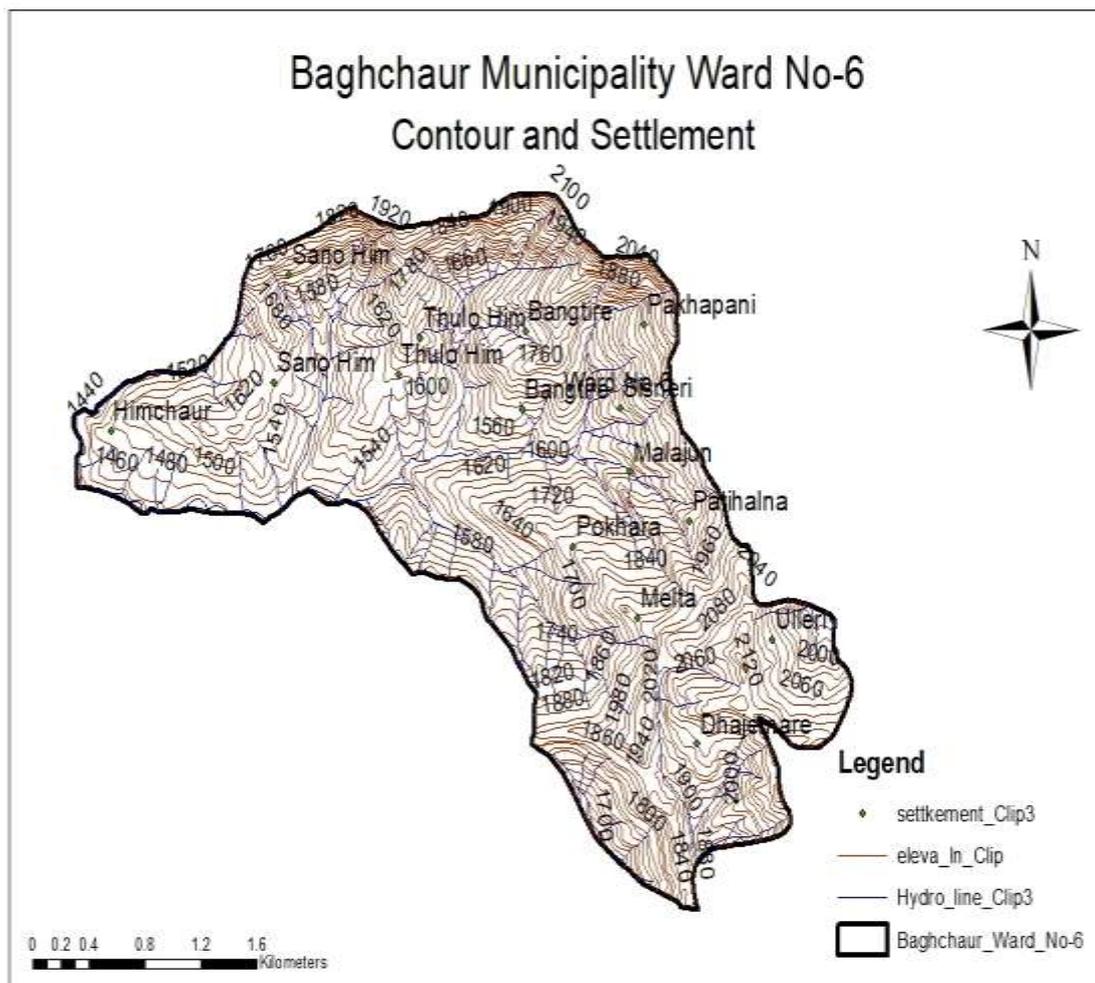
यस वडामा पानीका मुख्य श्रोत खोलामा बग्ने पानी, स-साना मुलवाट आउने स-साना कुवाहरु र प्रमुख मुलहरु गरी जम्मा १६ वटा पानीका मुहानहरु तलको नक्सामा देखाईएको छ ।

चित्र नं.८ बागचौर न.पा. वडा नं. ६ को पानीको मुहानको अवस्थिति नक्शा

३.४.४ उचाई तथा समुच्च रेखाको अवस्था बस्ती बसेको क्षेत्र

बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को क्षेत्र समुद्री सतहबाट १४४० मि. देखि २१०० मि. उचाईसम्मको क्षेत्र रहेको र अधिकांश भू-भाग भिरालो क्षेत्र रहेको छ यस वडाको मौरीघारे क्षेत्र बढि भिरालो देखिन्छ भने खोलागाउँ क्षेत्रमा धान मकै जस्ता कृषि बाली हुने गरेकोले माथिल्लो बढि भिरालो क्षेत्रमा कृषि वन प्रणालीको विकास गरि जमिनको उत्पादकत्व बढाउनु पर्ने देखिन्छ ।

चित्र नं.९ बागचौर न.पा. वडा नं. ६ को समुच्च रेखाको अवस्थिति नक्शा

३.४.५ भू-उपयोग समायोजनको विश्लेषण

नेपाल सरकारको **Land Reform Mapping Project (LRMP)** ले भू-क्षमताको आधारमा नेपालका भू-भागहरूलाई सात वटा **Class** हरूमा (**Class I to Class VII**) वर्गिकरण गरेको छ । जसमध्ये **Class I** पर्ने जमिन कम भिरालो, कम ढुङ्गाहरू भएको र बढी पानी सोस्न सक्ने किसिमको हुने भएकाले यस्तो जमिनलाई कृषि लगायतका जुनसुकै प्रयोजनको लागि पनि निर्बाद रूपमा उपयोग गर्न सकिन्छ भने **Class II** र सो भन्दा माथिका **Class** हरूमा पर्ने जमिनहरूको क्रमशः भिरालोपन तथा ढुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ने क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा कृषिजन्य गतिविधिहरू गर्दा भू-क्षयको सम्भावना पनि क्रमशः बढ्दै जाने हुन्छ । यसर्थ **Class VII** पर्ने जमिनलाई सुन्दर दृष्यावलोकन लगायत सिमित प्रयाजनको लागि मात्र उपयोग गर्न सकिन्छ । बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को भू-उपयोग अध्ययन गर्दा **Class IV** पर्ने जमिन वन क्षेत्रले पूर्णरूपले ढाकिनुपर्ने जमिन भएता पनि यहाँ खेतिपाती लगायतका विभिन्न गतिविधिहरू भईरहेको पाईन्छ ।

यस अनुरूप **Class I** मा पर्ने जमिन कम भिरालो, कम ढुङ्गाहरू भएको तथा बढी पानी सोस्न सक्ने किसिमको हुने भएकोले यस्तो जमिनमा बाली तथा तरकारीमा धान, आलु, काउली, भान्टा, सिमी, गहुँ, जौ आदि फलफुलमा सुन्तला, कागती, आँप आदि तथा बोटबिरुवाहरूमा उत्तिस, रयाज, कोईरालो आदि रहेका छन् । **Class II** देखि **Class VI** सम्म क्रमशः भिरालोपन तथा ढुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ने क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा बालीमा मकै, गहुँ भटमास, फलफुलमा सुन्तला, कागती, टिमुर तथा बोटबिरुवामा उत्तिस, बाँझ, रयाज, लालीगुराँस, काईरालो आदि छन् । त्यस्ता **Class VII** मा पर्ने जमिन सुख्खा रहने भएकोले यस्तो जमिनमा टिमुर, भटमास, मकै आदि तथा बोटबिरुवातर्फ बाँझ, रयाज तथा सल्ला रहेको पाईन्छ ।

३.५ जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन

जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरू बारे सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सहित गरिएका २ दिने वडा स्तरीय गोष्ठीहरूका क्रममा प्रत्येक बस्तीमा सहभागितामूलक तरिकाबाट जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, संवेदनशिलता तथा अनुकूलन क्षमतामा आधारित रही हरेक घरधुरीको मूल्यांकन गरी ति घरधुरीहरूको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण गरिएको थियो । जसबाट ४ वटै बस्तीका जम्मा ५२९ घरधुरीहरू मध्ये ३५.५४% अति उच्च जोखिममा, ४६.८८% उच्च जोखिममा, १३.४२% मध्यम र ४.१६% न्यून जोखिममा रहेको पाईएको थियो । त्यसै गरी उक्त ३ दिने बस्ती स्तरीय गोष्ठीहरूका क्रममा सहभागितामूलक विधि साथै भौगोलिक सूचना प्रणाली (**GIS**) प्रविधीबाट प्राप्त सूचनाहरूका आधारमा बस्ती स्तरका जोखिम पहिचान गर्नुका साथै अनुकूलनका उपायहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण पनि गरिएको थियो । बस्ती स्तरीय गोष्ठीहरू पश्चात बागचौर न.पा. वडा नं. ६ का वडा अध्यक्षको नेतृत्वमा ३ दिने वडा स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो । जहाँ हरेक बस्तीबाट आएका तथ्यांक र विश्लेषणहरू माथि छलफल गरी वडा स्तरीय विश्लेषण गरिएको थियो । उक्त ३ दिने वडा स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठीमा जनप्रतिनिधिहरू, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधि, नागरिक सचेतना केन्द्रका प्रतिनिधि, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधि, सेवा प्रदायक कार्यालयका प्रतिनिधि, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायत स्थानीय भद्र भलादमीहरूको सहभागीता थियो । यस अनुकूलन कार्ययोजना

निर्माणको क्रममा तपशिलका संकटासन्नता विश्लेषणका विभिन्न विधिहरूको उपयोग गरिएका थिए ।

३.५.१ जलवायु परिवर्तनको अवस्था (मासैमी पात्रो)

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा स्थानीय स्तरमा जलवायुमा आएका परिवर्तनहरूको जानकारी प्राप्त गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधिको छलफलमा समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, वृद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूको सहभागीता रहेको थियो । यसै विधिको प्रयोग गरी समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले बालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्र/व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरूमा आएका/देखिएका परिवर्तनहरूको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

सम्मुखता	सूचकहरू	समय	बैशाख	जेष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र	समयमा भएको परिवर्तन
तापक्रम	गर्मीका दिन	पहिले	■	■	■	■									गर्मीका दिन १ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको तथा जाडोका दिनहरू १.५ महिनाले घटेको देखिन्छ ।
		अहिले	■	■	■	■	■								
	जाडोको दिन	पहिले								■	■	■	■	■	मनसुनी तथा हिउँदे वर्षा अहिले कम तथा अनियमित भएको, तुषारो पनि कम पर्ने देखिन्छ ।
		अहिले								■	■	■	■	■	
वर्षा तथा यसको स्वरूप	मनसुनी वर्षा	पहिले		■	■	■	■	■	■						मनसुनी तथा हिउँदे वर्षा अहिले कम तथा अनियमित भएको, तुषारो पनि कम पर्ने देखिन्छ ।
		अहिले				■	■	■	■						
	हिउँदे वर्षा	पहिले								■	■	■	■	■	
		अहिले									■	■	■	■	
	तुसरो	पहिले								■	■	■	■	■	
		अहिले									■	■	■	■	
भौतिक जानकारी	पानीको मुल फुट्ने समय	पहिले				■	■	■	■	■					अहिले पानीका मुहान फुट्ने समय निकै कम र पछि सरेको देखिन्छ ।
		अहिले					■	■	■	■					

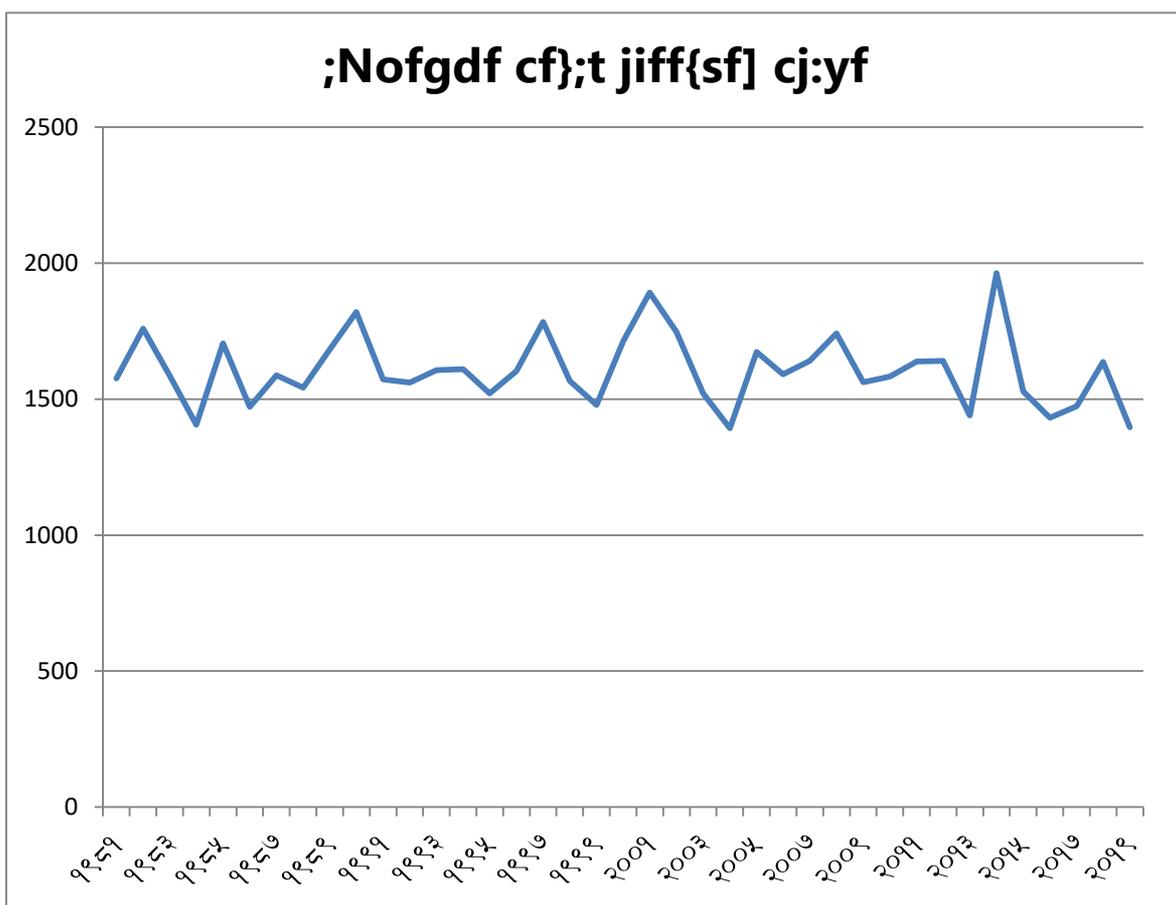
नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा पहिले र अहिले भन्नाले विगत ५ वर्ष देखि यताको समय सम्मको पछि ।

तालिका नं.७ परिवर्तित मौसमी पात्रो

३.५.२ जलवायुको अवस्था विश्लेषण

३.५.२.१ वर्षाको अवस्था विश्लेषण

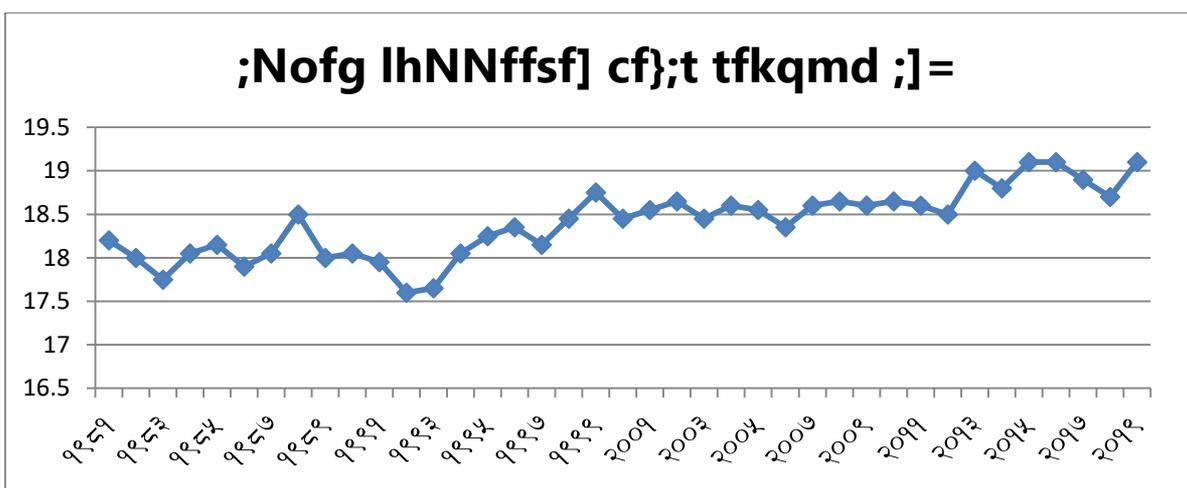
स्थानीय स्तरमा जलवायुमा आएको परिवर्तनको मूल्यांकन गर्न माथि उल्लेखित सहभागितामूलक विधिको साथसाथै सल्यान बजार स्थित जल तथा मौसम विज्ञान महाशाखाको मापन केन्द्रबाट प्राप्त तापक्रम र वर्षाको तथ्याङ्कहरूको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । विगत ३० वर्ष (१९८१ देखि २०१९ सम्म) को कुल वार्षिक वर्षालाई विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रको वर्षामा अनियमितता रहेको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा पछिल्ला केही वर्षहरूमा कुनै वर्ष धेरै वर्षा हुने र कुनै वर्ष कम मात्र वर्षा हुने क्रम बढ्दै गएको देखिन्छ । यस जिल्लाको औषत वर्षा १५०० मि.मि. रहेको पाईएको छ ।

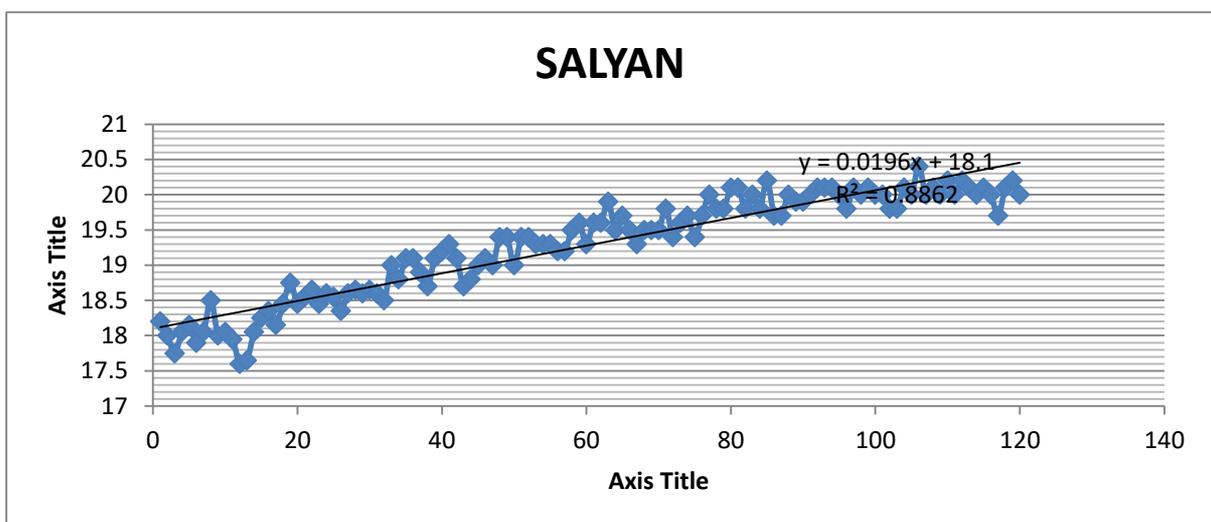
चित्र नं.१० सल्यान बजारको कुल वार्षिक वर्षा

३.५.२.२ तापक्रमको अवस्था विश्लेषण

त्यसैगरी सल्यान बजार स्थित मापन केन्द्रबाट प्राप्त विगत ३० वर्ष (१९८१ देखि २०१९) सम्मको तापक्रमको तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रमा औषत अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम दुबै क्रमिक रूपमा बढ्दो क्रममा रहेको देखिन्छ। पहिले २५ डिग्री सेल्सियस भन्दा कम मात्र रहेने गरेको औषत अधिकतम तापक्रम अहिले २५ डिग्री सेल्सियस भन्दा माथि पुग्ने गरेको र पहिले १२ डिग्री सेल्सियस भन्दा पनि तल झर्ने गरेको औषत न्यूनतम तापक्रम अहिले १४ डिग्री सेल्सियसको हाराहारीमै रहने गरेको देखिन्छ। यसले गर्मीका दिनहरु पहिलेको तुलनामा बढी तातो र जाडोका दिनहरु पहिलेको तुलनामा कम चिसो हुँदै गएको तथ्याङ्क विश्लेषणले देखाउँछ। यसबाट जलवायु परिवर्तनको प्रभाव परेको सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ।

चित्र नं.११ सल्यान बजारको वार्षिक औषत तापक्रम

चित्र नं.१२ विगत ३० वर्षको सल्यान बजारको वार्षिक औषत तापक्रम वृद्धिको अवस्था

तापक्रम, वर्षा र मौसमको वितरणका आधारमा यस वडामा निम्न प्रकारका हावापानी रहेको पाईन्छ।

१. उप-उष्ण जलवायु: नगरको होचो क्षेत्र समुन्द्र सतहदेखि करिब १५०० मिटरसम्मको उचाईमा यसप्रकारको जलवायु पाईन्छ। गर्मी महिनामा धेरै गर्मी र हावा चल्छ भने हिउँदमा जाडो हुने गर्दछ।

२. समशीतोष्ण: नगरको मध्य पहाडी क्षेत्रका १५०० मिटरदेखि २३०० मिटरसम्मको उचाईमा यसप्रकारको हावापानी पाईन्छ । उच्च भू-भागमा पर्ने हुनाले हिउँदमा निकै जाडो हुने गर्दछ । मखलम लेकमा हिउँ समेत पर्दछ ।

३.५.३ परिवर्तित बाली पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा यस बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ मा विभिन्न बालीहरुको विश्लेषण परिवर्तित बाली पात्रोको माध्यमबाट गाउँका जेष्ठ नागरिक, वृद्धिजिवी तथा जानकारहरूसँग छलफल गरी तयार गरिएको थियो ।

प्रमुख बाली हरू	समय	वैशाख	जेष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र	समयमा भएको परिवर्तन
मकै छर्ने र भित्र्याउने समय	पहिले													मकै छर्ने र टिप्ने समय १ महिना पछाडी सरेको देखिन्छ
	अहिले													
गहुँ छर्ने र भित्र्याउने समय	पहिले													गहुँ छर्ने र भित्र्याउने समय १ महिनाले पछाडी सरेको देखिन्छ ।
	अहिले													
धान रोप्ने र भित्र्याउने समय	पहिले													धानको बिउ राखे देखि रोप्ने र काट्ने समय १ पछाडी सरेको देखिन्छ ।
	अहिले													
कोदो रोप्ने र भित्र्याउने समय	पहिले													कोदो लगाउने र टिप्ने समयमा फरक नपरेको देखिन्छ ।
	अहिले													
सुन्तला फुल लाग्ने र पाक्ने समय	पहिले													सुन्तलाको फुल फुल्ने समय आधा महिनाले घटेको देखिन्छ भने टिप्ने समय १ महिनाले पछाडी सरेको देखिन्छ ।
	अहिले													
टिमुर फुल लाग्ने र भित्र्याउने समय	पहिले													टिमुरको टिप्ने समय १.५ महिनाले पछाडी सरेको देखिन्छ ।
	अहिले													
अदुवा रोप्ने र भित्र्याउने समय	पहिले													अदुवा लगाउन र भित्र्याउने समयमा फरक नपरेको देखिन्छ ।
	अहिले													

नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा पहिले र अहिले भन्नाले विगत ५ वर्ष देखि यताको समय सम्झनु पर्छ ।

तालिका नं.८ परिवर्तित बाली पात्रो

३.५.४ प्रकोपको विश्लेषण

३.५.४.१ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा यस बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ मा घटेका विभिन्न प्रकोपहरूको विश्लेषण ऐतिहासिक समय रेखाको माध्यमबाट गाउँका जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजिवी तथा जानकारहरूसँग छलफल गरी तयार गरिएको थियो । यस विधिमा जलवायुजन्य घटनाबारे छलफल गर्नुका साथै त्यस घटनाको असर र समुदायले त्यस घटनासँग जुध्नका लागि गरेको प्रयास र उक्त परिस्थितिमा विभिन्न संघ संस्था र सरकारी निकायहरूबाट पाएको सहयोगको बारेमा छलफल गरिएको थियो । यसबाट जलवायु परिवर्तनको सम्बन्धमा स्थानीय बासिन्दाहरूको अनुभव र प्रकोपसँग जुध्न सक्ने क्षमताको बारेमा जानकारी हासिल गरिएको थियो ।

क्र.स	प्रकोप	वर्ष	वारम्बारता	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	असरहरूसँग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
१	चट्याङ	२०५१	४ पटक	साविक ५ महरगाउँ रति महरको एउटा भैंसी मरेको ।	कुनै आकलन नआएको ।	यसमा खासै न्यूनीकरणका उपायहरू नभएको । कहिलेकाही यस्तो खालको विपत आउने गरेता पनि अति डर लाग्दो भएको बताईएको छ । साथै राहात पनि नपाईएको ।
		२०५७		साविक २ ठुलाहिम टिकाराम वलीको एउटा गोरु मरेको ।		
		२०६२		साविक २ सानाहिम चित्र बहादुर वलीको घरमा चट्याङ परेको र एक जना पाहुँना घाईते भएका ।		
		२०७३		साविक ५ टिकाराम महरको एउटा गोरु र दुई वटा बाखा मरेका ।		
२	आगलागी	२०५०	४ पटक	साविक ५ राहानेटा डम्बर चन्दको घर र अन्न नष्ट भएको ।	खडेरीको प्रकोप वर्षेनी बढ्दै गएको देखिएको हुँदा आगलागीको घटना पनि बढ्दै जाने देखिन्छ ।	समुदायका सबै मिली आगो निभाउने कार्य गरेता पनि अनियन्त्रित आगलागीले वन तथा बस्तीमा क्षति पुर्याएको तथा राहात पनि कुनै सरकारी, गैरसरकारी निकायहरूबाट नपाएको गुनासो समुदायबाट आएको ।
		२०५३		साविक २ सानाहिम तारा सिंह रोकाको घर लगाएत र २० हजार नगद समेत जलेको ।		
		२०७३		साविक ५ राहानेटा हरि बहादुर बि.क.को घर क्षति, साविक ३ पेटारीपाखा डम्बर वलीको घरमा आगलागी भई धनजनको क्षति । साविक ५ धादिमारे लालीगुराँस वनमा आगलागी भएको ।		
		२०७४		साविक २ मोतिगैरा सिद्धेश्वरी सामुदायिक वनमा करिब ५ हेक्टर जंगल नष्ट भएको । साविक ३ बाङ्तिरेमा आगलागी भई मान्छे		

क्र.स	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसँग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				समेत मरेको । साविक ३ पेटारीपाखा धनसरा वि.क.को घर, लत्ता कपडा जलेका । साविक ३ सुवेगौरा उदिराम वलीको घरमा आगलागी र धनजनको क्षति ।		
३	बाढी	२०४६	१ पटक	साविक २ सानाहिम दहखोलाले चुडामणी वलीको घोडा बगाएको । साविक २ सानाहिम टाटाखोलाले लोक बहादुर वलीको ६ वटा गाई गोरु बगाएको । साविकको ४ सिमखोलामा चिन्नेखोलाले एक घट्ट र दल्लेनीखोलाले २ घट्ट बगाएको ।	प्रति वर्ष बढ्दै गएको खडेरी र पानी पर्ने तरिकामा फेरबदल साथै अवैज्ञानिक तरिकाले भईरहेका सडक निर्माणका कार्यहरुले गर्दा भविष्यमा बाढीका घटनाहरु बढ्ने देखिन्छ ।	त्यतिवेला कुनै पनि निकायबाट राहात नपाएको सो समस्या समाधानका लागि स्थानीय बासिन्दाहरुले श्रमदान गरि छेकवार गरेको, घट्टको पुनः निर्माण गरेको, पिडित परिवार छिमेकको घरमा गई केही दिन बसेको साथै ढुङ्गाको बाँध बनाईको थियो ।
४	पहिरो	२०५९	२ पटक	साविक २, ३ र ४ मा हिमखोलाले ९ वटा घट्ट बगाएको । अनुमानित ५० रोपनी जग्गाको धान नष्ट गरेको ।	जलवायु परिवर्तनको असर बढ्दै गईरहेकोले भविष्यमा पहिरोका घटनाहरु पनि बढ्दै जाने देखिन्छ ।	स्थानीय तहमा छिमेकीहरुबाट सामान्य श्रमदान सहयोगको राहात बाहेक केही पनि नपाएको । यसमा जग्गालाई पर्खाल लगाई पहिलेको जस्तो संरचनामा ल्याउन खोजेको । घट्ट बनाउन गाउँलेहरुले सहयोग गरेका ।
		२०६९		साविक ३ कलाराखोला ज्ञान बहादुर वलीको एक घट्ट र वन क्षति भएको ।		
५	असिना	२०७१		बा.न.पा. ६ मा हिउदे बाली लगाएत सबै नष्ट गरेको ।		केही उपाय नभएको ।
६	पशु तथा कृषि रोग	२०६८	निरन्तर	बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ भित्र केराको भ्याड हुने तर केराको गुवा कुहिने र फल नफल्ने ।	जलवायु परिवर्तनको कारणले खडेरी बढ्दै जाँदा पशु तथा कृषि रोगहरु बढ्दै गएको देखिन्छ ।	रोगहरुको नियन्त्रण गर्न स्थानीय जडिबुटीहरुको प्रयोग गरेको । भेटनरीमार्फत औषधी उपचार गरेको साथै उन्नत जातका विउविजनहरु प्रयोग गर्ने गरेता पनि सोचे जस्तो उपलब्धी हुन नसकेको र रोगको प्रकोप बढ्दै गएको ।
		२०७२ देखि निरन्तर		बागचौर नगरपालिका ६ भित्र लोकल कुखुराहरु भोक्रिने, मुख पाक्ने, पातलो दिशा गर्ने र मर्ने ।		
		२०७५ देखि निरन्तर		बा.न.पा. ६ भैसीहरुमा पेट फुल्लिने, रातो पिसाब गर्ने आदि जस्ता रोगहरुको संक्रमण भई मर्ने ।		
७	हावाहुरी	२०५९	३	हावाहुरीले वोटविरुवाका फूलहरु झारेको, क्षति र १० वटा घर गोठका छानाहरु उडाएको ।	हावाहुरीको समस्या पनि बढ्दै जाने देखिन्छ ।	गाउँलेहरुको सहयोगमा छानाहरु निर्माण गरेको । सम्बन्धित निकायको सहयोग र श्रमदानमा स्कुलको छाना पुर्ननिर्माण गरेको ।
		२०७२		एक विद्यालयको छाना उडाएको । २० भन्दा बढी घर गोठका छानाहरु उडाईदिएको । वनमा		

क्र.स	प्रकोप	वर्ष	वारम्बारता	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	असरहरुसँग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
		२०७५		रुखहरु ढलेका । हालको बागचौर न.पा. वडा नं. ६ को सबै ठाउँमा वोटविरुवामा क्षति पुर्याएको ।		
८	खडेरी	२०७२		बागचौर न.पा. ६ मा खडेरीले गर्दा गहुँ, जौ छर्न नपाएको ।	प्रति वर्ष खडेरी बढ्दै गएको देखिन्छ ।	बालीनाली समयमा लगाउन नसकेकाले बजारबाट अन्न बेसाएर खानुपरेको । पानीका मुलहरु सुकेकाले खोलाबाट बोकेर खानु परेको । स्थानीय स्तरमा उत्पादन शुन्य हुन थाले पछि विदेश जाने क्रम बढेको देखिएको छ ।
९	मिचाहा प्रजाती	२०५२ देखि यता		बा.न.पा. ६ मा चर्मिली, कानेखर, बनमारा आदीको विस्तारले खेती योग्य जमिनमा क्षेत्री बनमा क्षेत्री ।	प्रत्येक वर्ष मिचाहा प्रजातीका भारहरु रुखो जमिनको कारणले बढ्दै गएको र यो प्रजाती बढ्ने क्रम तिब्र रहेको ।	खेतबारीमा यी भारहरु जोतेर, उखलेर फालेता पनि नियन्त्रण हुन नसकेको र जंगलमा भाडीहरु सफा गर्ने कार्य गरेको भए पनि यो प्रजाती बढ्दै गएको देखिएको छ ।
१०	हिमपात	२०७५		बा.न.पा. वडा नं. ६ मा सुन्तलाको रुखमा क्षेत्री जौ, गहुँ, बालीमा क्षेत्री (सोही हिउँदमा ३ पटक हिमपात परेको)	उल्लेखित वर्ष ३ पटक हिउँ परेको र यो भन्दा अगाडी फाट्फुट मात्र परेकोले क्षति नभएको देखिएको छ तर यस वर्ष भने हिउँदे बालीनाली नष्ट गरिदिएको छ र यसरी नष्ट गर्दै जान्छ कि भन्ने डर स्थानीयमा परेको छ ।	२०७५ सालको हिउँदे बाली ढल्याउनै नपाएको र बेसाएर जिविकोपार्जन गरेको देखिन्छ ।

तालिका नं. ९ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

यस ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषणबाट यहाँका बासिन्दा सबै भन्दा खडेरी, कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोगबाट प्रभावित भएको देखिन्छ । यी प्रकोपहरु लगाएत पहिरो, बाढी, आगलागी, मिचाहा प्रजाती, हावाहुरी र असिनापानी जस्ता प्रकोपहरु बारम्बार दोहोरी रहेको र यी प्रकोपहरुले सबै वडाहरुमा क्षति पुर्याएको देखिन्छ । यी प्रकोपहरु र यिनका असर तथा प्रभावहरुसँग जुध्न स्थानीय समुदायले स्थानीय संघ संस्थाहरुको सहयोगमा केहि प्रयासहरु गर्ने गरेको देखिएता पनि ती प्रयासहरु अपर्याप्त रहेको देखिन्छ ।

३.५.४.२ प्रकोप पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा यस बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ मा घटेका विभिन्न प्रकोपहरुको विश्लेषण प्रकोप पात्रोको माध्यमबाट गाउँका जेष्ठ नागरिक, वृद्धिजिवी तथा जानकारहरुसँग छलफल गरी तयार गरिएको थियो ।

प्रकोप	समय	बैशाख	जेष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र
चट्याङ	पहिले												
	अहिले												
असिना	पहिले												
	अहिले												
आगलागी	पहिले												
	अहिले												
बाढी	पहिले												
	अहिले												
पहिरो	पहिले												
	अहिले												
खडेरी	पहिले												
	अहिले												
हावाहुरी	पहिले												
	अहिले												
तुपारो	पहिले												
	अहिले												
बाली तथा पशुपंक्षीमा रोग	पहिले												
	अहिले												

नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा पहिले र अहिले भन्नाले विगत ५ वर्ष देखि यताको समय सम्भन्धि पदछ ।

तालिका नं.१० प्रकोप पात्रो

माथिको प्रकोप पात्रोलाई विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा प्रकोपहरुले असर पार्ने समयमा निकै असर परेको देखिएको छ । अहिले चट्याङ तथा असिना धेरै तथा अनियमित पर्ने गरेको छ । सुख्खा खडेरी धेरै हुने हुँदा आगलागी पनि बारम्बार हुने गरेको पाइयो । अनियमित वर्षाले गर्दा बाढी, पहिरो तथा भूक्षयका घटना पनि निकै बढेको देखिन्छ । त्यस्तै मान्छेमा पनि नयाँ नयाँ रोगहरु देखा पर्ने गरेका छन् । दुसित वातावरणले स्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या, कुपोषण, छालाको रोग, हृदयघात, विभिन्न किसिमका क्यान्सर लाग्ने क्रम निकै बढेको छ । बालीनाली तथा फलफुलमा विभिन्न किसिमका रोगहरु तथा मिचाहा प्रजातीले गर्दा उत्पादनमा कमी तथा नष्ट गरिदिएका छन् । त्यसैगरी प्रदुशित वातावरणले गर्दा पशुपंक्षीहरुमा पनि विभिन्न खतरानाक रोगहरु लाग्ने क्रम बढेको पाइन्छ । समग्रमा भन्नुपर्दा जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरले गर्दा विभिन्न प्रकोपहरु श्रृजित भई स्थानीय समुदायको जनजीवनमा निकै नै असर पारेको देखिन्छ ।

३.५.६ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिङ्ग तथा समुदाय पहिचान

जलवायु परिवर्तनले निम्त्याउने प्रकोपले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुँदा फरक फरक प्रकोपहरूले उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ। यस विधिको प्रयोग गरी यस वडामा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट वडामा कुन उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायमा कस्तो प्रभाव परेको छ भन्ने कुराको विश्लेषण गरिएको थियो। यस विधिको प्रयोगले वडामा रहेको लैङ्गिक तथा जातीय समावेशीकरणको स्थितिको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ।

प्रकोपहरू	प्रकोपका असरहरू	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिङ्ग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाती		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	बृद्धबृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न	अपाङ्गता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाती	बाह्य क्षेत्री
बाढी	खेती योग्य जमिन कटान, बालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, पशुचौपायाको क्षति,	***	**	**	**	**	**	**	*	*	*	***	***	**	**	**
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, बालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति,	***	**	**	**	**	**	**	*	*	*	***	**	***	**	*
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि,	***	**	**	**	**	***	**	**	*	*	***	***	***	**	*
आगलागी	वोटविरुवाहरू नष्ट, जनावरहरूको क्षति, पाईपलाईनमा क्षति	***	**	**	**	**	**	**	*	*	*	***	**	***	**	**
पशु तथा कृषिमा रोग	कृषि तथा पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा वृद्धि, कृषि उत्पादनमा कमी, पशु चौपायाको मृत्यु	***	***	***	***	**	***	***	**	**	*	***	***	***	**	**
हुरीवतास	विद्यालय तथा घरका छानाहरू उडाएको, जंगलमा															

प्रकोपहरु	प्रकोपका असरहरु	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिङ्ग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाती		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	बृद्धबृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न	अपाङ्गता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाती	ब्राह्मण क्षेत्री
	वोटविरुवाहरु ढलेको, मकै वालीमा क्षति	**	**	*	**	*	**	**	*	*	*	**	**	**	**	*
अशिना	धानबाली, गहुबाली तथा फलफुल खेतीमा क्षति	*	***	**	*	*	**	**	*	*	*	**	**	**	**	**
मिचाहा प्रजाति	रैथाने घाँसहरु हराएको, कृषि उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव	***	**	**	**	**	**	**	*	*	*	***	**	***	**	**
चट्याड	मानविय क्षती, पशुपक्षीमा क्षती, जंगलमा क्षती	***	**	**	**	**	**	**	*	*	*	***	**	***	**	*
हिमपात	फलफुल तथा बालीनालीमा क्षती, पशुपक्षीमा क्षती, जंगलमा क्षती	**	*	*	**	**	*	**	*	*	*	**	**	**	**	*

नोट : * न्यून, ** मध्यम र *** अति उच्च जोखिम

तालिका नं. ११ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

यसरी जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको विश्लेषण गर्दा जलवायु परिवर्तन र जलवायुजन्य प्रकोपहरु (बाढी, पहिरो, खडेरी, कृषिमा रोग, हावाहुरी, पशुमा रोग, मिचाहा प्रजाति र चट्याडको प्रकोप, आदि) बाट सबैभन्दा बढी बालबालिका, महिला, अति विपन्न वर्ग तथा जातजातीको आधारमा दलितहरु र सामाजिक स्तरको हिसाबले एकल महिला र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु उच्च संकटासन्न रहेको देखिएको छ । यी प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट अन्य वर्ग समुदाय प्रभावित भएता पनि उनीहरूसँग ती प्रकोपहरुको सामना गर्न सक्ने क्षमता तुलनात्मक रूपमा उच्च रहेको देखिन्छ ।

३.५.७ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नक्शांकनबाट पहिचान गरिएका यस वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरू मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनि जोडागत स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

प्रकोप	पहिरो	बाढी	चट्याङ	आगलागी	असिना	कृषि, पशुपंक्षीरोग	हावाहुरी	खडेरी	हिमपात	मिचाहा प्रजाती
पहिरो		पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
बाढी			बाढी	आगलागी	बाढी	कृषि, पशुपंक्षी रोग	बाढी	खडेरी	बाढी	बाढी
चट्याङ				आगलागी	असिना	कृषि, पशुपंक्षी रोग	हावाहुरी	खडेरी	चट्याङ	मिचाहा प्रजाती,
आगलागी					आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
असिना						कृषि, पशुपंक्षीरोग	अशिना	खडेरी	असिना	असिना
कृषि, पशुपंक्षीरोग							कृषि, पशुपंक्षीरोग	खडेरी	कृषि, पशुपंक्षीरोग	कृषि, पशुपंक्षीरोग
हावाहुरी								खडेरी	हावाहुरी	मिचाहा प्रजाती,
खडेरी									खडेरी	खडेरी
हिमपात										मिचाहा प्रजाती,
मिचाहा प्रजाती										
अंक	१०	६	२	९	५	७	३	८	१	४
स्तर	I	V	IX	II	VI	IV	VIII	III	X	VII

तालिका नं. १२ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण

यस प्रकोप जोडागत स्तरीकरणबाट यस वडाले सामना गरिरहेको प्रमुख प्रकोपको रूपमा पहिरो देखिएको छ भने त्यसपछिका प्रकोपहरूमा क्रमशः आगलागी, खडेरी, कृषि तथा पशुपंक्षी रोग, बाढी, हिमपात, असिना, मिचाहा प्रजाती, हावाहुरी, चट्याङ, हिमपात देखिएका छन् ।

३.५.८ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट प्रकोपको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै प्रकोपसँग जुध्नका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरूको स्तर दुबैलाई ०.५ देखि ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा ०.५ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ ।

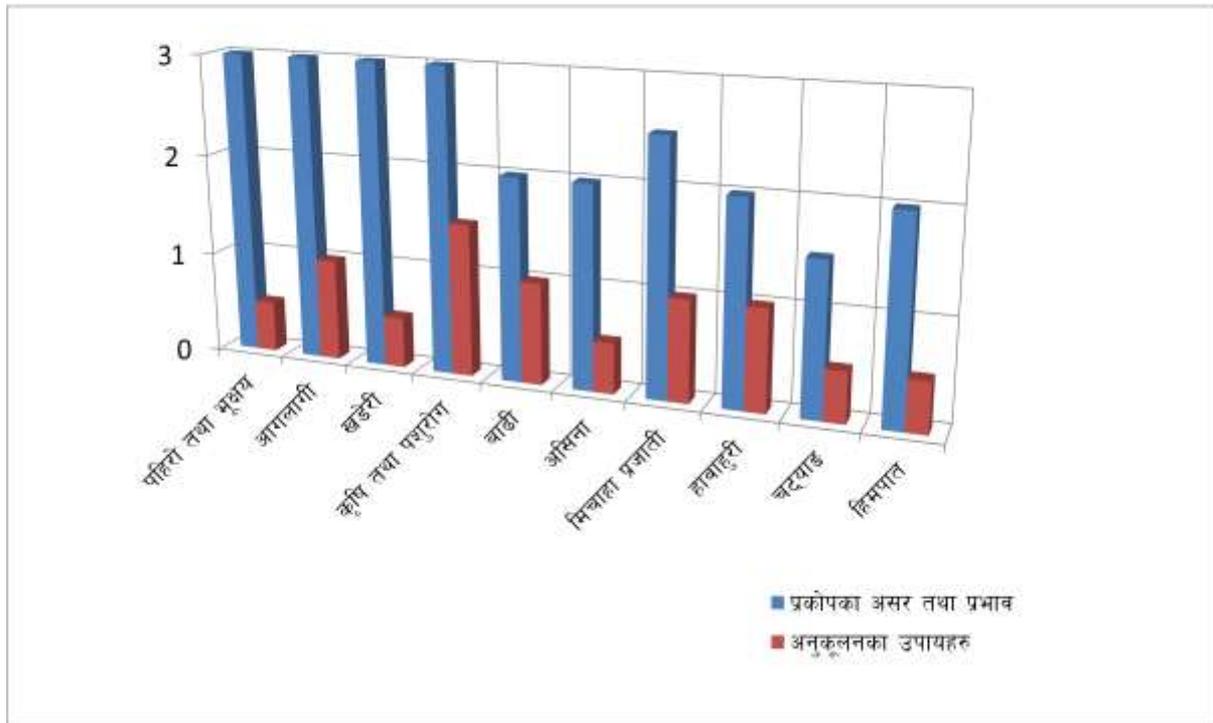
क्र. स.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
१	पहिरो तथा भू- क्षय	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानविय क्षति, जलश्रोत र उर्जा, भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खेतीयोग्य जमिनमा क्षति ➤ बाटोघाटोमा क्षति ➤ सिंचाई कुलोमा क्षति ➤ वन जंगलमा वोटविरुवाहरूमा क्षति ➤ पानीका मुहानहरूमा क्षति ➤ घर तथा गोठहरूमा क्षति ➤ मिल तथा पानीघट्टमा क्षति ➤ विद्यालय तथा किराना पसलमा क्षति 	३	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय स्तरमा पहिरो गएको ठाउँमा ढुंगाका गाराहरू लगाउने गरेको ➤ व्यक्तिगत प्रयासबाट पहिरो हटाउने कार्य र घरगोठ बनाउने कार्य भएको ➤ विद्यालयमा जि.शि.का.कार्यालय बाट सहयोग 	०.५
२	आगलागी	वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वन जंगलका वोटविरुवाहरू जलेर नष्ट भएको ➤ वन्यजन्तुहरूमा असर ➤ घर तथा गोठमा क्षति 	३	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उपभोक्ताहरू द्वारा जंगलको आगो निभाउने कार्य गरेको 	१
३	खडेरी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ➤ केही खानेपानीका मुहानहरू पूर्ण रुपमा सुकेका र अन्य पानीका मुहानहरूमा पनि पानीको मात्रामा कमी आएको ➤ खानेपानी र सिंचाईमा असर ➤ कृषि योग्य जमिन बाभ्रो रहेको र उत्पादनमा कमी आएको ➤ कृषि तथा पशुचौपायाहरूमा रोग तथा किराहरूको संक्रमणमा वृद्धि ➤ बाली लगाउने समयमा परिवर्तन भएको ➤ मानव स्वास्थ्यमा भाईरल ज्वरो, टाईफाईट, जण्डिस, भुडापखाला जस्ता रोगहरूको प्रकोप बढेको 	३	<ul style="list-style-type: none"> ➤ टाढाबाट खानेपानी ल्याएर खाने गरेको ➤ केही हाईव्रिड तथा नयाँ जातका विउविजनहरू रोप्ने गरेको, रासायनिक मलको प्रयोग ➤ कृषि उत्पादनमा कमी भएका कारणले अन्यत्र जिल्लाबाट खाद्यान्न आयात गर्नुपरेको खाद्य सुरक्षाको अभावले गर्दा वैदेशिक रोजगार र भारतमा जानेको संख्या बढेको 	०.५
४	कृषि तथा	कृषि तथा	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मकैमा कालो पोके, खुमे 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ केहीले उन्नत 	

	पशुपंक्षीमा रोग	खाद्य सुरक्षा	किरा, धानबालीमा हरियो फट्याग्रो, कुका, गवारो, गहुँमा सिन्दुरे, प्याजमा गानो कुहिने, आलुमा, केरामा डढुवा जस्ता रोग देखा परी उत्पादनमा कमी आएको <ul style="list-style-type: none"> ➤ कुखुरामा पखाला लाग्ने, भोक्राउने, आखा पाक्ने जस्ता लक्षणका रोग वृद्धि भएको ➤ गाई, गोरु तथा भैसीमा रोगहरुको वृद्धि भएको ➤ टाउको सुन्निने, सिगान छार्ने, घाटि सुन्निने, पखाला लाग्ने जस्ता लक्षण भएको रोगहरुले बाखा मर्ने गरेको ➤ गाई बाखाहरुमा बाह्य परजिवीहरुको असर बढेको 	३	विउविजनहरु प्रयोग गरेको <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय जडिवुटिहरुको प्रयोग ➤ भेटनरीबाट औषधी उपचार ➤ एग्रोभेटबाट विषादीको प्रयोग 	१.५
५	बाढी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, भौतिक पूर्वाधार, मानविय क्षति, जलश्रोत र उर्जा, वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खेतीयोग्य जमिन कटान तथा बगाएको ➤ सिंचाई कुलोहरुमा क्षति ➤ पशुचौपायाहरु बगाएको ➤ वन जंगलमा क्षति ➤ पानीघट्ट तथा मिलमा बगाएको ➤ घर तथा गोठहरुमा क्षति ➤ खानेपानीको पाईपलाईन तथा टाँकिमा क्षति 	२	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पुरिएका खेतहरु पुनर्निर्माण गरेको ➤ खोलाले कटान गरेको ठाउँमा ढुंगाका पर्खाल लगाएको ➤ सिंचाई कुलाहरु पुनर्निर्माण गरेका ➤ खानेपानी कार्यालयको सहयोगमा खा.पा.योजना बनाएको 	१
६	असिना	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ➤ धानबाली, गहुँबाली, तरकारी बालीमा क्षति ➤ फलफुलमा क्षति 	२	<ul style="list-style-type: none"> ➤ कुनै उपाय नभएको 	०.५
७	मिचाहा प्रजाती	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ➤ धानबाली, गहुँबाली, तरकारी बालीमा क्षति ➤ फलफुलमा क्षति ➤ वन जंगल नष्ट 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उखेलेर फाल्ने गरेको ➤ जलाउने गरेको 	१
८	हावाहुरी	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ➤ विद्यालय तथा घरगोठका छानामा क्षति ➤ वन जंगलका रुखहरु ढालेको तथा हाँगाहरु भाचेको ➤ मकै बाली, तरकारी बाली तथा फलफुलमा क्षति 	२	<ul style="list-style-type: none"> ➤ छिमेकीको सहयोगबाट घर, गोठ तथा जनश्रमबाट विद्यालय निर्माण गरेको ➤ जि.शि.का.कार्यालयबाट विद्यालयमा सहयोग 	१
९	चट्याड	वन , भौतिक पूर्वाधार,	<ul style="list-style-type: none"> ➤ चट्याडले मानविय क्षती ➤ पशुपंक्षीमा क्षती 	१.५	<ul style="list-style-type: none"> ➤ केहि नगरेको 	०.५

		मानव स्वास्थ्य, पशुपंक्षी	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वनजंगलमा क्षती ➤ घर तथा भवनहरुमा क्षती 			
१०	हिमपात	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, भौतिक पूर्वाधार, मानविय क्षति, जलश्रोत र उर्जा, वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुपंक्षीमा क्षती ➤ वनजंगलमा क्षती ➤ घर तथा भवनहरुमा क्षती ➤ फलफुल तथा जडिबुटीहरुमा क्षती 	२	➤ केहि नगरेको	०.५

तालिका नं. १३ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

चित्र नं.१३ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

माथि उल्लेखित जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण विधिबाट पहिचान गरिएका १० किसिमका प्रकोपहरुको मूल्यांकन तथा अनुकूलनको क्षमताको लेखाजोखालाई चित्र १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त चित्रको विश्लेषण गर्दा यस वडामा सबैभन्दा बढी क्रमशः पहिरो तथा भूक्षय, आगलागी, खडेरी, कृषि तथा पशुरोग, बाढी, असिना, मिचाहा प्रजाती, हावाहुरी, चट्याङ, हिमपात जस्ता प्रकोपहरुले असर पारेको देखिन्छ, र यी प्रकोपहरु बारम्बार दोहोरिएको पनि पाईएको छ भने यस्ता प्रकोपहरुको प्रभावहरुसँग जुध्न सक्ने क्षमता अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ । यस विश्लेषणले प्रकोपहरुसँग जुध्न सक्ने क्षमता विकास हुन अझै समय लाग्ने र त्यतिबेलासम्म धेरै नै क्षती हुने देखिन्छ । तसर्थ यस अनुकूलन योजनामा ती प्रकोपहरुसँग जुध्न तुरुन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन अनुकूलनका उपायहरु समावेश गरिएका छन् ।

३.५.९ जिविकोपार्जनका सम्पत्तीहरूको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट वडामा जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तीहरू (प्राकृतिक, भौतिक, मानविय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ती) अन्तर्गत कुन कुन सम्पत्तीहरू उपलब्ध छन् तिनीहरूको विद्यमान अवस्था के छ र ती सम्पत्तीहरूमा जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर के कस्ता रूपमा देखिएका छन् साथै ती असरहरूसँग अनुकूलित हुनको लागि अबलम्बन गर्न सकिने उपायहरूको के के हुन सक्छन् भनी विश्लेषण गरिएको थियो । जसको परिणाम तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
प्राकृतिक सम्पत्ती	<p>सामुदायिक वन : साविक कोटबारा गाविस वडा नं. २ मा सिद्धेश्वरी सामुदायिक वन करिब ८५ हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । (उक्त वन मात्र विधिवत दर्ता भई क्रियाशिल रहेको र अन्य वनहरू दर्ता हुने क्रममा रहेका छन्) । साविक वडा नं. ३ अन्तर्गत सल्लेरीपाखा सामुदायिक वन करिब ८० हेक्टर क्षेत्रफलमा रहेको छ भने साविक वडा नं. ४ अन्तर्गत बागमती सामुदायिक वनले करिब ३५ हेक्टर क्षेत्रफल ओगटेको छ । साथै साविक वडा नं. ५ अन्तर्गत लालीगुराँस सामुदायिक वन करिब १०० हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । सबै भन्दा क्षेत्रफलको हिसाबले लालीगुराँस सामुदायिक वन बढी रहेता पनि हालसम्म दर्ता हुन सकेको छैन र वनमारा वा मिचाहा प्रजातिका भारहरू विस्तार हुने क्रमले गर्दा हालका सबै वनहरूमा नराम्रो असर परेको देखिएको छ र वन भित्र रहेको खुल्ला जमिनहरूमा चौडापाते डाले घाँस, जडिवुटि जन्य रुख विरुवाहरू, घाँस प्रजातिका विरुवाहरू वृक्षारोपण गरी वनको प्रवर्धन गर्न अति आवश्यक देखिएको छ । यस वडा अन्तर्गत कबुलियती वनहरू छैनन् ।</p> <p>रुख तथा वुट्यान प्रजातिहरू : यि वनहरूमा साल, सल्लो, लालीगुराँस,उत्तिस, सान्तान, बोटधार्डो, जामुन, तिजु, आप, सिमल, टुनी, फलेदो, वाभ्र, रयाज, खर्सु, मौवा, काफल, चिउरी, फलाट, कलम, पिपल, काउलो, रिठा, वोक्रैटी, तिते, घोघर, टुनी जस्ता रुख प्रजातिहरू र धार्डो, लाम्पाते, दत्कुना, प्यार, एँसेलु, करौती, मालु जस्ता वुट्यान प्रजातिहरू पाईन्छन् । मिचाहा प्रजाति र खडेरीको प्रकोपले गर्दा विभिन्न जडिवुटिहरू घट्दो अवस्थामा रहेका छन् ।</p>	<p>सामुदायिक वनका कारणले गर्दा केही हदसम्म वन क्षेत्रको संरक्षण भएता पनि खडेरी र मिचाहा प्रजातिको वढदो प्रकोपले गर्दा वनका जडिवुटि हरु तथा स्थानिय रैथाने घास प्रजातिहरू लोप हुदै जाने देखिन्छ, साथै उचित वासस्थानको अभावमा वन्यजन्तुहरू पनि क्रमिक रूपमा लोप हुदै जाने देखिन्छ ।</p>	-	+	+

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>जडिवुटिहरु : टिमुर, लोक्ता, चोत्रा, अशेलु, सिरपु, तेजपात, लेखतितो, बुरसेजेनी, हरो, बरो, थुर, मेथ, हरजरो, विषकाषे, दबदबे, पातलो, कटुकी, सिस्नु, अमला, घङ्गारु, काईराल, गिठा, कुरिलो, काउलो, पुतेना, बनमारो आदी जस्ता जडिवुटिहरु पाईन्छन ।</p> <p>वन्यजन्तुहरु : खरायो, मलसेप्रो, रतुवा, घोरल, बँदेल, दुम्सी, स्याल, बिरालो, गोरे, चरिबाघ, मुना, बाँसो, वद आदी जस्ता वन्यजन्तुहरु पाईन्छन ।</p> <p>पक्षिहरु: कालिज, काग, जुरेली, गिद्ध, सिमटाली, फोग्रास, चुलीगारा, बिकुईरी, मैना, वन कृखुरा, कोईली, काफ्ले चरी, भंगेरो आदी । सामुदायिक वनको कारणले गर्दा वन क्षेत्रको संरक्षण भएतापनि मिचाहा प्रजाति र खडेरीको प्रकोपले गर्दा विभिन्न जडिवुटिहरु घट्दो अवस्था रहेको छ साथै गिद्ध र चितुवा लोप हुदै गएको पाईएको छ भने मैना, भंगेरा वढेको पाईएको र स्याल, वदेल तथा वादर वढेको पाईएको छ ।</p> <p>खोला तथा खोल्सीहरु साविक कोटबारा गाविस वडा नं. २ मा टाटाखोला, हिमखोला, बाँदेरहखोला, च्याउखोला, नाउलाखोला, चरङ्गेखोला, सिम, ठारसिम, चौपारीखोला, भिजेखोला, गईराखोला, सिमखोला, राउटेखोला, परेपानीखोल्सा, जुगेखोला आदि खोला तथा खोल्सीहरु रहेका छन् । साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ३ अन्तर्गत कलाराखोला, पाल्नाखोला, भालुखोला, पन्यारीखोला आदि खोला तथा खोल्साहरु रहेका छन् । साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ४ मा चिन्नेखोला, दल्लेनीखोला, पैयाखोला, किमिरेखोला, पधेराखोला, ठुलीखोली आदि खोला तथा खोल्सीहरु रहेका छन् । साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ५ मा पलाँटेखोला, टोटकेखोला, नम्रेखोला, माउकारेखोला, चिन्नेखोला धादेमारेखोला आदि खोला तथा खोल्साहरु रहेका छन् । हालको बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ भित्र साना ठुला गरी माथि उल्लेखित खोला तथा खोल्साहरु रहेका छन् । साविक वडा नं. ५ अन्तर्गतको धादेमारेखोला मात्र शारदा नदीमा नमिसिकन माडीखोला</p>	<p>वढ्दो खडेरीका कारणले गर्दा खोला खोल्सी तथा पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा घट्दै जाने देखिन्छ, जसले गर्दा सिंचाईको लागि पानीको अभाव भई कृषि उत्पादनमा कमी आउनुका साथै स्वच्छ पिउनेपानीको पनि अभाव हुने देखिन्छ ।</p>			

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>हुँदै राप्ति नदीमा मिसिन्छ भने अरु सवै खोलाहरु विभिन्न हाँगाहरु भएर नाउला भन्ने ठाउँमा हिमखोलामा मिसिई ताउलेरहमा शारदा नदीमा मिसिन्छन् ।</p> <p>पानीका मुहानहरु साविक वडा नं. २ च्याऊखोला मुहान, टाटाखोला मुहान, हिमखोला मुहान, बाँदेरहखोला मुहान, नाउला खोला मुहान, चरडगेखोला मुहान, ठारसिम मुहान, चौपारी खोला मुहान, भिजेखोला मुहान, गईराखोला मुहान, राउटेखोला मुहान गरि जम्मा १२ वटा मुहान रहेका छ ।</p> <p>साविक वडा नं. ३ मा कल्लारा मुहान, जुगेखोला मुहान, माटिन्न मुहान, भालुखोली मुहान,पन्यारी खोला गरी जम्मा ५ वटा मुहान रहेका छन ।</p> <p>साविक वडा नं. ४ मा चाख्ला दुधिलाबोट मुहान, पधेरीडाँडा नाउली मुहान, पागरखोला मुहान, दल्लेनी खोला मुहान, किमिरे खोला मुहान, ठुलीखोली मुहान गरी ६ मुहान रहेका छन ।</p> <p>साविक वडा नं. ५ मा रहानेटा मुहान, पल्लो रहानेटा मुहान, उत्तिसेखोला मुहान, ठारसिम मुहान, मेलनेटा उल्लेरी मुहान, पलाटेखोला मुहान, टाटकेखोला मुहान, नम्रेखोला मुहान, धादेमारे खोला मुहान गरी ९ वटा मुहान रहेका छन ।</p> <p>बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ भित्र लगभग ३२ वटा मुहानहरु रहेका छन् । यिनै पानीका मुहानहरुबाट यस वडाका वासिन्दाहरुले खानेपानीको प्रयोग गरिरहे तापनि व्यवस्थित धारा तथा पाईप लाईनको अभाव देखिन्छ । हाल बढ्दो खडेरीका कारणले गर्दा सबैजसो पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा कम हुँदै गएको छ ।</p>				
भौतिक सम्पति	<p>मोटरबाटो : बागचौर नगरपालिका अन्तर्गत खरिवोट हुँदै सेराचौर, बडाचौर, नाउलाचौर, हिमचौर, जामुनेचौर, पाथिहाला बजारसम्म (क्रमशः साविक वडा नं. २, ५, २, ४) ।</p>	भविष्यमा जलवायुजन्य प्रकोपका असरका वावजुद			

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>दुधिलाबोट पाथिहाल्ना (साविक वडा नं. ५) । तुलाहिम दल्लेनी हुँदै सिमखोला, सिद्धार्थ मा.वि., महिढोलेसम्म (क्रमशः साविक वडा नं. २, ४, ५) कोटबारा हुँदै नाउली, सिद्धार्थ मा.वि, पोखरासम्म (साविक वडा नं. ४) बाङ्गे हुँदै कोईघारी, दुमबारे, हिमचौरसम्म (क्रमशः हालको बा.न.पा. वडा नं. ४ र साविक कोटबारा वडा नं. २) पेदीखोला हुँदै दुमबारे, सानाहिम, तुलाहिम, स्यालावनसम्म (क्रमशः साविक वडा नं. ४, २, ३) हिमचौर बचतघर बेरुपानी हुँदै फेरी हिमचौर रिडरोड (साविक वडा नं. २) दुधिलाबोट हुँदै धादेमारेसम्म (साविक वडा नं. ५) तुलाहिम हुँदै च्याउखोला दल्लेनी हुँदै चिन्नेखोला जोड्ने सडक (क्रमशः साविक वडा नं. २ र ४) पोखरा हुँदै लिरेडाँडासम्म (साविक वडा नं. ४)</p> <p>विजुलीवत्ति : बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ मा हालसम्म विजुलीवत्ति नभएको र विजुलिवत्तिका लागी पुलहूको विस्तार भईरहेको छ ।</p> <p>सोलार वत्ति नभएका घरधुरीहरु : साविक वडा नं. २ का १२५ घरधुरीहरु, साविक वडा नं. ३ का ८० घरधुरी, साविक वडा नं. ४ का ८२ घरधुरी तथा साविक वडा नं. ५ का १४० घरधुरी गरी जम्मा ४२७ घरधुरीमा सोलार वत्तिहरु नभएको ।</p> <p>पानी घट्ट तथा मिल : साविकको वडा नं. २ मा ४ वटा पानी घट्ट, १ वटा डिजल मिल गरी ५ वटा मिल , वडा नं. ३ मा ३</p>	<p>विकास प्रक्रियाले गर्दा मोटरवाटोको स्तरउन्नती भई यातायातको राम्रो सुविधा हुनेछ । विजुली वत्तिको विस्तार हुनेछ । सामुदायिक भवनहरुको स्तरउन्नती हुनेछ । परम्परागत घट्टहरु समय अनुसार सुधारिएको हुनेछन । स्वच्छ पिउनेपानी उपलब्ध गराउनका लागि खानेपानीका टंक तथा धाराहरुको मर्मत तथा स्तरउन्नती गरिनेछ । सिचाई कुलाहरुको स्तरउन्नती हुनेछ । सुचना तथा संचारको पहुच बढनेछ ।</p>	+	+	-

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>वटा पानी घट्ट, १ वटा डिजल मिल गरि जम्मा ४ वटा मिल साविक वडा नं. ४ मा ३ वटा पानी घट्ट मात्र, साविक वडा नं. ५ मा २ वटा पानी घट्ट, १ वटा डिजल मिल गरि जम्मा ३ वटा मिल रहेका छन् ।</p> <p>सामुदायिक भवनहरु : कोटबारा गा.वि.स. साविक वडा नं. २ मा श्री सरस्वती आभारभूत विद्यालय जामुनेचौर, साविक वडा नं. ३ श्री नविन भवानी प्रा.वि. देउरालीडाँडा, साविक वडा नं. ४ श्री सिद्धार्थ आभारभूत विद्यालय ठुला पोखरा, साविक वडा नं. ५ श्री शिशु जागरण आधारभूत विद्यालय महिढोले ।</p> <p>सुचना तथा संचार : यस वडामा सल्यान जिल्लाका एफ.एम. रेडियोहरुको प्रभावकारी पहुँच भएको तथा रुकुम, चौरजहारी, वाके, वर्दिया र सुर्खेत जिल्लाका एफ.एम.हरु ले राम्रो संग काम गर्ने गरेको साथै स्काई, नमस्तेले तथा एन.सेलले प्रभावकारी दुर संचारको सेवा प्रवाह गरीरहेका छन् । यस वडामा एन.सेल र नमस्तेको टावर पनि रहेका छन् ।</p> <p>खानेपानीको उपलब्धता : साविक वडा नं. २ मा च्याउखोला खानेपानी (१ ट्याङ्की, ७ धारा, ४५ घरधुरी), हिमखोला खानेपानी (१ ट्याङ्की, ३ धारा, १६ घरधुरी), साविक वडा नं. ३ मा भालुखोली खानेपानी (१ ट्याङ्की, २ धारा, १५ घरधुरी), कल्लारा खानेपानी (१ ट्याङ्की, ३ धारा, १८ घरधुरी), जुगेखोला खानेपानी (१ ट्याङ्की, ४ धारा, ३० घरधुरी), साविक वडा नं. ४ मा चिसापानी खानेपानी (१ ट्याङ्की, ३ धारा, २० घरधुरी), चाख्ला दुधिलावोट खानेपानी (१ ट्याङ्की, ३ धारा, १८ घरधुरी), पधँरीडाँडा नाउली खानेपानी (१ ट्याङ्की, २ धारा, १० घरधुरी), पागरखोला खानेपानी (१ ट्याङ्की, ४ धारा, २४ घरधुरी), साविक वडा नं. ५ मा रहानेटा खानेपानी(१ ट्याङ्की, ३ धारा, २० घरधुरी), उत्तिसेखोला खानेपानी (१ ट्याङ्की, ३ धारा, १८ घरधुरी), ठारसिम खानेपानी(१ ट्याङ्की, २ धारा, ८ घरधुरी) आदी खानेपानीवाट</p>				

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>खानेपानीको प्रयोग गरीरहेका छन् भने केही समुदायले अझै पनि कुवाको पानी प्रयोग गरीरहेका छन् । यि टाँके तथा कुवाहरु मर्मत गर्नुपर्ने अवस्थामा रहेका छन् ।</p> <p>सिंचाई कुलो : साविक वडा नं. २ चौतारामा च्याऊखोला देखी मेलटाकुरा सम्मको सिंचाई कुलो, साविक वडा नं. ४ पोखारामा देउनाटाकुरी चाख्ले बाहुनथाना हुँदै गहिरे स्वारा सम्मको सिंचाई कुलो र वडा नं. ४ सिमखोलामा चिन्नेखोला सिमखोला सिंचाई कुलो, साविक वडा नं.५ धादेमारेमा रहानेटा चौर देखी धादेमारे सम्म सिंचाई कुलो गरि जम्मा ४ वटा सिंचाई कुलोहरु रहेका साथै प्रायजसो सिंचाई कुलोहरु कच्ची र परम्परागत रहेका छन् ।</p> <p>मठ/मन्दिरहरु/चर्च : साविक वडा नं. २ मा बली चित्रालेखी मन्दिर सानाहिम मुख्य मन्दिर रहेको छ । साविक वडा नं. ३ मा ३ वटा देवीको मन्दिर, १ वटा मष्टको मन्दिर, गरी ४ वटा मन्दिर रहेका छन् । साविक वडा नं. ४ मा २ वटा देवीको मन्दिर रहेका छन् । साविक वडा नं. ५ मा २ वटा देवीको मन्दिर र १ वटा ब्रम्हाको मन्दिर गरि जम्मा ३ वटा मन्दिर रहेका छन् ।</p>				
सामाजिक सम्पत्ति	<p>यस वडामा भएका सामाजिक सम्पतिहरुको विवरण निम्न अनुसार छ :</p> <p>सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह : साविक कोटबारा गाविस वडा नं. २ मा सिद्धेश्वरी सामुदायिक वन, साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ३ मा सल्लेरीपाखा सामुदायिक वन, साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ४ मा बागमती सामुदायिक वन तथा साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ५ मा लालीगुराँस सामुदायिक वन गरी जम्मा ४ वटा सा.व.उ.स. रहेका छन् भने यि मध्ये विधिवत रुपमा सिद्धेश्वरी वन उ.समुह मात्र दर्ता भई क्रियाशिल भएको र अन्य दर्ता हुने क्रममा रहेका छन् ।</p> <p>आमा समुह : साविकका सबै वडाहरुमा १११ वटा गरी ४ वटा आमा समुहहरु रहेका छन् ।</p>	भविष्यमा यस वडामा विभिन्न सामुदायिक संघ संस्थाहरुको सक्रियता बढ्ने छ	+	+	+

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>विद्यालय व्यवस्थापन समिति : प्रत्येक विद्यालयमा १/१ गरी ४ वटा विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहेका छन् ।</p> <p>कृषि सहकारी : नयाँ कृषि अभियान सहकारी संस्था लिमिटेड बा.न.पा. वडा नं. ६, ११ र १२ कोटबारा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड साविक वडा नं. ५</p> <p>संघ संस्था तथा परियोजनाहरु : यस वडामा सु-आहारा, पहल, इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि., पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना (आशा), जस्ता परियोजनाहरु तथा संघ संस्थाहरुले काम गरिरहेका छन् ।</p>				
मानविय सम्पति	<p>यस वडामा रहेको मानविय सम्पत्तीको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ :</p> <p>शिक्षा सेवा : साविकको वडा नं. २ मा १ जना, वडा नं. ३ मा २ जना, वडा नं. ४ मा १ जना, वडा नं. ५ मा ० गरी जम्मा ५ जना (अस्थायी तथा करार पदमा रहेका शिक्षक/शिक्षिकाहरु ७ जना रहका छन् ।</p> <p>सैनिक प्रहरी : साविकको वडा नं. २ मा १ जना महिला प्रहरी ।</p> <p>भारतीय सैनिक : साविकको वडा नं.२ मा २ जना र साविक वडा नं. ३ मा १ जना गरी जम्मा ३ जना ।</p> <p>निजामति सेवा : हालसम्म कोहि पनि कार्यरत छैनन् ।</p> <p>स्वास्थ्य सेवा : साविक वडा नं. २ मा ८ जना, साविक वडा नं. ३ मा ०, साविक वडा नं. ४ मा १ जना, साविक वडा नं. ५ मा ० गरि जम्मा ९ जना रहेका छन् ।</p> <p>गैहसरकारी संस्था : साविकको वडा नं. २ मा ५ जना र वडा नं. ४ मा ३ जना गरी जम्मा ८ जना ।</p> <p>वैदेशिक रोजगार (तेस्रो मुलुक) :</p>	भविष्यमा यस वडामा पनि शैक्षिक अवस्थामा सुधार आउनुका साथै शिक्षा सेवा, सेना प्रहरी तथा निजामति सेवा लगायत विभिन्न संघ संस्थाहरुमा यस वडाका व्यक्तिहरुको संलग्नता बढनेछ ।	+	+	+

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>साविकको वडा नं. २ मा १५ जना, वडा नं. ३ मा २० जना, वडा नं. ४ मा १५ जना, वडा नं. ५ मा १० गरी जम्मा ६० जना ।</p> <p>वैदेशिक रोजगार (भारत) : साविकको वडा नं. २ मा ३० जना, वडा नं. ३ मा ४० जना, वडा नं. ४ मा २५ जना, वडा नं. ५ मा ३५ गरी जम्मा १३० जना ।</p> <p>जे.टि.ए. :साविकको वडा नं. ६ मा २ जना, वडा नं. ८ मा २ जना, वडा नं. ९ मा ५ गरी जम्मा ९ जना ।</p> <p>अ.न.मि/अ.हे.व./सि.एम.ए. : बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ मा जम्मा १३ जनाले अध्ययन पुरा गरेका छन् ।</p> <p>महिला स्वयमसेविका : यस वडामा २ जना महिला स्वयमसेविका रहेका छन् ।</p> <p>डकर्मि सिकर्मि : यस वडामा ७५ जना सिकर्मि डकर्मि रहेका छन् ।</p> <p>सिलाई कटाई : यस वडामा २० जनाले सिलाई कटाई गरेका छन् ।</p> <p>अगुवा कृषक : यस वडामा १० जना अगुवा कृषक रहेका छन् ।</p> <p>ड्राईभर पेशामा संलग्न: साविकको वडा नं. ६ मा ५ जना, वडा नं. ७ मा ३ जना, वडा नं. ८ मा ४ जना, वडा नं. ९ मा ८ गरी जम्मा २० जना ।</p> <p>एस.एल.सि. उत्तिर्ण : यस वडामा १०५ जनाले एस.एल.सी. उत्तिर्ण गरेका छन् ।</p> <p>प्रविणता प्रमाण पत्र तह उत्तिर्ण यस वडामा ६० जनाले स्नातक गरेका स्नातक गरेका छन् ।</p>				
आर्थिक सम्पत्ति	<p>परम्परागत खेती प्रणाली, टिमुर, सुन्तला र पशुपालनवाट यस वडाको जिविकोपार्जन चलेको छ ।</p> <p>गाई/गोरु : साविकको वडा नं. २ मा १७७ वटा, वडा नं. ३ मा ११३ वटा, वडा नं. ४ मा ११३ वटा, वडा नं. ५</p>	भविष्यमा यहाका कृषकहरुले पनि व्यवसायिक रुपमा			

जीविकोपार्जन को सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था परिदृश्य र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+वा-)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+वा-)
	<p>मा १६० गरी जम्मा ५६३ वटा रहेका छन् ।</p> <p>भैसी/राँगा : साविकको वडा नं. २ मा ८६ वटा, वडा नं. ३ मा ५८ वटा, वडा नं. ४ मा ९३ वटा, वडा नं. ५ मा ६६ गरी जम्मा ३०३ वटा रहेका छन् ।</p> <p>भेडा/बाखा : साविकको वडा नं. २ मा ७७६ वटा, वडा नं. ३ मा ४७० वटा, वडा नं. ४ मा ५६२ वटा, वडा नं. ५ मा ४९० गरी जम्मा २२९८ वटा रहेका छन् ।</p> <p>नोकरी तथा व्यवसायमा केही व्यक्तिहरु संलग्न भएता पनि अधिकांश घरधुरीहरुको आर्थिकोपार्जनको श्रोत वैदेशिक रोजगार रहेको छ ।</p> <p>व्यापार व्यवसाय :साविकको वडा नं. २ मा ३ जना, वडा नं. ३ मा २ जना, वडा नं. ४ मा ३ जना, वडा नं. ५ मा २ गरी जम्मा १० जनाले व्यापार व्यवसायबाट जिविकोपार्जन गरीरहेका छन् । यस वडाको नजिकको व्यापारिक केन्द्र यसै नगरपालिकाको टाट्के बजार, खरिबोट, बागचौर, थारमारे तथा यस जिल्लाको सदरमुकाम खलंगा तथा श्रीनगर र वाह्य बजारको रूपमा बाँकेको कोहलपुर र नेपालगंज साथै सुर्खेतका विभिन्न स्थानहरु रहेका छन् ।</p>	<p>कृषि तथा पशुपालन गर्नेछन । व्यापारिक केन्द्रहरुको स्तरउन्नती हुनेछ। सहकारी तथा वित्तिय संस्थाहरुले थप सेवा प्रवाह</p>	+	+	+

तालिका नं. १४ जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरुको विश्लेषण

३.५.१० बस्ती (साविकका वडाहरू) को संकटासन्नता अवस्था स्तरीकरण

यस विधि अर्न्तगत विभिन्न बस्तीहरू (साविकका वडाहरू) बिच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको थियो । यस विधि अपनाउँदा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरू बिच छलफलको माध्यमबाट बस्ती स्तरीकरण गरिएको थियो ।

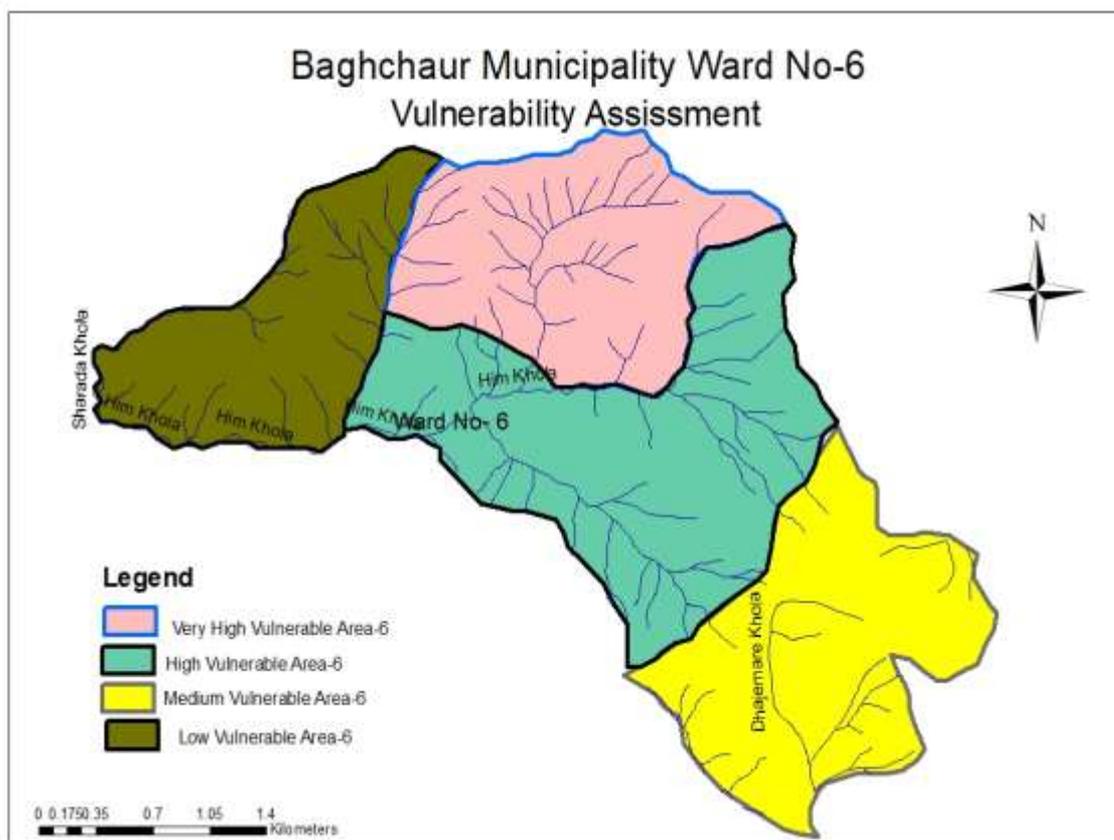
साविकका वडाहरू	कोटबारा २	कोटबारा ३	कोटबारा ४	कोटबारा ५
कोटबारा २		कोटबारा ३	कोटबारा ४	कोटबारा ५
कोटबारा ३			कोटबारा ३	कोटबारा ३
कोटबारा ४				कोटबारा ४
कोटबारा ५				
अंक	१	४	३	२
स्तर	IV	I	II	III
अवस्था	न्यून	अति उच्च	उच्च	मध्यम

तालिका नं. १५ प्रकोप, जोखिम तथा पहुँचको आधारमा बस्ती स्तरीकरण

साविकका वडाहरू	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरू
कोटबारा २	न्यून	अन्य वडाहरूमा जस्तै सबैखाले जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेता पनि कम भिरालो जग्गाका कारण पहिरो र भू-क्षयको समस्या, खडेरीले कम सताउने गरेको, बाटोघाटोमा सुविधा भएको, विषयगत कार्यालयहरू यसै वडामा भएको ।
कोटबारा ५	मध्यम	अन्य वडाहरू जस्तै सबैखाले जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेता पनि खडेरी, वन डढेलो, पहिरो तथा भू-क्षयको प्रकोप उच्च जोखिम रहेको, खानेपानीको अभाव ।
कोटबारा ४	उच्च	बजार र माध्यामिक विद्यालय नजिक भएपनि भूगोल बढी भएको, बाढी तथा आगलागीको जोखिम, खानेपानीको सुविधा तुलनात्मक रूपमा राम्रो भए पनि सडक नभएको, अन्य वडाहरू भन्दा शिक्षित कम रहेको ।
कोटबारा ३	अति उच्च	अन्य वडाहरू जस्तै सबैखाले जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेता पनि खडेरी, वन डढेलो, बाढीको प्रकोप उच्च जोखिममा रहेको, खानेपानीको समस्या, भौगोलिक विकटता, सेवा प्रदायक कार्यालयबाट टाढा रहेको, सडकको पनि जोखिम रहेको ।

तालिका नं. १६ बस्ती स्तरीकरणको निष्कर्ष

बस्तीहरूको स्तरीकरण गर्दा साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ३ सबैभन्दा संकटासन्न (अति उच्च) र साविक कोटबारा गाविस वडा नं. ४ उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको, साविक कोटबारा वडा नं. ५ मध्यम संकटासन्न स्तरमा रहेको देखिन्छ, भने साविक कोटबारा वडा नं. २ न्यून संकटासन्न अवस्थामा रहेको देखिन्छ । स्तरीकरण गर्दा संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरूलाई विशेष ध्यान दिईएको थियो ।

चित्र नं. १५ बागचौर न.पा. वडा नं. ६ को बस्तीगत संकटासन्नता नक्शा

३.६ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

३.६.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना

स्थानीय स्तरमा विद्यमान अवस्था र प्रणालीको चित्रण गरिसकेपछि वडा स्तरीय सरोकारवालाको दृष्टिमा उच्च अनुकूलन क्षमताका परिदृष्यहरूको परिकल्पना गरिएको थियो । तिनै परिकल्पनाहरूका आधारमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना गोष्ठीका सहभागीहरूले यस वडाको लागि गरेको परिकल्पनाहरू निम्न अनुसार छन् ।

- स्थानीयवासीहरूमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसको असरसँग अनुकूलित हुने क्षमता विकास भएको हुनेछ । जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपबाट हुने क्षति न्यून भएको हुनेछ ।
- खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको प्रचुरता एवं सुविधा भएको हुनेछ ।
- सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती, सरल सिंचाई प्रविधिको प्रयोगले सिंचाईको उपलब्धतामा वृद्धि भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनुका साथै स्थानीय जनताको आयआर्जनमा टेवा पुगेको हुनेछ ।
- स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ ।
- विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपको असर कम भई विकास निर्माणमा अग्रसर भएको हुनेछ ।
- दीगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वनको हैसियत सुदृढ हुनुका साथै वन डढेलोको प्रकोप पनि कमी आएको हुनेछ र सँगसँगै वन विनाश र वन अतिक्रमणमा पनि कमी आएको हुनेछ ।
- उपयुक्त उन्नत जातको कृषिबाली तथा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगका कारण कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई जीविकोपार्जनमा सहज भएको हुनेछ ।
- पशु तथा कृषिमा देखा पर्ने रोगको असर कमी भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढ्नेछ ।
- घाँस काट्ने मेशिन, धान भार्ने मेशिन र मकै छोडाउने मेशिनको प्रयोगले महिलाको कार्यबोझमा कमी आएको हुनेछ ।
- भू-क्षमता अनुसारको उचित कृषि प्रविधिहरूको प्रयोग र भू-संरक्षणका उपायहरूको अवलम्बनसँगै भू-क्षयमा कमी आएको हुनेछ ।
- स्थानीयवासीहरूमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन तथा समग्र वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्न प्रशासकीय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई समग्र उप-जलाधार क्षेत्रका माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूबीच सहकार्यको शुरुवात भएको हुनेछ ।

३.६.२ अनुकूलन कार्यहरुको प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरुको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरु जस्तै: प्रभावकारिता, सम्भाव्यता, दिगोपना, खर्चको मितव्ययिता, संकटासन्नमुखी (लक्षित वर्गमुखी) तथा महिला प्रति संवेदनशिलता निर्धारण गरिएका थिए । प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ३ सम्मको अंकभार प्रयोग गरिएको थियो । अंकभार १ ले उक्त आधारहरु राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ भने ३ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ । खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भने कम खर्चिलोलाई ३ अंक र धेरै खर्चिलोलाई धेरै अंक दिइएको थियो । त्यसपछि सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर कुल जम्मा निकालिएको थियो । उक्त कुल जम्मा अंकको आधारमा नै अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको प्राथमिकीकरण गरिएको थियो । जुन क्रियाकलापले बढी अंक प्राप्त गरेको थियो उक्त क्रियाकलापलाई योजनामा पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ । यस विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजालाई अनुकूलन कार्ययोजनामा प्राथमिकताका साथ राखिएको छ । तर यसो भन्दैमा कुनै क्रियाकलापले उत्कृष्ट अंक ल्याउँदा त्यो नै सबै स्थानको लागि सर्वोत्कृष्ट भन्ने चाहिँ होईन, स्थान अनुसार क्रियाकलापको उत्कृष्टता फरक हुनसक्छ ।

क्षेत्रगत संवेदनशिल क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	बाढी तथा पहिरो	खेती योग्य जमिन कटान तथा पुरेको	कृषि क्षेत्रमा विभिन्न खाले अनुकूलनका उपायहरु अपनाइने हुनाले बाढी, पहिरो, खडेरी कृषि तथा प्रभाव कम हुनाले	तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल	३	३	३	२	२	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
		सिंचाई कुलोमा क्षति		वायोइन्जीनियरिङ (भकारी बाध्ने)	२	३	२	३	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
		पशु चौपायामा क्षति		सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरोन्नती	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
		अन्नवालीमा डुवान तथा क्षति		नदी किनारमा वृक्षारोपण	२	३	२	३	२	२	१४	तेस्रो	अल्पकालिन
		माटोको उर्वराशक्तिमा		पशु विमा	२	२	३	२	३	२	१४	तेस्रो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशिल क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
		कमी, कृषि उत्पादनमा कमी	उत्पादनमा वृद्धि हुनेछ र खाद्य सुरक्षा बढ्ने छ ।										
कृषि तथा पशुमा रोग	अन्नवालीमा रोग किराको संक्रमणमा वृद्धि	बाली विमा		२	२	३	२	३	२	१४	तेस्रो	अल्पकालिन	
		माटो परिक्षण शिविर		३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
		माटोको उपचार		३	३	२	२	२	२	१४	तेस्रो	अल्पकालिन	
		रोगकिरा प्रतिरोधी प्रजातीहरुको प्रवर्द्धन		३	३	२	२	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन	
		सुपर ग्रेन ब्याग खरिद		३	३	२	२	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन	
		प्रांगारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम		२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
		पशुपालन सम्बन्धि तालिम		३	३	२	२	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन	
		पशु स्वास्थ्य शिविर		३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
		भकारो सुधार		२	३	३	२	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन	
		बाखाको खोर सुधार		२	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
		नशल सुधार (बोयर बोका)		३	३	३	२	२	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन	
		वडिजो क्यास्ट्रेचर मेसिन खरिद		२	३	३	२	३	२	१४	तेस्रो	अल्पकालिन	

क्षेत्रगत संवेदनशिल क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
खडेरी		पानीको उपलब्धतामा कमी, पानीका मुलहरु सुक्ने क्रममा वृद्धि, हिउँदमा खोलाहरुको बहावमा कमी		सुख्खा सहने प्रजातिको प्रवर्द्धन(गहु, मकै, धान)	३	३	२	२	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
				सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				थोपा सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				फिरफिरे सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				जुठेल्लो सुधार	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक घरमा वेमौषमी तरकारी खेत	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक पोखरी	२	३	२	१	२	३	१३	चौथो	अल्पकालिन
				पक्की सिंचाई पोखरी	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				कम पानी आवश्यक पर्ने नगदे बाली जस्तै अदुवा, बेसार खेती सम्बन्धि तालिम	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				घर वगैचा तालिम	२	३	३	३	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				श्रोत घर वगैचा स्थापना	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				घाँस रोपण	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
				कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना तथा सवलिकरण	२	३	३	१	३	२	१४	तेस्रो	मध्यकालिन
				सामुदायिक विउँ बैंकको स्थापना	२	३	२	१	३	२	१३	चौथो	दिर्घकालिन
				घाँस काटने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
				फलफुल खेती सम्बन्धि तालिम तथा विरुवा वितरण (आप, अनार, सुन्तला, कागति)	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				माहुँरी पालन तालिम तथा घर वितरण	३	३	२	२	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
	भूक्षय	खेतबारीको माटो तथा पोषक तत्वहरु बगाएको		गह्वा सुधार सम्बन्धि तालिम तथा सहयोग	२	३	३	२	२	२	१४	तेस्रो	अल्पकालिन
				कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	मध्यकालिन
वन तथा जैविक विविधता			वन व्यवस्थापन तथा वृक्षारोपण लगायतका विभिन्न	वृक्षारोपण	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
		रुखहरु बगाउने		तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
		वन जंगलको माटो वगाउने गरेका		वायो ईन्जिनियरिंग (बाँस रोपण)	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				नर्सरी स्थापना	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशिल क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
		पानी, वन्य जन्तुहरु तथा वोटविरुवाहरु लोप हुँदै जाने	किसिमका अनुकूलनका प्रयासहरुले गर्दा वनको हैसियतमा सुदृढ हुनुको साथै जैविक विविधता संरक्षणमा टेवा पुग्नेछ	डाले घाँस प्रजातिहरु रोप्ने	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				संरक्षण पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
				रिचार्ज पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
				परम्परागत सुख्खा पोखरी संरक्षण	३	३	३	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
	वन डहेलो ,आगलागी	रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षती		अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा सामान खरिद	२	३	३	२	२	२	१४	तेस्रो	अल्पकालिन
				अग्नीरेखा निर्माण	३	३	२	३	२	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				सुख्खा मौसम शुरु हुनु अगावै वनमा जम्मा भएका प्रज्वलनशील वस्तुहरु जस्तै पात पत्कर, भाडी, सुकेका घाँसपात हटाउने	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
	मिचाहा प्रजाति	घाँस तथा जडिवुटिका प्रजातिहरु लोप हुँदै गएको		भाडी सफाई	३	३	२	३	२	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
				मिचाहा प्रजातिहरु जस्तै वनमारा उखेलेर फाल्ने र	२	३	३	३	२	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशिल क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
		असर		त्यस्ता प्रजातिहरुको प्रयोग गरी वायोत्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन									
		वन्य जन्तुहरु लोप हुँदै गएको		वन व्यवस्थापन (हाँगा काटछाट)	३	३	३	३	२	१	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
				खुल्ला चरिचरण रोक्ने	३	३	३	३	२	२	१६	दोस्रो	अल्पकालिन
जलश्रोत तथा उर्जा	बाढी तथा पहिरो	खानेपानीका मुहान वगाएको	खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट	खानेपानी मुहान संरक्षण (तारवार, वृक्षारोपण, टाँकि निर्माण) तथा खानेपानी योजना निर्माण	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
	खडेरी	पानीको उपलब्धतामा कमी	पानीको उपलब्धता	जिरो उर्जा पम्प (वर्षा पम्प) बाट सिंचाई	३	२	२	१	३	३	१४	चौथो	अल्पकालिन
			बढ्नुका साथै स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारणले स्थानीयको स्वास्थ्य स्थितिमा	सरल सिंचाई प्रविधि - थोपा सिंचाई र फिरफिरे सिंचाई	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
		पानीको कमीका कारण घट्ट कठिनाई भएको	पानी तथा सरसफाईको कारणले स्थानीयको स्वास्थ्य स्थितिमा	सुधारिएको घट्ट	२	३	३	२	३	३	१६	दोस्रो	अल्पकालिन
		दाउराको उपलब्धतामा कमी		सुधारिएको चुलो	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
				गोवरग्यास प्लान्ट निर्माण	३	३	३	२	३	२	१६	दोस्रो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशिल क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
			सुधार आएको हुनेछ ।	सोलार प्यानल खरिद तथा वितरण	३	३	३	१	३	३	१६	दोस्रो	अल्पकालिन
भौतिक पूर्वाधार तथा जलवायुजन्य प्रकोप	बाढी तथा पहिरो	सिंचाई कुलोमा क्षति	विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट बाढी, पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोपको असर कम हुनेछ	सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	मध्यकालिन
		बाटोघाटोमा क्षति		तटवन्ध/टेवा पर्खाल/चिकड्याम तथा नाली मर्मत तथा निर्माण	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
				वायोईन्जिनियरिंग (जैविक बाँध र पर्खाल)	२	३	३	२	३	२	१५	तेस्रो	अल्पकालिन
	अशिना	विद्यालय तथा बस्तीमा क्षति		पक्की गारो लगाउने	३	३	३	२	३	२	१६	दोस्रो	अल्पकालिन
	हुरीबतास			कच्ची गारो लगाउने	२	३	२	२	३	२	१४	चौथो	अल्पकालिन
	मानव रोग			आकस्मिक कोषको स्थापना	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
				पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना	३	३	३	१	३	२	१५	तेस्रो	अल्पकालिन
		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा क्षति		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा मर्मत	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
जन स्वास्थ्य	बाढी, पहिरो	मानविय क्षति	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि तालिम	३	३	३	१	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन	

क्षेत्रगत संवेदनशिल क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V1, V2, V3, V4) (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
सरुवा रोगहरुको संक्रमणमा वृद्धि	भडाडापखाला, आखा पाक्ने रोग, औलो, टाईफाईड आदिको संक्रमणमा वृद्धि	सचेतनामूलक तथा पूर्व तयारीका क्रियाकलापहरुले जलवायुजन्य रोगहरुमा कमी आउनेछ ।	स्ट्रेचर खरिद	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा सामग्री खरिद	२	३	२	३	३	२	१५	दोस्रो	अल्पकालिन
				जनचेतनामूलक कार्यक्रम	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				पानीको शुद्धिकरण	२	३	२	२	२	३	१४	तेस्रो	अल्पकालिन
				आपतकालिन कोषको स्थापना	३	३	३	२	२	२	१५	दोस्रो	दिर्घकालिन
				पोषण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन

तालिका नं.१७ अनुकूलन उपायहरुको प्राथमिकीकरण

३.६.३ आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा

यस वडाका स्थानीय सुमदाय सबैले जलवायु, तापक्रम, पानी पर्ने समयमा आएका परिवर्तनहरूको महसुस गरेका भएता पनि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान, सूचना तथा जानकारीहरूको कमीले त्यस्ता परिवर्तनहरू किन भईरहेका छन् भन्ने बारेमा उनीहरू अनविज्ञ थिए । यसर्थ प्रत्येक वस्तीहरूमा गरिएका सचेतनामूलक क्रियाकलापहरूले स्थानीय सुमदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि ज्ञान वृद्धि गराउन निकै नै उपयोगी सावित भएका छन् । त्यसैले वडाका जनप्रतिनिधिहरू, स्थानीय सुमदायका साथसाथै वडामा कार्यरत सम्पूर्ण गैरसरकारी संस्थाहरू तथा ईलाका स्तरीय सरकारी कार्यालयहरूलाई पनि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्न साथै सहकार्यको लागि उत्प्रेरित गर्न विभिन्न तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया र अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्यक्रमहरूको आवश्यकता देखिन्छ । यस वडाको वडा कार्यालयमा अध्यक्ष सहित ५ जना प्रतिनिधिहरू, १ जना सचिव, १ जना स.ले.पा. र १ जना कार्यालय सहायक रहेका छन् भने यस वडाको आफ्नै भवन नभएकोले भाडाको घरबाट सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । लापा निर्माणका सम्पूर्ण चरणहरूमा वडा कार्यालयले मुख्य भूमिका खेल्दै आएको पनि छ । जनप्रतिनिधिहरू स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न केही हदसम्म दक्ष देखिएता पनि कार्यक्रमको लक्ष्य पुरा गर्न उनीहरूलाई थप ज्ञान, सीप दिनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । यस वडाको सम्पूर्ण सूचनाको अध्यावधि राख्न कम्प्युटर, जनशक्तिलाई तालिम साथै वडामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पुस्तकहरू राख्न तथा अध्ययन गर्न ज्ञान केन्द्रको स्थापना गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसरी लापाका योजनालाई कार्यान्वयन गर्न यस्ता तालिम, गोष्ठीहरूको आवश्यक पर्ने भएको हुँदा त्यस्ता तालिम तथा गोष्ठीहरू संचालन तथा सम्पन्न गर्नको लागि सहयोगी निकायहरू जि.स.स., नगरपालिका, स्थानीय संघ संस्थाहरू साथै दातृ निकायहरूको साथ र सहयोगको आवश्यकता छ भने योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि एक जना सामाजिक परिचालक, एक जना कृषि प्राविधिक र एक जना प्राविधिक (आभेरसियर) परिचालन गर्नु पर्ने पनि आवश्यकता देखिन्छ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनका लागि निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू तथा सरोकारवाला निकायहरूलाई स्व:अनुगमन, सार्वजनिक लेखा परीक्षण, योजना प्रक्रिया सम्बन्धी अभिमुखिकरण र योजना व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न पनि आवश्यक देखिन्छ । यिनै आवश्यकताहरूलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग छलफलको आधारमा तयार गरिएको क्षमता विकास योजना तालिका १८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरू
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> • कृषि तथा पशु व्यवस्थापन तालिम • विभिन्न भुईँ घाँस तथा डालेघाँस रोपण • उन्नत जातका पशु पालन तालिम • कृषिमा आधुनिक प्रविधि • उन्नत जातको विउ विजन • गहना सुधार तालिम • साना सिंचाई प्रविधि सम्बन्धि तालिम • भू-क्षमता अनुसारको भू-उपयोग सम्बन्धि प्राविधिक तालिम
वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> • वन व्यवस्थापन तालिम तथा सोको लागि आवश्यक सामग्रीहरू • बायो ब्रिकेट तथा बायोचार निर्माण
जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> • माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूको अन्तर सम्बन्ध र सहकार्य सहितको जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धि प्राविधिक तालिम • वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि तालिम
जन स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> • प्राथमिक उपचार तालिम तथा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक सामग्रीहरू • बस्ती स्तरमा स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना • सरसफाई, पोषण सम्बन्धी तालिम
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक समावेशीकरण	<ul style="list-style-type: none"> • सिपमूलक तालिम (बाँसको मुढा बनाउने तथा होजेरी) • आयमूलक तालिम (खाद्य सामग्री निर्माण : नगदे बाली, बेमौसमी तरकारी खेती) • जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि तालिम • लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम
भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय कृषि उपज संकलन तथा विक्री वितरण केन्द्र • जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अध्ययन गर्न श्रोत केन्द्र
अनुगमन तथा मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	<ul style="list-style-type: none"> • अनुगमन तथा मूल्यांकन तालिम • अवलोकन भ्रमण
कार्यक्रम कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> • कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षमता विकास तालिम

तालिका नं.१८ क्षमता विकास योजना

३.७ लैङ्गिक विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ कुनै पनि समुदायमा अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान गर्दा सदियौँ देखि त्यस समाजमा व्याप्त लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूलाई विश्लेषण गर्न अपरिहार्य हुन्छ । यसर्थ यस बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ मा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा बस्ती स्तरीय गोष्ठी तथा वडा स्तरीय गोष्ठीहरूमा यहाँ विद्यमान लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूको बारेमा सहभागितामूलक तरिकाले छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफलहरूबाट तयार गरिएको लैंगिक खाका तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जस अनुसार अन्य क्षेत्रमा जस्तै यस वडामा पनि महिलाहरू घरभित्रको काममा र पुरुषहरू घरबाहिरको काममा संलग्न रहेको देखिन्छ । साथै श्रोत साधनहरूमा पुरुषहरूको पहुँच बढी रहेको देखिन्छ । यसर्थ यस कार्ययोजनामा महिलाहरूको सीप तथा क्षमता विकास गर्दै उत्पादनशिल क्षेत्रहरू तथा श्रोत साधनहरूमा उनीहरूको पहुँच बढाउने खालका योजनाहरूलाई समावेश गरिएका छन् ।

३.७.१ काममा आधारित लैङ्गिक खाका

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिले काहि, दैनिक, मासिक
उत्पादनशिल			
जागिर	पुरुष	घरबाहिर, कार्यालय	वार्षिक
खेतीपाती	महिला	घरबाहिर	दैनिक
व्यापार	पुरुष	बजार	दैनिक
वैदेशिक	पुरुष	विदेश	वार्षिक
पूर्ण उत्पादनशिल			
घाँसदाउरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
पानीपँधेरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
भान्सा	महिला	घरभित्र	दैनिक
केटाकेटीको रेखदेख	महिला	घरभित्र	दैनिक
सामुदायिक तथा राजनैतिक काम			
क) सामुदायिक व्यवस्थापन			
वन समूह	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
आमा समूह	महिला	घरबाहिर	मासिक
सहकारी	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
ख) सामुदायिक राजनीतिक	पुरुष	घरबाहिर	कहिले काहि

तालिका नं.१९ काममा आधारित लैङ्गिक खाका

३.७.२ श्रोत साधनमा आधारित लैङ्गिक विश्लेषण खाका

श्रोत साधनहरु	श्रोत साधन माथि पहुँच		श्रोत साधन माथि नियन्त्रण	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
घर जग्गा		✓		✓
गरगहना	✓			✓
आर्थिक कारोबार		✓		✓
खेतिपाती	✓			✓
पशुपंक्षी		✓		✓
व्यापार व्यवसाय		✓		✓
जागिर		✓		✓
बैंकिङ कारोबार		✓		✓

तालिका नं.२० श्रोत साधनमा आधारित लैङ्गिक विश्लेषण खाका

३.७.३ लैङ्गिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजना खाका

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरु	समाधानका उपायहरु	मापन गर्ने सूचकहरु	कसरी गर्ने ?
लैङ्गिक विभेद			
छोरीलाई गाउँमा र छोरालाई शहरमा पढाउने	सचेतनामूलक कार्यक्रम	विद्यालयमा छोरा र छोरीको अनुपात	रेडियो कार्यक्रम
	महिलाहरुलाई आयमूलक कार्यक्रम	छात्राहरुको विद्यालयमा नियमितता	सडक नाटक, पोस्टर, अविभावक अन्तक्रिया, सिपमूलक, आयमूलक कार्यक्रम संचालन
ज्यालामा विभेद समान काममा पनि महिलालाई पुरुषको भन्दा कम ज्याला	पैरवी, सचेतना, विद्यमान कानूनको कार्यान्वयनमा जोड	समान ज्याला पाएका हुनेछन्	सरोकारवाला निकाय र सर्वधारण (मजदुर) बिच अन्तरक्रिया
कार्यबोझ पुरुष विदेशमा जाने हुँदा महिलाहरुले वच्चाहरुको पालनपोषण देखि सबै जिम्मेवारी वहन गर्नुपर्ने	आयमूलक कार्यक्रम, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन, खानेपानीको उचित व्यवस्था, पुरुषलाई स्वदेशमै रोजगारीको व्यवस्था	घरायसी कामकाजको बाडफाड भएको हुनेछ, स्वदेशमै स्वरोजगारको अवसर श्रृजना भएको हुनेछ ।	नमूना अध्ययन
जलवायु परिवर्तनका कारणले पानीको उपलब्धता कमी भएकोले महिलालाई कार्यबोझ बढेको	पानीका श्रोतहरुको संरक्षण तथा उचित व्यवस्थापन	पानीका मुहानहरु संरक्षण भई उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	अध्ययन, अवलोकन

तालिका नं. २१ लैङ्गिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजनामा खाका

परिच्छेद ४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

४.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा

अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठीबाट पहिचान भई प्राथमिकतामा परेका जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्राविधिक रूपमा सबल देखिएका अनुकूलनका उपायहरूलाई समेट्दै र स्थानीय व्यक्ति तथा समुदायद्वारा गरेका अनुकूलन प्रयासहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै यस अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ । यस योजनामा बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को उच्च प्राथमिकतामा परेको र तुरुन्त गर्न आवश्यक देखिएको क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन् । यस योजनाको बजेट तर्जुमा जिल्लाको विद्यमान दररेट, सम्बन्धित सरकारी निकायहरूसँगको समन्वय र योजना तयारीमा संलग्न स्थानीय व्यक्तिहरूको अनुभवको साथै प्राविधिक इस्टिमेटको आधारमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा पहिलो वर्ष रु.२,९२,५०,०००/- दोस्रो वर्ष रु.२,९४,५५,०००/- र तेस्रो वर्ष रु.१,२९,९७,०००/- गरी जम्मा रु.६,३६,२२,०००/- बराबरका कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छन् । यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता र कार्यक्रमको प्रकृति हेरी स्थानीय निकायहरू र समूहहरूले पनि योगदान गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																			
१.१	पशु विमा (वाखा)	ओटा	३७५	०.४	०	५०	१००	७५	२२५	१५०	६०	१५०	६०	७५	३०	१५०	साविक वडा नं. २ मा १००, साविक वडा नं. ७ मा ७५ साविक वडा नं. ४ मा १०० साविक वडा नं. ५ मा १०० ओटा वाखाको विमा गर्ने	वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	१ घरधुरीको औषतमा ५ वटा वाखाको विमा गर्ने

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
१.२	पशु स्वास्थ्य शिविर	ओटा	१८	२०	०	५०	२०	१५	४०	६	१२०	६	१२०	६	१२०	३६०	साविक वडा नं. २ को चौतारा, ३ को बाडतिरे, ४ को ठुला पोखरा, ५ को दुधिलाबोट	व्यावसायिक पशुपालन सम्बन्धी प्रत्येक क्रियाकलापमा २० जना कृषकलाई २ दिने तालिम प्रदान गर्ने सेवा केन्द्रवडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	साविकका वडाहरुमा प्रत्येक वर्ष पि.पि.आर. भ्याक्सीन सहितको संचालन गर्ने
१.३	पशुपालन सम्बन्धि तालिम (बाखा)	वटा	९	३०	१५	४५	९०	१२०	२७०	३	९०	३	९०	३	९०	२७०	साविकका वडाहरुबाट ३३ जना (१ जना पशु प्राविधिक र १ जना कृषि प्राविधिक)	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	व्यवसायिक वाखापालन सम्बन्धी प्रत्येक क्रियाकलापमा २५ जना कृषकलाई २ दिने तालिम प्रदान गर्ने
१.४	कृषि तथा पशु सम्बन्धि श्रोत व्यक्ति तयारी	जना	१२	५०	०	२	४	६	१२	६	३००	६	३००	०	०	६००	साविकका वडाहरुबाट २१२ जना	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय,	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
	तालिम																		
१.५	भकारो सुधार	वटा	२८०	३०	१०	५०	१०	१२	२८०	१०	३०००	१००	३००	८०	२४०	८४००	वडा नं. १० का सबै टोलमा	नगरपालिका, ASHA	तालिम परिषद्बाट मान्यता हुने गरी कृषि तथा पशु सम्बन्धि तालिम प्रदान गरी श्रोत व्यक्ति तयार गर्ने
१.६	वाखाको खोर सुधार	वटा	२५०	३०	०	३०	१०	१२	२५०	१०	३०००	१००	३००	५०	१५०	७५००	वडा नं. ६ का सबै टोलमा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	वाखाको सुधारिएको खोर निर्माण गर्ने
१.७	नश्ल सुधारका लागि वोका खरिद (बोयर)	वटा	१२	३०	१०	६०	२२	१६	४५	६	१८०	६	१८०	०	०	३६०	साविकका वडाहरूमा २।२ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	सम्बन्धित वडाको कृषक समुहलाई वडा भरिका सबै घरधुरीले प्रयोग गर्न

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
																		पाउने गरी बोका हस्तान्तरण गर्ने	
१.८	व्यवसायिक वंगुरपालन सम्बन्धि तालिम तथा वितरण	पटक	२	३००	०	०	२०	४०	६०	१	३००	१	३००	०	०	६००	वडा नं. ६ का सबै टोलबाट छनौट गरेर	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	विपन्न तथा संकटासन्न घरधुरीहरुलाई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले व्यवसायिक वंगुरपालन सम्बन्धि तालिम तथा सहयोग
१.९	आन्तरिक परजिवी जाच्ने मेसिन खरिद (वाईनाकुलर)	पटक	१	३०	१०	६०	२२०	१६०	४५०	१	३०	०	०	०	०	३०	वडा स्तरमा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	वाखाको भित्री परजिवी जाँच गर्नका लागि वाईनाकुलरमा सहयोग
१.१०	डिपिङ्ग टंक निर्माण	वटा	१	६०	०	१८	३०	४५	९३	१	६०	०	०	०	०	६०	साविक ६ कोटवारा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	वाखाको बाहिरी परजिवी नियन्त्रणका लागि डिपिङ्ग टंक निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
																		गर्ने	
१.११	बोडिजो क्यास्ट्रेचर मेसिन खरिद	वटा	६	१५	१०	६०	२२	१६	४५	३	४५	३	४५	०	०	९०	साविकका वडाहरूमा १११ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ब्ज्ज	बोका तथा साँढेलाई बन्ध्याकरणको लागि मेसिन खरिद गर्ने
१.१२	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	१००	१०	६०	२२	१६	४५	१	१००	०	०	०	०	१००	वडा कार्यालय	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	माटोको नमुना संकलन गरी शिविरमा परिक्षण गराउने
१.१३	माटोको उपचार	पटक	१	१००	१०	६०	२२	१६	४५	१	१००	०	०	०	०	१००	वडा कार्यालय	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	माटोको परिक्षण पछि माटोको उपचारको लागि आवश्यक पर्ने विषादीमा सहयोग
१.१४	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	१२	२०	१५	४	१२	९०	२७०	६	१२०	६	१२०	०	०	२४०	साविक प्रत्येक वडामा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	प्रत्येक ईभेन्टमा २५ जना कृषकहरूलाई २ दिने तालिम प्रदान गर्ने

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
१.१५	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धन (धान)	केजी	१८००	०.१	१५	४५	१५	९०	३००	६००	६०	६००	६०	६००	६०	१८०	साविकका वडाका आवश्यक कृषकहरूलाई	ASHA कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका	सुख्खा ५, ६ वा अन्य उपयुक्त जातको धानको विउ प्रवर्द्धन गर्ने
१.१६	रोग प्रतिरोधी प्रजाति प्रवर्द्धन (गहु)	केजी	३०००	०.१	१५	४५	१५	९०	३००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	३००	साविकका वडाका आवश्यक कृषकहरूलाई	ASHA कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका	धु जइण्ड, स्वगदारी वा अन्य उपयुक्त जातको गहुको विउ प्रवर्द्धन गर्ने
१.१७	रोग प्रतिरोधी प्रजाति प्रवर्द्धन (मकै)	केजी	३०००	०.१	१५	४५	१५	९०	३००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	३००	साविकका वडाका आवश्यक कृषकहरूलाई	ASHA कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका	मनकामना, देउती वा अन्य उपयुक्त जातको मकैको विउ प्रवर्द्धन गर्ने
१.१८	अदुवा तथा वेसार खेती सम्बन्धि तालिम	पटक	६	३०	५	१५	६०	७५	१५५	२	६०	२	६०	२	६०	१८०	साविकका वडाका आवश्यक कृषकहरूलाई	ASHA कृषि सेवा केन्द्र, अदुवा वाली अनुसन्धान केन्द्र, वडा	पच्छिस जना कृषकहरूलाई २ दिने तालिम प्रदान गराउनुका साथै विउ खरिदमा सहयोग गर्ने

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
१.१९	पोषण सुधारका लागि घर वगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	१२	१५	१०	४०	१३	९०	२७५	६	९०	६	९०	०	०	१८०	साविकका सबै वडामा	कार्यालय, नगरपालिका कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	३० जना कृषकहरुको समुह बनाई घरवगैचा सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने आवश्यक तरकारीका विरुवा तथा सामाग्री श्रोत नर्सरीवाट उपलब्ध गराउने
१.२०	घर वगैचा प्रवर्द्धनका लागि जुठेला सुधार	वटा	५००	३	२०	६५	२३	१८०	५००	२००	६००	२००	६००	१००	३००	१५००	प्रत्येक घरधुरी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	प्रत्येक घरधुरीहरुमा घर वगैचा प्रवर्द्धनका लागि पानी संकलन गर्ने पोखरी निर्माण, भाडा राख्ने चांग निर्माण गर्ने
१.२१	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी	वटा	८	४०		१	४	३	८	८	३२०	०	०	०	०	३२०	साविक प्रत्येक वडामा २२ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा	तरकारी तथा फलफुलका

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
	स्थापना / श्रोत घर वगैचा स्थापना																कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	वेर्ना उमाने र वडामा सुलभ मुल्यमा वितरण गर्ने	
१.२२	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैली (सुपर ग्रेन व्याग) खरिद	वटा	५००	०.४	२०	६५	२३	१८	५००	२०	८०	२००	८०	१००	४०	२००	साविकका वडाहरूका V2 , V3, V4 परिवार लाई	ASHA कृषि सेवा केन्द्र, नगरपालिका, वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैली खरिद तथा वितरण
१.२३	वमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१२०	१५	०	१५	६५	४०	१२०	५०	७५०	५०	७५०	२०	३००	१८००	साविक प्रत्येक वडामा कृषकहरू छानेर	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	तरकारी खेतीमा संलग्न कृषकहरू छनौट गरी थोपा सिंचाई सेट र प्लाष्टिक उपलब्ध गराउने
१.२४	फिरफिरे सिंचाई	वटा	२७५	१	०	४०	१४	९०	२७५	१०	१००	१००	१००	७५	७५	२७५	साविक वडाहरू मा कृषक छानेर	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका,	एक जना कृषकलाई कम्तिमा २ ओटा फिरफिरे

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
१.२५	व्यवसायिक सुन्तला खेती लागि बिरुवा सहयोग	वटा	२५००	०.०५	०	१०	२०	१५	४५	१५००	७५	१०००	५०	०	०	१२५	साविक वडाहरू मा माटो तथा मौसम हेरेर	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	व्यवसायि सुन्तला खेती गर्न चाहने कृषकलाई बिरुवा खरिदमा सहयोग
१.२६	सुन्तला बगैचा व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	वटा	१	१००	०	१०	२०	१५	४५	१	१००	०	०	०	१००	साविक वडाहरू का सुन्तला कृषकहरू लाई	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	३० जना कृषकहरू छनोट गरी फलफुल खेती सम्बन्धि तालिम संचालन गन्नु का साथै सुन्तला व्यवस्थापनका लागि औजार बितरण	
१.२७	टिमुरको बगैचा व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	वटा	२	५०	०	१५	४५	२०	७०	२	१००	०	०	०	१००	साविक वडाहरू मा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	टिमुर खेती गर्ने अगुवा कृषकहरूलाई बगैचा व्यवस्थापन सम्बन्धि	

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
																		तालिम संचालन गर्ने	
१.२८	टिमुर व्यवस्थापनको लागि औजार खरिद	पटक	२०	२०	१०	४०	१५०	१००	३००	८	१६०	८	१६०	४	८०	४००	साविकका वडाहरूमा ५।५ सेट	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	टिमुर खेती गर्ने अगुवा कृषकहरूलाई वगैचा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्री तथा औजार प्रदान गर्ने
१.२९	फलफुलका बेर्ना खरिद (कागति, अनार, सुन्तला, आँप)	वटा	५००	०.०५	२०	६५	२३५	१८०	५००	२००	१०	२००	१०	१००	५	२५	साविकका वडाहरूका V1, V2, V3, V4 परिवार लाई	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका, ASHA	प्रत्येक वस्तिका घरधुरीलाई हावापानी सुहाउदो अनार, सुन्तला, आँप र कागति मध्ये उपयुक्त फलफुलका १० ओटा बिरुवा बितरण गर्ने
१.३०	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	२९९	३	२०	६५	२३५	१८०	५००	१००	३००	१००	३००	९९	२९७	८९७	वडाका सबै घरधुरी	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, नगरपालिका,	अम्लिसो, मोलासिस, स्टाईलो प्रजातिका भुइँ तथा

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९						
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट					
१.३१	माहुरी पालन सम्बन्धि तालिम	वटा	१	३०	०	५	१५	१०	३०	१	३०	०	०	०	०	३०	वडामा छानेर	कृषक	ASHA नगरपालिका, वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	साविकका वडाहरुबाट ६६ जना सहभागि वनाई तालिम प्रदान गर्ने
१.३२	माहुरी घर खरिद	वटा	६०	५	०	५	१५	१०	३०	०	०	६०	३००	०	०	३००	वडामा छानेर	कृषक	ASHA नगरपालिका, वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	तालिम प्राप्त कृषकहरुलाई २२ वटा माहुरी घर वितरण गर्ने

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
१.३३	गद्दा सुधार सम्बन्धि व्यवहारिक तालिम	पटक	२	२०	०	५	४०	१५	६०	२	४०	०	०	०	०	४०	वडामा छानेर कृषक	ASHA कृषि सेवा केन्द्र, भुशारक्षणा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	भिरालो जमिनमा खेती गरीरहेका कृषकहरु छनौट गरी रो निर्माण सम्बन्धि व्यवहारिक तालिम प्रदान गर्ने
	जम्मा									१०५८०	९९७५			५५५७	२६११२				
२. जलश्रोत तथा उर्जा																			
२.१	खानेपानी मुहान संरक्षण, खानेपानी योजना निर्माण तथा मर्मत																		
२.१.१	भालुखोली खानेपानी योजना निर्माण तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	३००	०	१	१२	२	१५	१	३००	०	०	०	०	३००	साविक वडा नं ३ स्यालावन	न.पा. ASHA खा.पा. कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा इन्टेक, ७०० मि. पाईप खरिद, टंकि निर्माण, धारा निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.१.२	कुल्लारा खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	२००	१	४	५	८	१८	०	०	१	२००	०	०	२००	साविक वडा नं ३, पेटारी पाखा	न.पा. ASHA खा.पा. कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा इन्टेक, पाईप खरिद, टाँकि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.३	जुगेखोला लिफ्टद्वारा खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	१५००	०	०	५	२५	३०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	साविक वडा नं ३ चौलाबोट	न.पा. ASHA खा.पा. कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा इन्टेक, मोटर खरिद, पाईप खरिद, टाँकि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.४	माटिन्न खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	३००	३	०	२४	१	२८	०	०	०	०	१	३००	३००	साविक वडा नं ३ बाङ्गतिरे	न.पा. ASHA खा.पा. कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा इन्टेक, १००० मि. पाईप खरिद, १५००० लि. टाँकि निर्माण, धारा निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७२/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.१.५	च्याउखोला खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	५००	०	१०	२२	१३	४५	१	५००	०	०	०	०	५००	साविक वडा नं. २ चौतारा	न.पा. ASHA खा.पा.कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा ईन्टेक, पाईप खरिद, टंकि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.६	चिसापानी खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	२००	२	४	१४	०	२०	०	०	०	०	१	२००	२००	साविक वडा नं. ४ चिसापानी	न.पा. ASHA खा.पा.कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा ईन्टेक, पाईप खरिद, टंकि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.७	रहानेटा ठुलो कुवा मर्मत तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	२००	०	०	१२	८	२०	१	२००	०	०	०	०	२००	साविक वडा नं. ५ रहानेटा टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा मर्मत तथा बृक्षारोपण
२.१.८	पल्लो रहानेटा	वटा	१	२००	०	०	१२	८	२०	०	०	१	२००	०	०	२००	साविक वडा नं.	न.पा.	मुहानमा

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
	खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण															५ रहानेटा	ASHA खा.पा.का र्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	इन्टेक, पाईप खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण	
२.१.९	ओखरबोट चौलाबोट खानेपानी मुहानमा तारवार तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	२००	०	०	५	५	१०	१	२००	०	०	०	०	२००	साविक वडा नं. ३ ओखरबोट चौलाबोट	न.पा. ASHA खा.पा.का र्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा घरवार पाईप खरिद, तथा धारा निर्माण
२.१.१०	उत्तिसेखोला खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	३००	२	२	१३	१	१८	१	३००	०	०	०	०	३००	साविक वडा नं. ५ धादेमारे	न.पा. ASHA खा.पा.का र्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा इन्टेक, १००० मि. पाईप खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.१	ठारसिम	वटा	१	१००	०	०	४	४	८	०	०	०	०	१	१००	१००	साविक वडा नं.	न.पा.	मुहानमा इन्टेक, पाईप

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
१	खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण																५ डाँडागाऊ	ASHA खा.पा.कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.१ २	मेलनेटा उल्लेरी खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	३००	०	०	८	७	१५	०	०	१	३००	०	०	३००	साविक वडा नं. ५ उल्लेरी	न.पा. ASHA खा.पा.कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक, पाईप खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.१ ३	चाख्ले दुधिलाबोट खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	५००	०	०	१०	८	१८	१	५००	०	०	०	०	५००	साविक गाविस वडा नं. ५ दुधिलाबोट	न.पा. ASHA खा.पा.कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक, पाईप खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.१	पैरेखोली	वटा	१	३२०	४	१	१०	८	२३	०	०	०	०	१	३२०	३२०	साविक वडा नं. ४	न.पा. अ	मुहानमा ईन्टेक, पाईप

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७२/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
४	खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण															सिमखोला	ASHA शा, खा.पा.का र्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण	
२.१.१ ५	पधेराडाँडा नाउली खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	१५०	०	०	८	२	१०	१	१५०	०	०	०	०	१५०	साविक वडा नं. ४ नाउली	न.पा. ASHA खा.पा.का र्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा ईन्टेक, पाईप खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण
२.१.१ ६	पागरखोला खानेपानी योजना तथा मुहान संरक्षण	वटा	१	४००	२	०	११	११	२४	१	४००	०	०	०	०	४००	साविक वडा नं. ४ घारीगाऊ	न.पा. ASHA, खा.पा.का र्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा ईन्टेक, पाईप खरिद, टर्कि निर्माण, धारा निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९						
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट					
	जम्मा									२५५०		२२००		९२०	५६७०					
२.२	पक्की सिंचाई/आकाशे पोखरी निर्माण																			
२.२.१	ठुला नाउला सिंचाई निर्माण	हिम खोला पोखरी	वटा	१	५००	०	१०	२०	१०	४०	१	५००	०	०	०	०	५००	साविक वडा नं. २ तुलाहिम	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	२० घन मिटरको पक्की पोखरी निर्माण तथा घेरवार
२.२.२	चौतारा आकाशे निर्माण	टोल पोखरी	वटा	२	१००	०	१०	२०	१०	४०	०	०	१	१००	१	१००	२००	साविक वडा नं. २ चौतारा टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.३	कर्जेनी टोल पोखरी निर्माण	दर्का सिंचाई	वटा	२	२५०	०	५	२९	१	३५	१	२५०	१	२५०	०	०	५००	साविक वडा नं. २ कर्जेनी दर्का टोल	न.पा., आ ASHA शा, अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.४	कर्जेनी दर्का टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	०	५	२९	१	३५	१	१००	०	०	१	१००	२००	साविक वडा नं. २ कर्जेनी दर्का टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.५	कन्चीरा हिमचौर टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	२	२५०	४	२५	१०	१	४०	१	२५०	०	०	१	२५०	५००	साविक वडा नं. २ कन्चीरा हिमचौर टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.६	कन्चीरा हिमचौर टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	४	२५	१०	१	४०	०	०	१	१००	१	१००	२००	साविक वडा नं. २ कन्चीरा हिमचौर टोल	न.पा., ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.७	भीताखोला बचत घर टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	२	२५०	०	३	२२	५	३०	१	२५०	०	०	१	२५०	५००	साविक वडा नं. २ भीताखोला बचतघर टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय	पक्की पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.८	भीताखोला बचत घर टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	०	३	२२	५	३०	०	०	१	१००	१	१००	२००	साविक वडा नं. २ भीतखोला बचतघर टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.९	बाडतिरे सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	५००		१०	१५	१५	४०	१	५००	०	०	०	०	५००	साविक वडा नं. ३ बाडतिरे टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	मुहानको पानी ल्याई २० घन मिटरको पक्की पोखरी निर्माण गरी तारजालीले घेरवार गर्ने ।
२.२.१०	बाडतिरे टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	३	०	२२	०	२५	१	१००	०	०	१	१००	२००	साविक वडा नं. ३ बाडतिरे टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.११	चौलाबोट टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	२५०	०	०	५	२०	२५	१	२५०	०	०	०	०	२५०	साविक वडा नं. ३ चौलाबोट टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा	पक्की पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७२/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.१ २	चौलाबोट टोल आकाशे पोखरी निर्माण	बटा	१	१००	०	०	५	२०	२५	०	०	१	१००	०	०	१००	साविक वडा नं. ३ चौलाबोट टोल	प्रदायक निकाय हरु न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.१ ३	पेटरी पाखा टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	बटा	१	२५०	१	५	५	४	१५	०	०	०	०	१	२५०	२५०	साविक वडा नं. ३ पेटरी पाखा टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.१ ४	पेटरी पाखा टोल आकाशे पोखरी निर्माण	बटा	१	१००	१	५	५	४	१५	१	१००	०	०	०	०	१००	साविक वडा नं. ३ पेटरी पाखा टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.१ ५	स्यालावन टोल आकाशे पोखरी निर्माण	बटा	१	१००	०	१	१२	२	१५	०	०	१	१००	०	०	१००	साविक वडा नं. ३ स्यालावन टोल	न.पा., ASHA अन्य	कच्ची पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.१ ६	ठुलीखाली सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	५००	५	५	१५	१०	३५	१	५००	०	०	०	०	५००	साविक वडा नं. ४ ठुला पोखरा	सेवा प्रदायक निकाय हरु	मुहानको पानी ल्याई २० घन मिटरको पक्की पोखरी निर्माण गरी तारजालीले घेरबार गर्ने ।
२.२.१ ७	पोखरा टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	०	१	३	१४	१८	१	१००	०	०	१	१००	२००	साविक वडा नं. ४ पोखरा टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.१ ८	घारीगाउँ टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	२	२५०	२	०	११	७	२०	१	२५०	०	०	१	२५०	५००	साविक वडा नं. ४ घारी गाउँ टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.१	चिसापानी टोल	वटा	२	२५०	४	५	१५	१	२५	१	२५०	१	२५०	०	०	५००	साविक वडा नं. ४	न.पा.,	पक्की पोखरी

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
९	सिचाई पोखरी निर्माण															चिसापानी टोल	ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	निर्माण	
२.२.२०	चिसापानी टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	४	५	१५	१	२५	१	१००	०	०	१	१००	२००	साविक वडा नं. ४ चिसापानी टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.२१	सिमखोला टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	३००	२	१	११	६	२०	०	०	१	३००	०	०	३००	साविक वडा नं. ४ सिमखोला टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.२२	सिमखोला टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	२	१	११	६	२०	०	०	०	०	१	१००	१००	साविक वडा नं. ४ सिमखोला टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.२३	नाउली टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	२५०	१	०	७	२	१०	१	२५०	०	०	०	०	२५०	साविक वडा नं. ४ नाउली टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.२४	दुधिलाबोट टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	२	२५०	०	०	१०	९	१९	१	२५०	१	२५०	०	०	५००	साविक वडा नं. ५ दुधिलाबोट टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.२५	दुधिलाबोट टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	०	०	१०	९	१९	०	०	१	१००	१	१००	२००	साविक वडा नं. ५ दुधिलाबोट टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.२६	उल्लेरी टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	२५०	०	०	१०	८	१८	१	२५०	०	०	०	०	२५०	साविक वडा नं. ५ उल्लेरी टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय	पक्की पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.२७	उल्लेरी टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	०	०	१०	८	१८	१	१००	०	०	०	०	१००	साविक वडा नं. ५ उल्लेरी टोल	हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.२८	महरगाउँ टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	२५०	०	०	८	४	१२	१	२५०	०	०	०	०	२५०	साविक वडा नं. ५ महरगाउँ टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.२९	महरगाउँ टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	०	०	८	४	१२	०	०	०	०	१	१००	१००	साविक वडा नं. ५ महरगाउँ टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.३०	नाउली टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	३००	०	०	१६	४	२०	१	३००	०	०	०	०	३००	साविक वडा नं. ५ नाउली टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक	पक्की पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.३ १	नाउली टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	०	०	१६	४	२०	०	०	१	१००	०	०	१००	साविक वडा नं. ५ नाउली टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.३ २	डाँडागाउँ टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	३००	०	०	६	१४	२०	१	३००	०	०	०	०	३००	साविक वडा नं. ५ डाँडागाउँ टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.३ ३	डाँडागाउँ टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	०	०	६	१४	२०	१	१००	०	०	०	०	१००	साविक वडा नं. ५ डाँडागाउँ टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.३ ४	धादेमारे टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	२५०	२	३	१३	२	२०	१	२५०	०	०	०	०	२५०	साविक वडा नं. ५ धादेमारे टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा	पक्की पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७३/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.२.३ ५	धादेमारे टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	२	३	१३	२	२०	०	०	१	१००	०	०	१००	साविक वडा नं. ५ धादेमारे टोल	प्रदायक निकाय हरु न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.३ ६	रहानेटा टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	२	२५०	१	०	१२	९	२२	१	२५०	०	०	१	२५०	५००	साविक वडा नं. ५ रहानेटा टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	पक्की पोखरी निर्माण
२.२.३ ७	रहानेटा टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	१	०	१२	९	२२	०	०	१	१००	०	०	१००	साविक वडा नं. ५ रहानेटा टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.२.३ ८	मेला लाग्ने टोल सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	५००	५	१०	२०	१५	५०	१	५००	०	०	०	०	५००	साविक वडा नं. ५ मेला लाग्ने टोल	न.पा., ASHA अन्य	२० घनमिटरको पक्की पोखरी

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
																		सेवा प्रदायक निकाय हरु	निर्माण तथा तारजालीले घेरवार
२.२.३ ९	हिमचौर सिंचाई पोखरी निर्माण	वटा	१	५००	०	५	१५	१०	३०	१	५००	०	०	०	०	५००	साविक वडा नं. २ हिमचौर	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	१५ घनमिटरको पक्की पोखरी निर्माण तथा तारजालीले घेरवार
२.२.४ ०	मेला लाग्ने टोल आकाशे पोखरी निर्माण	वटा	१	१००	०	०	२	१६	१८	०	०	१	१००	०	०	१००	साविक वडा नं. ५ मेला लाग्ने टोल	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	कच्ची पोखरी निर्माण
२.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	वटा	८	१००	३०	६०	२४०	१७०	५००	३	३००	३	३००	२	२००	८००	साविक वडाहरुमा २/२ ओटा	न.पा., ASHA अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	सामुदायिक जङ्गलको पायक पर्ने ठाउँमा कच्ची पोखरी निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण	
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७२/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९						
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट					
२.४	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण	वटा	४०	५०	०	८	१२	२०	४०	२०	१०००	१०	५००	१०	५००	२०००	साविकका वडाहरूमा १०।१० वटा	सवै	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण गर्ने
२.५	सुधारिएको निर्माण	घट्टा	८	५०	०	३०	१२०	१५०	३००	३	१५०	३	१५०	२	१००	४००	साविकका वडाहरूमा २।२ वटा	सवै	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	सुधारिएको घट्टा निर्माण गर्ने

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
२.६	सुधारिएको चुलो निर्माण	वटा	४५०	२	०	५०	२४०	१६०	४५	२००	४००	२००	४००	५०	१००	९००	साविकका वडाहरुमा सबै	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA, खा.पा. कार्यालय, अन्य सेवा प्रदायक निकाय हरु	सुधारीएको चुलो निर्माण गर्ने
जम्मा										८६५०		३४००		३१५०	१५२००				
३. बन तथा जैविक विविधता																			
३.१	वृक्षारोपण	हेक्टर	२४	३०	३०	६०	२४०	१७०	५००	१०	३००	१०	३००	४	१२०	७२०	बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ का सम्पूर्ण सामुदायिक वनहरुमा, मुहान वरिपरी, सडक छेउछाउमा	वन कार्यालय, न.पा ASHA सा.व.उ.स	सामुदायिक वन भित्रको खाली भूभागमा वृक्षारोपण गर्ने
३.२	बहुउद्देशिय नर्सरी स्थापना	वटा	४	३५०	०	०	२	२	४	३	१०५०	१	३५०	०	०	१४००	साविकका वडाहरुमा १/१ ओटा	वन कार्यालय, न.पा., ASHA सा.व.उ.स	चौडापाते प्रजाति, डालेघाँस प्रजातीका साथै अनार,

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
																		कागती, टिमुर र सुन्तला) का विरुवा उत्पादन गर्ने	
३.३	दिगो वन व्यवस्थापन	हेक्टर	५	३०	३०	६०	२४०	१७०	५००	२	६०	२	६०	१	३०	१५०	प्रत्येक सामुदायिक वनहरुमा कार्ययोजना अनुसार दिगो वन व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु गर्ने	वन कार्यालय, न.पा ASHA, सा.व.उ.स	हागा काटछाट, पतल्याउने, एकल्याउने, भाडी सफाई
३.४	आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम र सामग्री खरिद	पटक	१	३००	३०	६०	२४०	१७०	५००	१	३००	०	०	०	०	३००	वडा स्तरमा	वन कार्यालय, न.पा ASHA सा.व.उ.स	प्रत्येक वडाबाट ८ जनाका दरले सहभागीहरु लाई तालिम प्रदान गरी औजार उपलब्ध गराउने तथा अग्नी नियन्त्रक सम्बन्धि वडा स्तरीय टोली गठन

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
३.५	वन क्षेत्रभित्र वन्यजन्तुको लागि शंरक्षण पोखरी निर्माण	वटा	२	१००	३०	६०	२४०	१७०	५००	२	२००	०	०	०	०	२००		वन कार्यालय, न.पा., ASHA सा.व.उ.स	वन्यजन्तुलाई पायक गर्ने स्थानमा सिद्धेश्वरी सा.व.भित्र पोखरी निर्माण गर्ने
३.६	डडेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम वाट सूचना प्रसारण) विद्यालयमा निवन्ध, वक्तृत्वकला प्रतियोगिता	पटक	३	५०	३०	६०	२४०	१७०	५००	१	५०	१	५०	१	५०	१५०	समुदाय, एफ.एम. तथा विद्यालय	वन कार्यालय, न.पा., ASHA सा.व.उ.स	सडक नाटक देखाउने र एफ एम वाट सूचना प्रसारण, विद्यालयमा कार्यक्रम
३.७	खुल्ला चरिचरण निवन्त्रणका लागि होर्डिङ बोर्ड निर्माण	वटा	८	३०	३०	६०	२४०	१७०	५००	३	९०	३	९०	२	६०	२४०	वडाका आवश्यक स्थानमा	वन कार्यालय, न.पा. ASHA सा.व.उ.स	प्रत्येक वडामा सवैले देखिने गरी चरिचरणका निवन्त्रणका लागि बोर्ड राख्ने

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
३.८	टिमुर प्रशोधन उद्योगको स्थापना	वटा	२	५००	३०	६०	२४०	१७०	५००	०	०	१	५००	१	५००	१०००	वडा स्तरमा	वन कार्यालय, न.पा., ASHA सा.व.उ.स	टिमुर संकलन, भण्डारण तथा प्रशोधनका लागि उद्योगको स्थापना गर्ने
३.९	अलैंची प्रशोधन केन्द्र स्थापना	पटक	१	४००	२०	६०	२४०	१८०	५००	०	०	१	४००	०	०	४००	वडा स्तरमा	ASHA कृषि सेवा केन्द्र, भुशंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरू	उत्पादन भएको अलैंचीलाई प्रशोधन गर्नका लागि
जम्मा										२०५०		१७५०		७६०	४५६०				
४. जलवायु उत्पन्न प्रकोप																			
४.१	वाढी तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजाली/तटबन्धन तथा बायोइन्जिनियरि	घ.मि	५००	५	१०	६०	२३०	१५०	४५	२०	१०००	२००	१०००	१००	५००	२५००	साविक वडा नं. २ को हिमखोला, जुगे खोला वडा नं. ३ र ४ को चिन्नेखोला, च्याउखोला, दल्लेनीखोला र वडा नं. ५ को	ASHA सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	तारजालीको साथसाथै विभिन्न किसिमका घाँस प्रजाति लगायत बाँस,

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
४.५	बागमती बन छेउमा तारजालीसहितको तटबन्ध निर्माण	घ.मि	३०	५	५	२०	३५	२०	८०	०	०	०	०	१	१५०	१५०	वडा स्तरमा	ASHA सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	पहिरो रोकथामका लागि तटबन्ध निर्माण गर्ने ।
जम्मा										११५०		१२००		७००	३०५०				
५. जन स्वास्थ्य																			
५.१	स्ट्रेचर खरिद	वटा	२०	१०	०	५०	२४०	१६०	४५०	१२	१२०	४	४०	४	४०	२००	साविक वडामा ५/५ वटाका दरले	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA अन्य	विरामीलाई अस्पतालमा ल्याउनका लागि स्ट्रेचर खरिद गर्ने
५.२	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	१८	२०	२०	५०	२४०	१६०	४७०	६	१२०	६	१२०	६	१२०	३६०	प्रत्येक टोलमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA अन्य	दुई दिने तालिममा पचिस जना महिलाहरुका लागि
५.३	किशोरी प्रजनन र बालविवाह सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	१८	२०	२०	५०	२४०	१६०	४७०	६	१२०	६	१२०	६	१२०	३६०	प्रत्येक टोलमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	विद्यालय स्तरमा किशोरीहरुलाई बाल

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
																	अन्य	विवाह र प्रजनन सम्बन्धि तालिम तथा छलफल गर्ने	
५.४	पानीको शुद्धिकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	१८	२०	२०	५०	२४०	१६०	४७०	६	१२०	६	१२०	६	१२०	३६०	प्रत्येक टोलमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA अन्य	पानीको शुद्धिकरणका लागि तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग
५.४	वडा स्तरमा प्राथमिक उपचार केन्द्र स्थापना (First Aid KIT)अति आवश्यक औषधि सहित)	वटा	८	३०	२०	५०	२४०	१६०	४७०	३	९०	३	९०	२	६०	२४०	साविकका प्रत्येक वडामा हुने गरी	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA अन्य	४ वटै वडामा सामान्य प्राथमिक उपचारका लागी महिला स्वयमसेविका मार्फत कार्य सञ्चालन गर्ने
५.५	विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानीको	वटा	१०	५	२०	५०	२४०	१६०	४७०	५	२०	५	२०	०	०	४०	वडाका सबै विद्यालयमा	न.पा., वडा कार्यालय,	विद्यार्थिहरूलाई स्वच्छ पिउने

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
	लागि खरिद फिल्टर																	स्वास्थ्य चौकि, ASHA अन्य	पानीको लागि फिल्टर गरिद गर्ने
	जम्मा									४६५	३३०	२७०	१०६५						
६. भौतिक पुर्वाधार																			
६.१	पक्क सिंचाई कुलो निर्माण																		
६.१.१	च्याउखोला देखि मेलटाकुरा सम्म पक्क सिंचाई कुलो निर्माण	वटा	१	१५००	०	०	१०	१०	२०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	साविक वडा नं. २ चौतारा	न.पा. ASHA सिंचाई कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	२००० मिटर RCC
६.१.२	चरङ्गेबाट बाबुथान दर्का लिफ्टद्वारा सिंचाई योजना निर्माण	वटा	१	५००	०	५	३०	०	३५	०	०	१	५००	०	०	५००	साविक वडा नं. २ कर्जेनी दर्का	न.पा. ASHA सिंचाई कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	चरङ्गेबाट बाबुथान दर्का सम्म ८०० मिटर दुरीमा १५००० लि. ट्याङ्की निर्माण

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
६.२.३	रहानेटाचौर देखि धादेमारे टोल सम्म सिंचाई कुलो निर्माण योजना	वटा	१	१०००	२	३	२५	१०	४०	१	१०००	०	०	०	०	१०००	साविक गाविस ५ रहानेटा, धादेमारे	न.पा. ASHA सिंचाई कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	रहानेटा वाट धादेमारे टोलसम्म १५०० मिटर RCC
६.२.४	देउनटाकुरी, चाखले, बाहुनथाना हुँदै गहिरे स्वारा सिंचाई कुलो निर्माण	वटा	१	१०००	०	१	३	१६	२०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	साविक वडा नं. ४ पोखरा	न.पा. ASHA सिंचाई कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	देउनटाकुरी, चाखले, बाहुनथाना हुँदै गहिरे स्वारासम्म १५०० मिटर पाइपद्वारा सिंचाई
६.२.५	चिन्नेखोला सिमखोला सिंचाई कुलो निर्माण	वटा	१	४००	०	०	६	५	११	०	०	०	०	१	४००	४००	साविक वडा नं. ४ सिमखोला	न.पा. ASHA सिंचाई कार्यालय अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पाइपद्वारा सिंचाई

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
	जम्मा									२५००	१५००	४००		४४००					
७. जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण																			
७.१	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना (वडा स्तरीय)	वटा	१	२००	२०	५०	२४०	१६०	४७०	१	२००	०	०	०	०	२००	वडा कार्यालयको भवनमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	सवै टोलका समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सूचना प्रवाह गर्ने उद्देश्यले वडा कार्यालयको भवनमा सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने
७.२	तल्लो तटिय र माथिल्लो तटिय क्षेत्र अन्तर सम्बन्धि सचेतनाका लागि होडिड बोर्ड निर्माण	वटा	८	२०	२०	५०	२४०	१६०	४७०	६	१२०	२	४०	०	०	१६०	साविकका वडाहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	प्रत्येक वडामा २ वटा होडिड बोर्ड
७.३	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक	पटक	१	४००	०	०	१०	२०	३०	०	०	०	०	१	४००	४००	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय,	ऊनका विभिन्न सामाग्रीहरु

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
	आयमूलक तालिम (होजेरी) तथा सामाग्री सहयोग																ASHA अन्य	बनाउने सम्बन्धि १५ दिने तालिम	
७.४	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमूलक क्रियाकलापका लागि बाँसका सामान बनाउने तालिम तथा सामाग्री सहयोग	पटक	१	४००	०	०	१०	२०	३०	०	०	१	४००	०	०	४००	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA, अन्य	बाँसका मुढा, टोकरी लगायतका सजावट सामाग्री बनाउने सम्बन्धि १५ दिने तालिम
७.५	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमूलक क्रियाकलापका लागि सिलाई कटाई तालिम तथा सामाग्री सहयोग	पटक	१	५००	०	०	१०	२०	३०	१	५००	०	०	०	०	५००	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	कटाई सिलाई तालिमको लागि आवश्यक मेसिन, कपडा तथा आवश्यक सामाग्रीहरु सहित १ महिनाको तालिम प्रदान गर्ने
७.७	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक	पटक	१	४००	०	०	१०	२०	३०	०	०	०	०	१	४००	४००	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय,	फुलका सजावट सामाग्री

क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
	आयमूलक सजावट सामाग्री बनाउने सम्वन्धि तालिम तथा सामाग्री सहयोग																ASHA अन्य	तालिमको लागि आवश्यक सामाग्रीहरु सहित प्रदान गर्ने	
७.८	अवलोकन भ्रमण (अनुकूलनका प्रयासहरु भएको ठाउँमा)	पटक	१	२००	०	१०	१०	१०	३०	०	०	१	२००	०	०	२००	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	निर्वाचित जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दल र अगुवा कृषक गरी ३० जना
७.९	महिला तथा बन्धित बर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धि तालिम	पटक	८	२०	७	३०	९०	६५	१९२	६	१२०	२	४०	०	०	१६०	साविकका वडाहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	२ दिने तालिम, साविक वडाबाट ६ जनाका दरले, आमा समूह, कृषि सहकारीहरु, सचेतना केन्द्र र वन समूहका प्रतिनिधिहरु
	जम्मा									९४०		६८०		८००		२४२०			

क्र.स.	क्रियाकलापहरु	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
द. योजना अनुगमन , मूल्याङ्कन तथा संस्थागत विकास																			
द.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	वटा	३	३०	२२	७१	२४	१८	५२९	१	३०	१	३०	१	३०	९०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	१ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठी (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनीतिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाल ा संघ संस्था)
द.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	वटा	३	३०	२२	७१	२४	१८	५२९	१	३०	१	३०	१	३०	९०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	वार्षिक रुपमा (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनीतिक दल, वडामा कार्यरत सरोकारवाल ा संघ संस्था)

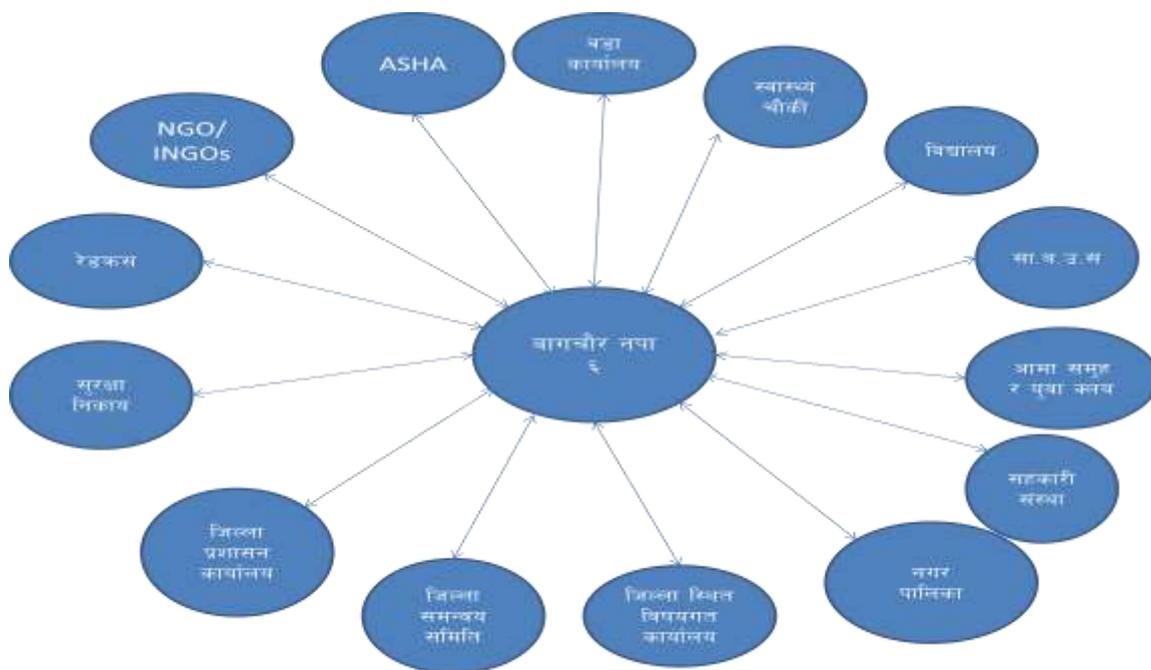
क्र.स.	क्रियाकलापहरू	इकाई	परिणाम	दर(प्रति हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कुल अनुमानित बजेट इकाई हजारमा	स्थान/ साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप को विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७६/०७७		०७७/०७८		०७८/०७९					
										परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट	परिणाम	बजेट				
																		संस्था)	
८.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	१२	२०	२२	७१	२४	१८	५२९	४	८०	४	८०	४	८०	२४०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनीतिक दल, वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था
८.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००	२२	७१	२४	१८	५२९	१	१००	०	०	०	०	१००		न.पा., वडा कार्यालय, ASHA अन्य	कम्प्युटर, प्रिन्टर, लगायत आवश्यक फर्निचर खरिद गरी वडा कार्यालयको संस्थागत विकास गर्ने
	जम्मा									२४०	१४०	१४०	१४०	५२०					
	३ वर्षको जम्मा बजेट									२९२५०	२१४५५	१२९१७	६३६२२						

तालिका नं.२२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

परिच्छेद ५ संस्थागत सम्बन्ध

५.१ संस्थागत सम्बन्ध विश्लेषण तथा रोटी चित्र

योजना तयार गरिसकेपछि अनुकूलन कार्ययोजनाका प्राथमिकतालाई स्थानीय स्तरमा आर्थिक तथा प्राविधिक रूपमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने निकायहरुको पहिचान एवं ति निकायहरुबाट उपलब्ध हुने सेवाहरुको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । यसरी जलवायु परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिकको साथै सहजीकरण सहयोग पुऱ्याउन सक्ने सरकारी निकायहरुमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, कृषि विकास कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, वन कार्यालय, स्वास्थ्य कार्यालय, सिंचाई कार्यालय, महिला बालबालिका कार्यालय, सुरक्षा निकाय, टेलिकम, सा.व.उ.स.हरु, , पशुसेवा कार्यालय, गैरसरकारी संस्था तथा आयोजनाहरुमा : दलित विकास समाज, शारदा , पास नेपाल, उच्च मूल्य श्रृंखला कृषि वस्तु उत्पादन आयोजना, रुपान्तरण नेपाल, इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि., आशा तथा समुदायमा आधारित संघ संस्थाहरुमा कृषि सहकारी संस्था, सा.व.उ.स., आमा समूह, क्लब आदि रहेका छन् । संस्थागत नक्शा अनुसार गरपालिकामा हुने जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी हरेक क्रियाकलापहरु वडा कार्यालय र नगरपालिकासँगको समन्वय र सहकार्यमा हुने हुँदा वडा कार्यालय र न.पा.सँग धेरै राम्रो र नजिकको सम्बन्ध रहने देखिन्छ ।

चित्र १६ संस्थागत नक्शांकन

सेवा प्रदायक संस्था र ठेगाना	सेवा लिने विषय	सेवा लिन गरिने प्रक्रिया
वडा कार्यालय	समन्वय र सहकार्य, सल्लाह र सुझाव, सिफारिस	निवेदन तथा योजना प्रस्तुत
नगरपालिकाको कार्यालय	आर्थिक सहयोग, समन्वय र सहकार्य, सल्लाह, सुझाव र सिफारिस	योजना तर्जुमामा आमन्त्रण, निवेदन तथा योजना प्रस्तुत
जि.स.सको कार्यालय	आर्थिक सहयोग र सहकार्य	योजना प्रस्तुत, निवेदन
शिक्षा कार्यालय	विद्यालय निर्माण तथा मर्मत, छात्रवृत्ति, विद्यालयका लागी आवश्यक सामाग्रीहरु, शिक्षकका लागी तालिम	योजना प्रस्तुत, वि.व्य.स.को निर्णय र निवेदन
खानेपानी कार्यालय	खानेपानीको लागी आवश्यक प्राविधिक सहयोग, पाईप, टंकी, धारा निर्माण सामाग्री सहयोग, सौचालय निर्माणका लागी आवश्यक सामाग्री सहयोग ।	योजना प्रस्तुत, उपभोक्ता समिति गठन गरि निवेदन पेशगर्ने, सम्पर्क र समन्वय
वन कार्यालय	सा.ब.उ.स. गठन र दर्ता, वन व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम र प्राविधिक सहयोग, गैह्र काष्ठ वन पैदावार सम्बन्धि तालिम र प्राविधिक सहयोग, आयआर्जनका क्रियाकलापका लागी आर्थिक सहयोग	सावउसको बार्षिक योजना पेश, सावउसको निर्णय र निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	कृषकहरु लाई आवश्यक काठ, दाउरा, घाँस, स्याउला उपलब्ध गराउने तथा विपन्नहरु लाई आयआर्जनका लागी सहयोग गर्ने ।	निवेदन
कृषि विकास कार्यालय	कृषि सम्बन्धि प्राविधिक सहयोग, विउविजन, कृषि सम्बन्धि तालिम, कृषक समुह गठन र सबलिकरण	योजना प्रस्तुत, कृषक समूहको निवेदन
स्वास्थ्य कार्यालय	उपस्वास्थ्य चौकी स्थापना र स्तर उन्नती, स्वास्थ्य शिविर संचालन, गाउँघर क्लिनिक, खोप केन्द्रहरुको स्तर उन्नती ।	सम्पर्क, समन्वय, निवेदन
सिंचाई कार्यालय	सिंचाई कुलो, नहर निर्माण, पाईप सहयोग	योजना प्रस्तुत, निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
महिला तथा बालबालिका कार्यालय	अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण तथा राहात सहयोग, महिला तथा बालबालिका सशक्तिकरणका लागी तालिम, समुह गठन, आयआर्जन सम्बन्धि तालिम तथा कार्यक्रमहरु संचालन	सम्पर्क समन्वय, निवेदन
सुरक्षा निकाय	समुदायमा शान्ति सुरक्षा प्रदान, राहात तथा उद्धारमा सहयोग, अभिलेखिकरण तथा सिफारिस	उद्धारका लागी अनुरोध तथा निवेदन
पशु सेवा कार्यालय	पशुमा लागेको रोगको बारेमा जानकारी लिने, तालिम तथा प्रशिक्षण दिने, समुह गठन तथा सबलिकरण गर्ने ।	निवेदन
भु-संरक्षण कार्यालय	तारजाली, मुहान संरक्षण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
जल उत्पन्न प्रकोप	तारजाली, तटबन्ध निर्माण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
ASHA	स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी तथा कार्यान्वयनमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	लापा समुह निर्माण, निवेदन, सम्पर्क, समन्वय

तालिका नं.२३ संस्थागत विश्लेषण

५.२ योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई विकास र विषयगत योजनाका साथै स्थानीय स्तरमा सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको योजना प्रक्रियामा पनि समायोजन गर्दै लैजानका लागि बस्ती स्तरमा/साविकका वडा स्तरमा वडा नागरिक मञ्च, हालको वडा स्तरमा वडा स्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक छलफल गरिने छ। त्यसै गरी नगरपालिका स्तरमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति हुँदै नगरपालिकाको बैठकबाट नगर सभालाई सिफारिस गरी नगर सभाबाट अनुमोदन गरिने छ। यसका साथै यस वडाभित्र कार्यरत विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको योजनाहरूमा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिदै लगिने छ। त्यसै गरी यस वडाबाट तयार हुने आवधिक योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथ समायोजन गरिनेछ, भने केन्द्रिय स्तरमा नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फतको राष्ट्रिय विकास योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिनेछ।

५.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सफल कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि समन्वयात्मक भूमिकाको लागि वडा कार्यालय सदैव क्रियाशिल रहनेछ। यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि वडा अध्यक्षको अध्यक्षता बहूसरोकारवाला समिति गठन गर्न सकिनेछ। सो समितिको मातहतमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका योजनाहरू सेवा प्रदायक संस्था तथा निकायहरू, विषयगत कार्यालयहरू र सोभै समुदायमा स्थापित भई क्रियाशिल रहेका विद्यमान समूह, संस्था, क्लव तथा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ। यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरूका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि जिल्ला समन्वय समिति तथा नगरपालिका मार्फत पहल गरिनेछ। विस्तृत कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी वाह्य श्रोतहरूको समेत पहिचान र परिचालन गरिनेछ। योजना कार्यान्वयन गरिनु पूर्व कार्यान्वयनका लागि आवश्यक विस्तृत बजेट सम्बन्धित उपभोक्ता समिति, समूह र क्लवहरूसँगको सहमतिमा तयार गरिनेछ र सोही अनुरूप सम्बन्धित निकायहरूसँग सम्झौता गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। उक्त कार्यान्वयन गर्ने समूहहरूले कार्यक्रम कार्यान्वयन पूर्व सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग समक्ष विस्तृत योजना तथा बजेट विवरण प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ। कार्यक्रम संचालनको क्रममा आयव्ययको विवरण तथा सम्बन्धित अभिलेखहरू पारदर्शी रूपमा राख्नु पर्नेछ। कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्यमूलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ। साथै नगरपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय र सम्बन्धित समूहबाट स्व:अनुगमन मूल्यांकन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसँग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ। कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ।

५.४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

वडा तहमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति र परिणाम सम्बन्धी सूचना तथा प्रमाणहरूको संकलन र मूल्यांकन गर्न वडा अध्यक्षको अध्यक्षतामा गठित बहुसरोकारवाला समितिलाई नै परिचालन गरिनेछ । अनुकूलन कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा भएको प्रगतिहरूको समिक्षा नियमित रूपमा गरिनेछ । यसका लागि वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी र समिक्षा गोष्ठी सबै सरोकारवालाहरूको सहभागीतामा संचालन गरिनेछ । समितिबाट कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न स्थलगत अनुगमन समेत गरिनेछ । समिक्षा गोष्ठी गरिनेछ । यसै गरी समय-समयमा जिल्ला स्तरमा रहेका सयन्त्रहरूबाट पनि संयुक्त अनुगमन गरी प्राविधिक स्तरका एवं स्थलगत अनुगमनबाट लापा कार्यान्वयनमा प्राप्त भएका प्रतिफल मूल्यांकन गरि सिकाईहरूको आदान प्रदान गरि पृष्ठपोषण वडालाई प्राप्त हुनेछ । यसका अतिरिक्त अनुकूलन योजना कार्यान्वयन र अनुगमनबाट आएका नतिजा, प्रगति र उपलब्धीहरू जिल्ला र नगरपालिकामा हुने विभिन्न फोरमहरूमा प्रस्तुत गरी पृष्ठपोषण लिईनेछ । यसबाट लापा कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्नेछ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धी र नतिजाहरूको प्रगति विवरण र घटनाको विस्तृत अध्ययन गरी प्रकाशन तथा प्रसारण गरिनेछ । समय-समयमा केन्द्रिय तथा क्षेत्रीय अनुगमन समितिहरूबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ । समुदाय तहमा सहभागितात्मक स्वःअनुगमन पद्धतिलाई प्राथमिकता दिईनेछ । यसका लागि उपभोक्ता समूह तथा समितिहरूले कार्यक्रमको शुरुवातमा र सपन्न भए पश्चात सार्वजनिक लेखा परीक्षण गर्नेछन् । लापा कार्यान्वयन पश्चात लापा तयारीको क्रममा प्रयोग गरिएका विभिन्न सहभागितामूलक विधिहरूको प्रयोग गरी पुनः वडा स्तरमा घरधुरीहरूको जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरको लेखाजोखा गरी तुलानात्मक अध्ययन गरिनेछ । यसबाट समुदाय स्वयंले संकटासन्नताको अवस्था विश्लेषण गर्न सक्नेछन् । त्यसैगरी तुलानात्मक अध्ययन गरिनेछ । यसबाट समुदाय स्वयंले संकटासन्नताको अवस्था विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
समुदाय तहका अनुगमन (क्रियाकलापको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> समुदाय स्तरीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र (हरेक कार्यक्रममा) 	सार्वजनिक लेखा परीक्षण, स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन, होर्डिड बोर्ड मार्फत ।
वडा/नगरपालिका तहका अनुगमनस (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिका लेखाजोखा गर्न । कार्यक्रमको प्रभावकारितामा वृद्धि गर्दै समयमा सम्पन्न गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> वडा स्तरीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति नगरपालिका स्तरीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा) चौमासिक चौमासिक नियमित वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी । फिल्ड अनुगमन भ्रमण । संकटासन्न वर्गहरूसँग अन्तरक्रिया । फाटो तथा घटना अध्ययनको संकलन । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन ।

जिल्ला तहका अनुगमन (नतिजा र उपलब्धी तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> ● लापाका उपलब्धीहरू र नतिजाहरू सुनिश्चित गर्न । ● राम्रा अभ्यासहरूको अनुशरण, थप विस्तार र मुल प्रवाहिकरण गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● जिल्ला समन्वय समिति, सहयोगी संस्थाहरू । 	अर्धवार्षिक	समूह अनुगमन ।
			अर्धवार्षिक	समिक्षा तथा सेयरिड गोष्ठी तथा बैठक।
			वार्षिक	घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन ।
			२ वर्षमा	सहभागितामूलक संकटासन्नता विश्लेषण ।
			वार्षिक	प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन ।

तालिका नं. २४ अनुगमन योजना

सन्दर्भ सामाग्री :

- जिल्ला वस्तुगत विवरण, सल्यान २०७२
- बागचौर नगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र २०७६
- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७
- राष्ट्रिय अनुकूलन कार्ययोजना (नापा) २०६७
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना संरचना (लापा फ्रेमवर्क) २०६७
- सुदृढ लापा मार्गदर्शन, ASHA २०७३

अनुसूचीहरू

अनुसूची १. वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी (३ दिने) सहभागीहरू

क्र.स.	नाम/थर	ठेगाना	पद
१	श्री भुपेन्द्रराज वली	बागचौर न.पा. ६	वडा अध्यक्ष
२	श्री जय बहादुर खड्का	बागचौर न.पा. ६	वडा सदस्य
३	श्री कविता वि.क.	बागचौर न.पा. ६	वडा सदस्य
४	श्री ओइली बटाला	बागचौर न.पा. ६	वडा सदस्य
५	श्री धनविर वली	बागचौर न.पा. ६	वडा सदस्य
६	श्री दिपा वली	बागचौर न.पा. ६	
७	श्री गिता बुढाथोकी	बागचौर न.पा. ६	
८	श्री भिमप्रकाश वली	बागचौर न.पा. ६	
९	श्री भक्कृप्रसाद बस्नेत	बागचौर न.पा. ६	
१०	श्री हिरा कुमारी वली	बागचौर न.पा. ६	
११	श्री ससिली खड्का	बागचौर न.पा. ६	
१२	श्री ठकेन्द्र चन्द	बागचौर न.पा. ६	
१३	श्री टिकाराम वली	बागचौर न.पा. ६	
१४	श्री खुम कृष्ण वली	बागचौर न.पा. ६	
१५	श्री शेर बहादुर वली	बागचौर न.पा. ६	
१६	श्री ओपेन्द्र वली	बागचौर न.पा. ६	
१७	श्री चन्द्रप्रकाश वली	बागचौर न.पा. ६	
१८	श्री गोविन्द वली	बागचौर न.पा. ६	
१९	श्री शेर बहादुर वली	बागचौर न.पा. ६	
२०	श्री निम बहादुर वली	बागचौर न.पा. ६	
२१	श्री शंकर वली	बागचौर न.पा. ६	
२२	श्री नोखिराम वली	बागचौर न.पा. ६	
२३	श्री टेकम वली	बागचौर न.पा. ६	
२४	श्री दिपेन्द्र वली	बागचौर न.पा. ६	
२५	श्री केशव चन्द	बागचौर न.पा. ६	
२६	श्री चुके नेपाली	बागचौर न.पा. ६	
२७	श्री टेक बहादुर वली	बागचौर न.पा. ६	
२८	श्री ज्ञान बहादुर वली	बागचौर न.पा. ६	
२९	श्री टिकाराम बस्नेत	बागचौर न.पा. ६	
३०	श्री गोविन्द बटाला	बागचौर न.पा. ६	
३१	श्री राजेश वली	बागचौर न.पा. ६	
३२	श्री नेत्र डाँगी	बागचौर न.पा. ६	
३३	श्री मोहविर वली	बागचौर न.पा. ६	
३४	श्री देवराज मल्ल	रुकुम	निर्देशक/श्रोत व्यक्ति/इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि.
३५	विवेक क्षेडाल	कैलाली	श्रोत व्यक्ति/इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि.
३६	श्री लुमा चन्द	सल्यान	लापा सहायक/इको सेन्स मल्टी सर्भिस प्रा.लि.

अनुसूची २ बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को घरधुरी संकटासन्नता स्तरीकरण

साविक वडा नं. २ जम्मा घरधुरी संख्या : १७७		V1= 4 V2=54 V3=86 V4=33						
१.चौतारा टोल जम्मा घरधुरी संख्या : ५०		V1= V2= 13 V3= 23 V4=14						
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १,जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
१	गोपाल वली	दिपा वली	३	२	५	१	३	V2
२	टिकाराम वली	तारा वली	३	३	६	१	३	V2
३	नोखीराम वली	गिता वली	३	२	५	१	३	V2
४	मित्रलाल वली	निर्मला बस्नेत वली	२	२	४	१	३	V3
५	देवराज वली	सिता वली	१	३	४	१	३	V4
६	भीम बहादुर वली	साबित्रा वली	१	३	४	१	३	V4
७	प्रकाश वली	प्रमिला वली	३	२	५	१	३	V3
८	नोखीराम वली	निर्मला वली	६	२	८	१	३	V3
९	पहल बहादुर वली	कली वली	३	३	६	१	३	V3
१०	धन बहादुर वली	ठकी वली	२	२	४	१	३	V3
११	दुर्गे सार्की	रामकली सार्की	१	१	२	१	१	V3
१२	खिम बहादुर सार्की	टिका सार्की	२	३	५	१	१	V3

१३	मोहवीर सार्की	ललीता सार्की	३	२	५	१	१	V4
१४	मोहवीर सार्की	जइकली सार्की	१	३	४	१	१	V3
१५	केशव सार्की	मनिसा सार्की	३	२	५	१	१	V4
१६	देविराम नेपाली	कलावती नेपाली	१	३	४	१	१	V3
१७	खुम कृष्ण वली	निर्मला वली	३	२	५	१	३	V2
१८	भिम बहादुर वली	नन्दी वली	६	५	११	१	३	V2
१९	नवीन वली	इशवरी वली	४	१	५	१	३	V2
२०	नवीन वली	रमिता वली	३	२	५	१	३	V2
२१	विक्रम वली	नोखी वली	२	३	५	१	३	V2
२२	देवराज वली	कल्पना के.सी वली	१	१	२	१	३	V2
२३	सेते वली	पुष्पा वली	४	२	६	१	३	V3
२४	भागीराम वली	रिता वली	४	२	६	१	३	V2
२५	चक्र बहादुर सार्की	चन्द्रकला सार्की	२	३	५	१	१	V3
२६	चक्र बहादुर वली	सपना वली	६	५	११	१	३	V4
२७	धन बहादुर वली	शिला वली	३	४	७	१	३	V4
२८	भिम बहादुर वली	पवित्रा वली	१	३	४	१	३	V4
२९	थलराज वली	कमला वली	१	२	३	१	३	V4
३०	खुमानन्द ओली	लिला खड्का वली	१	२	३	१	३	V3
३१	सीपी वली	ढाँका वली	३	१	४	१	३	V3

३२	डिल्ली राज वली	बसन्ती वली	१	२	३	१	३	V4
३३	राजेश वली	डिला ओली	४	१	५	१	३	V3
३४	भिम बहादुर वली	चन्द्रकला वली	६	४	१०	१	३	V3
३५	शुरेस वली	गौमती वली	२	३	५	१	३	V2
३६	नरे सार्की	भूपि नेपाली	२	१	३	१	१	V4
३७	पुरण प्रकाश सार्की	सावित्रा सार्की	१	४	५	१	१	V4
३८	निमराज वली	प्रतिक्षा वली	४	२	६	१	३	V3
३९	बल बहादुर वली	लक्ष्मी वली	२	२	४	१	३	V3
४०	नेत्रलाल वली	भिमि वली	४	५	९	१	३	V2
४१	बुद्धिराज वली	विरमाली वली	२	४	६	१	३	V3
४२	निम बहादुर नेपाली	सिता नेपाली	२	२	४	१	१	V3
४३	तिर्थे सार्की	कलसी सार्की	२	२	४	१	१	V4
४४	यशरिराम	सार्की	२	२	४	१	१	V4
४५	भूपलाल वली	गोईली वली	२	३	५	१	३	V2
४६	प्रेम बहादुर वली	शशली वली	४	२	६	१	३	V3
४७	चुग्मा सार्की	कलौटी वली	४	४	८	१	३	V3
४८	टिकाराम कामी	धनसरी कामी	३	४	७	१	१	V3
४९	कलौटो सार्की	कौसिला सार्की	३	३	६	१	१	V4
५०	नन्दलाल वली	भुमा वली	६	२	८	१	३	V3

		जम्मा	१३८	१२८	२६६	१	१		
२. कर्जेनी दर्का टोल		जम्मा घरधुरी संख्या : ३९	V1=	V2= 8	V3= 30	V4= 1			
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च	
			म.	पु.	जम्मा				
५१	धरी बहादुर वली	वकी वली	४	२	६	१	३	V3	
५२	विवेक वली	बिमला वली	२	१	३	१	३	V3	
५३	बुदिराम वली	मइती वली	३	३	६	१	३	V2	
५४	चन्द्र बहादुर वली	सितला वली	४	२	६	१	३	V3	
५५	शेर बहादुर वली		६	६	१२	१	३	V3	
५६	मनु वली	पुर्वी वली	६	४	१०	१	३	V3	
५७	लाल बहादुर वली	लक्ष्मी वली	३	३	६	१	३	V3	
५८	ठाकुर प्रसाद वली	पवित्रा वली	१	३	४	१	३	V3	
५९	भुपेन्द्र वली	विनिता तामाड वली	४	१	५	१	३	V4	
६०	डिल्लीराज वली	जैकला के.सी वली	३	१	४	१	३	V3	
६१	लाल बहादुर वली	लाली वली	३	२	५	१	३	V3	
६२	ठाकुर प्रसाद वली	सिता डाँगी	२	३	५	१	३	V3	
६३	लोकराज वली	टिका वली	१	४	५	१	३	V3	
६४	केशर बहादुर वली	सर्मिला वली	२	२	४	१	३	V3	
६५	हिरालाल वली	कृष्णी वली	१	३	४	१	३	V3	
६६	दुर्गा वली	लिला वली	२	५	७	१	३	V3	

६७	खकेन्द्र वली	सीता वली	१	३	४	१	३	V3
६८	कृपाराम वली	हर्कली वली	३	३	६	१	३	V3
६९	एक बहादुर वली	कमला वली	३	४	७	१	३	V2
७०	एकानन्द वली	टिका वली	२	३	५	१	३	V2
७१	वीर बहादुर वली	बबलि सिं वली	३	३	६	१	३	V3
७२	तेज बहादुर वली	रामकुमारी वली	३	४	७	१	३	V3
७३	इनद्र बहादुर वली	रिता वली	२	३	५	१	३	V3
७४	पूर्ण बहादुर वली	अमृता बस्नेत वली	२	२	४	१	३	V3
७५	लोकराज वली	अन्जु के.सी वली	२	३	५	१	३	V3
७६	उपेन्द्र वली	संगिता बटाला वली	५	३	८	१	३	V3
७७	शेर बहादुर वली	सिता वली	४	३	७	१	३	V3
७८	खुमराज वली	कमला वली	३	३	६	१	३	V3
७९	नोखिराम ओली	कृष्णा ओली	४	१	५	१	३	V3
८०	लाल बहादुर वली	सौरुपा ओली	२	३	५	१	३	V3
८१	मस्त बहादुर वली	सीता वली	२	२	४	१	३	V3
८२	सागर वली	राधा वली	२	३	५	१	३	V3
८३	कृती वली	सर्मीला वली	१	४	५	१	३	V2
८४	बिरेन्द्र वली	कमला वली	१	४	५	१	३	V2
८५	लाल बहादुर वली	कमला वली	२	३	५	१	३	V2
८६	ठाकुर वली	ठन्डी वली	३	१	४	१	३	V2
८७	तुलसीराम वली	मेखी वली	२	४	६	१	३	V2
८८	नोखीराम वली	नोखा वली	३	२	५	१	३	V3

८९	प्रेम बहादुर वली	नन्नी वली	५	३	८	१	३	V3
	जम्मा		१०७	११२	२१९			
३. कन्वीरा हिमचौर टोल जम्मा घरधुरी संख्या : ४९			V1= 4	V2= 27	V3= 11	V4=7		
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
९०	जित बहादुर वली	रामसरी वली	५	३	८	१	३	V2
९१	डन्डविर वली	पुर्णा वली	१	२	३	१	३	V3
९२	एकराज वली	गिता वली	१	४	५	१	३	V2
९३	लाल बहादुर वली	दिल कुमारी वली	२	२	४	१	३	V2
९४	डिल बहादुर बटाला		४	४	८	१	३	V2
९५	हिमे बटाला	गायत्रि बटाला	५	६	११	१	३	V2
९६	तिले बटाला	पातली बटाला	४	२	६	१	३	V2
९७	योगेन्द्र बस्नेत	भद्रि बस्नेत	२	२	४	१	३	V2
९८	खिमे बस्नेत	दया कुमारी बस्नेत	२	४	६	१	३	V2
९९	जय बहादुर बटाला	राधा बटाला	२	२	४	१	३	V2
१००		काली वली	२	३	५	२	३	V3
१०१	मोहन बटाला	सुष्मा बटाला	१	३	४	१	३	V2
१०२	भिम बहादुर बटाला	निर्मला बटाला	२	१	३	१	३	V2
१०३	चिरणजिवी वली	प्रमिला वली	२	२	४	१	३	V2
१०४	मस्त प्रकाश वली	तुलसा के.सी वली	२	२	४	१	३	V2

१०५	युवराज वली	कल्पना वली	३	१	४	१	३	V2
१०६	रुद्र कुमार वली	विन्दु बस्नेत वली	२	१	३	१	३	V3
१०७	दोरण वली	खिमा वली	४	२	६	१	३	V2
१०८	लाले बस्नेत	चम्पा बस्नेत	२	३	५	१	३	V4
१०९	नेत्र डाँगी	डिल्ली कुमारी डाँगी	२	३	५	१	३	V3
११०	गंगा राम डाँगी	नन्द वली डाँगी, भुमी डाँगी	३	३	६	१	३	V3
१११	नन्दे डाँगी	खिर्मी डाँगी	४	३	७	१	३	V2
११२	भद्र बहादुर वली	पिमी वली, मोती वली	४	४	८	१	३	V2
११३	नरेन्द्र वली	हिरा वली	५	५	१०	१	३	V3
११४	गंगाराम वि.क.	रेवती वि.क.	२	३	५	१	१	V3
११५	टिकाराम बस्नेत	दिपा बस्नेत	२	३	५	१	३	V2
११६	गोविन्द बहादुर वली	गणेश वली	४	५	९	१	३	V1
११७	पर्शाराम वली	भद्रकली वली	११	८	१९	१	३	V1
११८	मान बहादुर वली	तुलसा वली	२	३	५	१	३	V3
११९	कमल वली	नोखा भण्डारी वली	३	२	५	१	३	V1
१२०	चित्र बहादुर वली		३	४	७	१	३	V2
१२१	भद्र बहादुर घर्ती	कुन्ती घर्ती	३	३	६	१	२	V2
१२२	अतिराम घर्ती	मिना घर्ती	३	४	७	१	२	V2
१२३	उपेन्द्र बहादुर वली	रम्भा कुमारी वली	१	१	२	१	३	V2
१२४	डिल्ली बहादुर वली	ग्वामी वली	१	१	२	१	३	V2
१२५	महेन्द्र कुमार वली	शुसिला वली	३	३	५	१	३	V3
१२६	शेर बहादुर बटाला	सिता कुमारी बटाला	२	४	६	१	३	V2

१२७	गोविन्द बटाला	सिता बटाला	२	२	४	१	३	V2
१२८	दिल बहादुर बटाला	बिमला बटाला	२	४	६	१	३	V2
१२९	अजय वली	गंगा वली	१	२	३	१	३	V3
१३०	गोरे वली	ढाँका वली	२	२	४	१	३	V2
१३१	पुनाराम वली	श्रीजना वली	१	१	२	१	३	V3
१३२	रामलाल दमाई	मंली दमाई	२	३	५	१	१	V4
१३३	लिले बस्नेत	इन्द्रकला बस्नेत	३	३	६	१	३	V1
१३४	भिम बहादुर बस्नेत	कमला बस्नेत	३	२	५	१	३	V3
१३५	गणेश बहादुर दमाई	ईश्वरी/राधिका दमाई	५	५	१०	१	१	V4
१३६	गंगाराम दमाई	प्रमिला दमाई	२	२	४	१	१	V4
१३७	लोकमान दमाई	रती दमाई	२	२	४	१	१	V4
१३८	हरि बहादुर दमाई	गिता दमाई	४	२	६	१	१	V4
	जम्मा		१३५	१४१	२७६			

४. भीताखोला बचत घर टोल

जम्मा घरधुरी संख्या : ३९

V1= V2= 6 V3= 22 V4= 11

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
१३९	थल बहादुर घर्ति	भुपा घर्ति	२	३	५	१	२	V3
१४०	पारास्वर बटाला	जीरा बटाला	४	२	६	१	३	V3
१४१	हरि बहादुर रोका	खिमा रोका	२	४	६	१	३	V3
१४२	लोकेन्द्र घर्ति	खिमा घर्ति	२	२	४	१	२	V3

१४३	पुर्ण वहादुर वटाला	चित्रा कुमारी के.सी वटाला	२	३	५	१	३	V3
१४४	भिम ब.रोका	मनमाया रोका	४	१	५	१	३	V3
१४५	भुम व.वस्नेत	लालसरा वली वस्नेत	२	२	४	१	३	V3
१४६	डम्बर वहादुर वली	लक्ष्मी कुमारी के.सी वली	२	३	५	१	३	V3
१४७	शेर वहादुर वटाला	गंगा वटाल	२	२	४	१	३	V3
१४८	रमेश कुमार वटाला	गिता वटाला	४	४	८	१	३	V3
१४९	राम वहादुर वटाला	खिउरी वटाला	१	२	३	१	३	V3
१५०	डिल्ली वहादुर वली	हरीकला वली,रमिता वली	४	१	५	१	३	V4
१५१	जोगेन्द्र घर्ति	दिला घर्ति	४	३	७	१	२	V3
१५२	वीर वहादुर घर्ति	सिता घर्ति	५	३	८	१	२	V3
१५३	महेश वटाला	कमला वटाला	३	१	४	१	३	V3
१५४	भरत वटाला	सपना वटाला	२	१	३	१	३	V4
१५५	भीम वहादुर वली	टिका वली	३	३	६	१	३	V2
१५६	उपेन्द्र वहादुर वली	वाल कमारी वली	४	३	७	१	३	V2
१५७	भुपेन्द्र राज वली	लली वली	९	९	१८	१	३	V3
१५८	मन वहादुर वली	बाल्मी वली	१	३	४	१	३	V3
१५९	भीम वहादुर सार्कि	पावत्रा सार्कि	२	२	४	१	१	V4
१६०	तुले सार्कि	माघी सार्कि	४	६	१०	१	१	V4
१६१	डन्डे कामी	डिल्ली कामी	३	३	६	१	१	V3
१६२	कमल वटाला	चम्फा कुमारी वटाला वली	२	२	४	१	३	V3
१६३	गणेश वहादुर वली	क्षेत्रकला वली	६	८	१४	१	३	V3
१६४	ग्वाम्पे दमाई	बुदि दमाई	३	३	६	१	१	V4

१६५	खलै दमाई	इनद्रा दमाई	४	३	७	१	१	V4
१६६		वइली बटाला	५	५	१०	२	३	V3
१६७	हिमेन्द्र राज वली	चन्द्र कुमारी वली	४	३	७	१	३	V2
१६८	टिकाराम बटाला	लिला बटाला	२	३	५	१	३	V3
१६९	छविलाल बटाला	खली बटाला	३	५	८	१	३	V3
१७०	थल बहादुर बटाला	बसन्ती बटाला	३	२	५	१	३	V4
१७१	चोन्द्रे कुमार ओली	भुमी ओली	४	२	६	१	३	V2
१७२	मोहन सार्की	हिमा सार्की	८	४	१२	१	१	V4
१७३	खिमलाल वली		०	१	१	१	३	V2
१७४	लुरे सार्की	नदी सार्की	८	४	१२	१	१	V4
१७५	टेक बहादुर सार्की	पवित्रा सार्की	३	२	५	१	१	V4
१७६	टेक बहादुर बस्नेत	निर्मला बस्नेत	१	३	४	१	३	V2
१७७	ठाकुरे दमाई	रिता दमाई	२	२	४	१	१	V4
	जम्मा		१२९	११८	२४७			

साविक वडा नं. ३		जम्मा घरघुरी संख्या : ९६		V1= 4 V2= 6 V3= 48 V4= 38				
१.बाडतिरे टोल		जम्मा घरघुरी संख्या : २८		V1= 3 V2= 0 V3= 24 V4= 1				
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १,जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			

१७८	सेर बहादुर वली	टडकी वली	४	३	७	१	३	V3
१७९	नन्ने कामी	दिली वि.क.	५	४	९	१	१	V3
१८०	विरभान वली	भुपी वली	३	५	८	१	३	V1
१८१	प्रेम वली	विमला वली	५	३	८	१	३	V3
१८२	अमर वि.क.	धनसरा वि.क.	१	३	४	१	१	V3
१८३	दिल बहादुर वि.क.	कमला वि.क.	२	२	४	१	१	V3
१८४	अमरसिड कामी	धनसरा कामी	१	३	४	१	१	V3
१८५	सविर कामी	अमृता कामी	३	३	६	१	१	V3
१८६	शैर्या कामी	खिउरी वि.क.	८	५	१३	१	१	V4
१८७	दिनेश कामी	तिलसरा कामी	२	१	३	१	१	V3
१८८	जित बहादुर कामी	दिपिसा विश्वकर्मा	२	१	३	१	१	V3
१८९	चन्द्र बहादुर कामी	खुमी कामी	२	३	५	१	१	V3
१९०	मोहन वि.क.	डल्ली कामी	३	३	६	१	१	V3
१९१	टेकम वि.क.	शिला वि.क.	१	२	३	१	१	V3
१९२	रोशन वि.क.	अनिता वि.क.	२	२	४	१	१	V3
१९३	पदम कामी	उर्मिला सुनार कामी	२	३	५	१	१	V3
१९४	खिमलाल कामी	शुशिला कामी	३	१	४	१	१	V3
१९५	नन्दलाल कामी	रामकली कामी	५	३	८	१	१	V3
१९६	लालवीर बस्नेत	सइपत्री बस्नेत	३	४	७	१	३	V3
१९७	लोकराज बस्नेत	बेलमती बस्नेत	२	४	६	१	३	V3

१९८	नोखिराम कामी	रिमा कामी	१	३	४	१	१	V3
१९९	उदिराम कामी	धनसरी कामी	२	३	५	१	१	V3
२००	कलसिड वली	भद्री वली	४	३	७	१	३	V3
२०१	जय प्रकाश वली	पवित्रा वली	५	६	११	१	३	V1
२०२	सर्वजित वली	तुलसा वली	३	४	७	१	३	V1
२०३	नोखिराम वली	शुसिला वली	१	२	३	१	३	V3
२०४	खले कामी	अस्मिता वि.क.	६	६	१२	१	१	V3
२०५	वामे कामी	शुशिला कामी	२	२	४	१	१	V3
	जम्मा		८३	८८	१७१			
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
२०६	ज्ञान बहादुर वली	जसी वली	३	३	६	१	३	V4
२०७	भूपलाल वली	केवली वली	५	२	७	१	३	V4
२०८	सेर बहादुर वली	गीता वली	२	२	४	१	३	V4
२०९		कमला वली	१	२	३	२	३	V4
२१०	छपिलाल वली	कलि वली	२	४	६	१	३	V3
२११	देवीराम वली	नोखि वली	१	४	५	१	३	V3
२१२		वेलमती वली	४	३	७	२	३	V4
२१३	तुल्सीराम वली	खिमा वली	२	३	५	१	३	V4
२१४	केशु वली	खरसरा वली	४	४	८	१	३	V4

२१५	भिम बहादुर वली	धनसरी वली	२	३	५	१	३	V4
२१६	तुल्सी ओली	मिना ओली	४	३	७	१	३	V4
२१७	चन्द्र बहादुर वली	लाली वली	४	१	५	१	३	V4
२१८	टेक बहादुर बस्नेत	जिरी बस्नेत	५	६	११	१	३	V4
२१९	भिम बहादुर वली	कमला वली	४	२	६	१	३	V4
२२०	धनवीर वली	रामकुमारी वली	३	५	८	१	३	V3
२२१	राविर वली	भुमी वली	३	४	७	१	३	V3
२२२	रविलाल वली	चन्द्र वली	५	२	७	१	३	V3
२२३	खिम बहादुर वली	शुशिला वली	२	३	५	१	३	V4
२२४	दल बहादुर वली	रासिका वली	४	५	९	१	३	V3
२२५	प्रदिप वली	मिना वली	१	४	५	१	३	V4
२२६	राज बहादुर ओली	डिल्ली ओली	२	२	४	१	३	V4
२२७	प्रेम प्रकाश ओली	कमला ओली	३	२	५	१	३	V4
२२८	टिकाराम वली	देवी वली	४	२	६	१	३	V4
२२९	यज्ञ बहादुर वली	पुष्पा वली	१	२	३	१	३	V4
२३०	भिम प्रकाश वली	पवित्रा वली	१	३	४	१	३	V4
२३१	शुभु वली	शिता वली	१	३	४	१	३	V4
२३२	गडगाराम वली	कौसिला वली	१	३	४	१	३	V3
२३३	भिम प्रकाश वली	निर्मला डाँगी वली	२	३	५	१	३	V4
२३४	उदु वली	कमला वली	३	३	६	१	३	V4
२३५	रेशम ब. वली	पवित्रा वली	४	२	६	१	३	V4
२३६	कुल बहादुर वली	शुसिला वली	२	३	५	१	३	V4

२३७	सर्वजीत वली	गीता बुढाथोकी	३	२	५	१	३	V4
२३८	लाल बहादुर वली	भुमी वली	४	५	९	१	३	V4
	जम्मा		९२	१००	१९२			
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १,जनजाती = २, बा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
२३९	धन बहादुर परियार	डुम्की परियार	२	४	६	१	१	V4
२४०	विनायक परियार	जिबि परियार	४	३	७	१	१	V4
२४१	चन्द्र दमाई	इना परियार	२	२	४	१	१	V4
२४२	लोकमान बस्नेत	कमला बस्नेत	३	४	७	१	३	V4
२४३	खुमे बस्नेत	गंगी बस्नेत	३	४	७	१	३	V4
२४४	रण बहादुर बस्नेत	हिरा बस्नेत	२	३	५	१	३	V2
२४५	पवन बस्नेत	उमा कुमाई	५	२	७	१	३	V3
२४६	भागीराम परियार	निर्मला परियार	२	४	६	१	१	V3
२४७	भक्कु प्रसाद दमाई	कमला दमाई	१	४	५	१	१	V2
२४८	विर बहादुर बस्नेत	प्रमिला बस्नेत	२	२	४	१	३	V2
२४९	मन बहादुर बस्नेत	लिला बस्नेत	३	२	५	१	३	V4
२५०	दल बहादुर वली	लिला वली	४	५	९	१	३	V3
२५१	गोपाल बस्नेत	रिता बस्नेत	३	२	५	१	३	V2
२५२	विपिन परियार	ममता नेपाली परियार	३	२	५	१	१	V4
२५३	महेन्द्र परियार	अमृता परियार	१	३	४	१	१	V4

२५४	नर बहादुर वली	पार्वती वली	४	५	९	१	३	V1	
२५५	हरि बहादुर बस्नेत	कल्पना बस्नेत	२	२	४	१	३	V2	
२५६	धन बहादुर परियार	संगिता परियार	२	१	३	१	१	V3	
२५७	मेहेरमान परियार	संगिता परियार	१	३	४	१	१	V3	
	जम्मा		४९	५७	१०६				
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमु पुरुष महिला	ली १, २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4=
			म.	पु.	जम्मा				
२५८	लाल बहादुर वली	रिसमी वली	६	२	८	१	३	V3	
२५९	तिलक वली		२	३	५	१	३	V3	
२६०	राविर वली	टिकी बस्नेत	५	३	८	१	३	V4	
२६१	विक्रम बस्नेत	ठकी बस्नेत	४	२	६	१	३	V4	
२६२	शसे वली	भरना वली	२	३	५	१	३	V3	
२६३	टिकाराम बस्नेत	निर्मला बस्नेत	१	६	७	१	३	V3	
२६४	सोबु बस्नेत	तिलसरा बस्नेत	३	३	६	१	३	V3	
२६५	लिलमान बस्नेत	नौमती बस्नेत	३	२	५	१	३	V3	
२६६	भक्कु प्रसाद बस्नेत	दिपा बस्नेत	११	९	२०	१	३	V3	
२६७	धनवीर बस्नेत	धर्मी बस्नेत	४	६	१०	१	३	V3	
२६८	बागसिड बस्नेत	गोपी ओली	७	९	१६	१	३	V3	
२६९	जय प्रकाश बस्नेत	रुपि बस्नेत	३	१	४	१	३	V4	

२७०	धन बहादुर बस्नेत	विनिता वली बस्नेत	९	३	१२	१	३	V3
२७१	सोबु बस्नेत	बिर्मी बस्नेत	५	३	८	१	३	V3
२७२	ठगे वली	नन्दकला वली	२	६	८	१	३	V2
२७३	राम बहादुर वली	सुसिला वली	१	३	४	१	३	V3
	जम्मा		६८	६४	१३२			

साविक वडा नं. ४ जम्मा घरधुरी संख्या : १०६			V1= 11 V2= 7 V3= 48 V4= 40					
१.पोखरा टोल जम्मा घरधुरी संख्या : २०			V1= V2= 1 V3= 3 V4= 16					
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
२७४	नीम बहादुर वली	चेतकला वली	३	२	५	१	३	V3

२७५	ज्ञान बहादुर वली	जैकला कसमारी वली	३	४	७	१	३	V2
२७६	जय बहादुर खड्का	लाली खड्का	१	१	२	१	३	V4
२७७	बले वली	फरमिला वली	३	३	६	१	३	V4
२७८	दामोदर बस्नेत	कमला बस्नेत	१	२	३	१	३	V4
२७९	लोक बहादुर बस्नेत	रतुली बस्नेत	३	३	६	१	३	V4
२८०	चन्द्र प्रकाश वली	शोभा बस्नेत वली	४	२	६	१	३	V4
२८१	चन्द्र प्रकाश वली	चन्द्रकला वली	१	२	३	१	३	V4
२८२	भुम बहादुर वली	गिता वली	१	२	३	१	३	V4
२८३	कमल बहादुर वली	अस्मिता वली	२	२	४	१	३	V4
२८४	टेक बहादुर वली	राधा वली	४	२	६	१	३	V4
२८५	खुमराज वली	शारदा वली	२	३	५	१	३	V4
२८६	तिलकराज वली	राधिका वली	३	१	४	१	३	V4
२८७	ज्ञान बहादुर वली	कमला डाँगी वली	२	२	४	१	३	V4
२८८	हरि वली	हिरा वली	३	२	५	१	३	V4
२८९	भिम बहादुर वली	पवित्रा वली	१	३	४	१	३	V4
२९०	बिर बहादुर वली	कृष्णा वली	१	१	२	१	३	V3
२९१	दिर्घु वली	मनि वली	१	१	२	१	३	V4
२९२	कुमार वली		१	१	२	१	३	V3
२९३	चन्द्र प्रकाश वली	नन्दकला बस्नेत वली	२	२	४	१	३	V4
	जम्मा		४२	४१	८३			
२.घारीगाँऊ टोल जम्मा घरधुरी संख्या : २४			V1= 2	V2= 0	V3= 11	V4= 11		

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती दलित १,जनजाती = वा/क्षे/ठ= मधेसी = अन्य = ५	: = २, ३, ४,	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा				
२९४	पहमान बस्नेत	तुलसी बस्नेत	१	२	३	१	३	V3	
२९५	राजु वली	कमला वली	३	१	४	१	३	V4	
२९६	रुद्रवीर वली	गडगा वली	२	४	६	१	३	V1	
२९७	नोखीराम बस्नेत	विमला बस्नेत	२	३	५	१	३	V3	
२९८	शेर बहादुर वली	सीता वली	४	४	८	१	३	V3	
२९९	केश बहादुर बस्नेत	कृष्णा बस्नेत	४	४	८	१	३	V3	
३००	शेर बहादुर वली	लक्ष्मी वली	१	२	३	१	३	V4	
३०१	ठाकुर प्रसाद वली	विमला वली	१	२	३	१	३	V4	
३०२	कर्ण बहादुर वली	कमला वली	२	२	४	१	३	V3	
३०३	शंकर वली	मिना वली	६	४	१०	१	३	V4	
३०४		कली ओली	३	१	४	२	३	V3	
३०५	शेर बहादुर ओली	दिपा ओली	१	२	३	१	३	V3	
३०६	कर्ण बहादुर वली	कुमारी वली	२	२	४	१	३	V3	
३०७	जित बहादुर वली	लाली वली	३	३	६	१	३	V3	
३०८	दुर्गा बहादुर वली	अमृता वली	३	३	६	१	३	V1	
३०९	प्रेम बहादुर वली	तुल्सी वली	४	६	१०	१	३	V3	
३१०	पूर्ण बहादुर वली	रोशना वली	२	२	४	१	३	V4	

३११	राम बहादुर वली	खिमी कुमारी वली	१	२	३	१	३	V4	
३१२		मिना वली	१	२	३	२	३	V4	
३१३	चित्र बहादुर बस्नेत	प्रेमा कुमारी बस्नेत	२	२	४	१	३	V4	
३१४	नन्दलाल बस्नेत	रिता बस्नेत	२	४	६	१	३	V3	
३१५		राती बस्नेत	३	१	४	२	३	V4	
३१६	उदय वली	सारदा वली	१	१	२	१	३	V4	
३१७	नरेश कुमार वली	कल्पना वली	१	१	२	१	३	V4	
	जम्मा		५५	६०	११५				
३.चिसापानी टोल			जम्मा घरधुरी संख्या : २५			V1= 4	V2= 5	V3= 15	V4= 1
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती दलित १,जनजाती = वा/क्षे/ठ= मधेसी = अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च	
			म.	पु.	जम्मा				
३१८	टेकु खत्री	धनसरा खत्री	१	४	५	१	३	V1	
३१९	तिलक वली	बसन्ता वली	२	३	५	१	३	V3	
३२०	प्रेम प्रकाश के.सी	मनिषा के.सी	१	१	२	१	३	V1	
३२१	कलु खत्री	गोरी खत्री	३	४	७	१	३	V3	
३२२	भद्र बहादुर खड्का	विमला वली खड्का	४	३	७	१	३	V3	
३२३	शेर बहादुर खड्का	अनिता खड्का	१	४	५	१	३	V1	
३२४	मनु वली	वेलमती वली	३	५	८	१	३	V1	

३२५	पदम बहादुर वली	रुपा वली	४	२	६	१	३	V2
३२६	तुल्सीराम वली	खुमा डाँगी वली	१	२	३	१	३	V3
३२७	नर बहादुर वली	रुपा कुमारी वली	३	३	६	१	३	V3
३२८	कुल बहादुर बस्नेत	लक्ष्मी बस्नेत	१	३	४	१	३	V3
३२९	तारादेव बस्नेत	दिलमाया बस्नेत	१	२	३	१	३	V3
३३०	खुम बहादुर बस्नेत	पार्वती बस्नेत	४	३	७	१	३	V3
३३१	नोखीराम बस्नेत	रेशमी बस्नेत	२	२	४	१	३	V3
३३२	कुल बहादुर बस्नेत	लक्ष्मी बस्नेत	१	३	४	१	१	V2
३३३	खड्क सिं खत्री	भुपा खत्री	१	६	२	१	१	V2
३३४	प्रेम बहादुर बस्नेत	सम्भना बस्नेत	२	१	३	१	१	V3
३३५	उदिराम बस्नेत	कमला बस्नेत	५	२	७	१	३	V4
३३६	लिलमान बस्नेत	निर्मला बस्नेत	४	२	६	१	३	V3
३३७	दलु खत्री	हिरा खत्री	३	८	११	१	१	V3
३३८	भिम बहादुर खत्री	रत्न खत्री	४	४	८	१	१	V2
३३९	नरु वली	ओकी वली	३	२	५	१	१	V3
३४०	खिम बहादुर वली	विमल के.सी वली	२	३	५	१	१	V3
३४१	नदु बस्नेत	रुपा बस्नेत	२	३	५	१	१	V2
३४२	भक्त बहादुर बस्नेत	वखिता बस्नेत	१	३	४	१	१	V3
	जम्मा		५९	७८	१३७			
४. सिमखोला टोल			जम्मा घरधुरी संख्या : २५			V1= 4 V2= 1 V3= 11 V4=9		

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती दलित १,जनजाती = वा/क्षे/ठ= मधेसी = अन्य = ५	: = २, ३, ४, ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा				
३४३	गंगाराम वली	ललिता वली	३	२	५	१	३	V3	
३४४	खुमराज वली	भुपी वली	५	२	७	१	३	V4	
३४५	पुर्ण बहादुर वली	धनसरा वली	१	२	३	१	३	V4	
३४६	अमरसिंड ओली	कौसिला ओली	१	१	२	१	३	V3	
३४७	भुम बहादुर वली	बिमला ओली	२	२	४	१	३	V4	
३४८	केशव वली	गिता वली	२	४	६	१	३	V3	
३४९	छवीलाल वली	चन्द्री वली	३	२	५	१	३	V4	
३५०	ठग बहादुर बस्नेत	विरकली बस्नेत	५	६	११	१	३	V4	
३५१	मिन बहादुर वली	गणी वली	७	५	१२	१	३	V1	
३५२	शंकर वली	निर्मला खड्का वली	१	३	४	१	३	V2	
३५३	दिल बहादुर वली	दिला वली	२	२	४	१	३	V4	
३५४	राम बहादुर वली	भुमा वली	४	३	७	१	३	V3	
३५५	धन बहादुर वली	धनसरा वली	३	३	६	१	३	V4	
३५६	लालवीर वली	जैकला वली	१	१	२	१	३	V4	
३५७	ठाँकासिंड वली	हिरा वली	३	३	६	१	३	V3	
३५८	खुमराज वली	कमला डाँगी वली	३	१	४	१	३	V4	
३५९	खीमे वली	ठकी वली	५	३	८	१	३	V1	

३६०	उदीराम वली	बीमला वली	१	३	४	१	३	V1
३६१	मोविर वली	मन्जु वली	२	२	४	१	३	V3
३६२	चन्द्र बहादुर वली	धनसरा वली	२	५	७	१	३	V1
३६३	खकेन्द्र वली	निर्मला कुमारी बस्नेत	७	५	१२	१	३	V3
३६४	सिब कुमार वली	छिता वली	२	२	४	१	३	V3
३६५	धने वली	लाली वली	२	२	४	१	३	V3
३६६	पलमान वली	रेखा वली	२	२	४	१	३	V3
३६७	डम्बर बहादुर वली	करुणा वली	१	१	२	१	३	V3
	जम्मा		६९	६७	१३६			
५. नाउली टोल			जम्मा घरधुरी संख्या : १२			V1= 1 V2= V3= 8 V4=3		
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती दलित १,जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
३६८	टीकाराम वली	टिका वली	३	३	६	१	३	V3
३६९	कमल वली		२	३	५	१	३	V1
३७०	पदमसिङ वली	विरकली वली	२	२	४	१	३	V3
३७१	खिम बहादुर वली	तुल्सा वली	१	३	४	१	३	V3
३७२	खगेन्द्र प्रकाश वली	रजनी डि.सी वली	२	२	४	१	३	V4
३७३	तेज बहादुर वली	जोती वली	१	३	४	१	३	V3

३७४	धन बहादुर वली	कमला वली	१	२	३	१	३	V3
३७५	उदे वली	गीता वली	४	४	८	१	३	V3
३७६	ओपेन्द्र वली	नन्दकला वली	४	२	६	१	३	V4
३७७	थलराज वली	मिन वली	१	३	४	१	३	V4
३७८	निम बहादुर वली	खिम वली	४	४	८	१	३	V3
३७९	यज्ञ बहादुर वली	पुष्पा वली	५	१	६	१	३	V3
	जम्मा		३०	३२	६२			

साविक वडा नं. ५		जम्मा घरधुरी संख्या : १५०		V1= 3 V2= 4 V3= 66 V4= 77				
१.दुधिलाबोट टोल		जम्मा घरधुरी संख्या : १९		V1= V2= V3= 10 V4=9				
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुलीपुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
३८०	भुपेन्द्र ओली	सुनिता ओली	२	२	४	१	३	V3
३८१	दल बहादुर ओली		१	२	३	१	३	V4
३८२	नरेश खड्का	सञ्जिता खड्का	४	३	७	१	३	V4
३८३	प्रेम बहादुर खड्का	मनि खड्का	१	१	२	१	३	V3

३८४	कमला वि.क.	दिलमाया वि.क.	३	१	४	१	१	V4
३८५	विकेन्द्र वि.क.	देविकला वि.क.	१	१	२	१	१	V3
३८६	गोपाल कामी	रुपा कामी	५	५	१०	१	१	V4
३८७	माल बहादुर आली	लिलि ओली	२	३	५	१	१	V3
३८८	प्रेम बहादुर विश्वकर्मा	चन्द्रकला विश्वकर्मा	२	२	४	१	१	V3
३८९	केशर बहादुर कामी	मनकला कामी	३	३	६	१	१	V4
३९०	हेमराज कामी	जयकला कामी	३	२	५	१	१	V4
३९१	गंगाराम कामी	पार्वती कामी	४	३	७	१	१	V4
३९२	सेर बहादुर वली	भरणा वली	३	२	५	१	३	V3
३९३	पुर्ण बहादुर वली	हिरा वली	४	३	७	१	३	V3
३९४	शेर बहादुर खड्का	लिलि खड्का	३	२	५	१	३	V4
३९५	दुर्गा प्रसाद खड्का	निरमा खड्का	१	४	५	१	३	V4
३९६	थल बहादुर खड्का	ससिली खड्का	५	४	९	१	३	V3
३९७	प्रेमसिद्ध वि.क.	मिना कुमारी रसाईली	४	२	६	१	१	V3
३९८	ज्ञान बहादुर ओली	ढाँका कुमारी ओली	४	१	५	१	३	V3
	जम्मा		५५	४६	१०१			

२.उल्लेरी टोल

जम्मा घरधुरी संख्या : १७

V1= V2= 1 V3= 9 V4= 7

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १,जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
३९९	मोहन प्रकाश खड्का	मिना खड्का वली	३	१	४	१	३	V4

४००	शिशिर विवस वली	मिना वली	३	२	५	१	३	V4	
४०१	सहवीर वली	देवी वली	६	४	१०	१	३	V3	
४०२	लिलमान वली	पवित्रा वली	१	३	४	१	३	V3	
४०३	किर्ती बहादुर वली	कृष्णा वली	२	२	४	१	३	V3	
४०४	सञ्जीव वली	राजकुमारी वली	२	१	३	१	३	V4	
४०५	पवन ओली	कमला वली	२	१	३	१	३	V4	
४०६	टिकाराम वली	केशरी वली	४	२	६	१	३	V3	
४०७	जय प्रकाश वली	पवित्रा वली	२	२	४	१	३	V4	
४०८	रघु वली	जगन्ती वली	४	३	७	१	३	V3	
४०९	तिलकराम वली	सावित्रा वली	२	३	५	१	३	V3	
४१०	चन्द्र बहादुर वली	निर्मला वली	३	२	५	१	३	V3	
४११	शेर बहादुर वली	भावना वली	१	१	२	१	३	V3	
४१२	जनक वली	टिका वली	५	२	७	१	३	V4	
४१३	भुपाल वली	भुमी वली	२	२	४	१	३	V3	
४१४	चन्द्र प्रकाश वली	शुसिला वली	१	३	४	१	३	V2	
४१५	खिम बहादुर वली	रजनी वली	२	३	५	१	३	V4	
	जम्मा		४३	३७	८०				
३. महारागाँऊ टोल जम्मा घरधुरी संख्या : १२			V1=	V2=	V3= 8	V4= 4			
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च	
			म.	पु.	जम्मा				

४१६	टिकाराम कामी	जिरि कामी	३	२	५	१	१	V3
४१७	भिम वि.क.	गिता वि.क.	३	२	५	१	१	V4
४१८	हिरालाल कामी	पवित्रा कामी	३	४	७	१	१	V3
४१९	देव बहादुर कामी	टिका वि.क.	१	२	३	१	१	V4
४२०	शिव कुमार वि.क.	जमुना वि.क.	२	१	३	१	१	V3
४२१	शंकर कामी	कल्पना कामी	४	२	६	१	१	V3
४२२	भिम बहादुर कामी	भदि कामी	३	४	७	१	१	V3
४२३	नरसिङ कामी	सिता कामी	४	१	५	१	१	V4
४२४	लालसिङ कामी	चन्द्रकला वि.क.	४	२	६	१	१	V3
४२५	खिम बहादुर कामी	कमला कामी	५	२	७	१	१	V4
४२६	नोखीराम कामी	पातली कामी	३	४	७	१	१	V3
४२७	विर बहादुर कामी	सुन्तली कामी	३	३	६	१	१	V3
	जम्मा		३८	२९	६७			

४. नाउली टोल जम्मा घरधुरी संख्या : २० V1= V2= V3= 4 V4= 16

क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
४२८	ढाँकाराम कामी	विमला कामी	४	२	६	१	१	V4
४२९	भक्त बहादुर कामी	रती कामी	१	१	२	१	१	V4
४३०	रेशम कामी	मिना कामी	३	३	६	१	१	V4
४३१	तिलक वि.क	सङगीता वि.क	५	२	७	१	१	V4

४३२	भुपलाल वि.क	तिलसरा वि.क	४	५	९	१	१	V3	
४३३	बिपिन वि.क	हिमा कुमारी घर्तिमगर वि.क	१	१	२	१	१	V4	
४३४	कार्ण बहादुर कामी	खली कामी	२	३	५	१	१	V3	
४३५	गोपाल कामी	बिमला कामी	२	२	४	१	१	V4	
४३६	जित बहादुर वि.क	सजिता वि.क	३	२	५	१	१	V4	
४३७	कालुराम कामि	आरती कामि	३	२	५	१	१	V4	
४३८	पुर्ण बहादुर कामी	मनिषा रसाईली	३	५	८	१	१	V4	
४३९	खल बहादुर वि.क			३	३	१	१	V4	
४४०	दल बहादुर वि.क	गनेसा वि.क	२	४	६	१	१	V4	
४४१	बिर बहादुर वि.क	तारा वि.क	४	६	१०	१	१	V4	
४४२	जोतिलाल चन्द	टिका चन्द	३	३	६	१	३	V4	
४४३	डिल बहादुर वि.क	पिउली वि.क	६	४	१०	१	१	V4	
४४४	कविराज कामी		३	३	६	१	१	V4	
४४५		रत्न कुमारी चन्द	३	२	५	२	३	V4	
४४६	कपुर कामी	लीला कामी	३	३	६	१	१	V3	
४४७	जरसिड कामी	रती कामी	४	३	७	१	१	V3	
	जम्मा		६१	५९	१२०				
५. डाँडागाऊ टोल जम्मा घरधुरी संख्या : २१			V1=	V2=	V3= 7	V4=14			
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली	जातजाती : दलित	संकटासन्नता	स्तर

			म.	पु.	जम्मा	पुरुष महिला १, २	= १,जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	: V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
४४८	दलवीर कामी	कमला कामी	६	३	९	१	१	V3
४४९		कली वि.क.	१	१	२	२	१	V4
४५०	हिरे वि.क.	सरिता वि.क.	२	३	५	१	१	V3
४५१	नौले कामी	सिता कामी	४	६	१०	१	१	V4
४५२	लोक बहादुर कामी	रेवती कामी	३	३	६	१	१	V3
४५३	मोहन लाल कामी	तिलसरी कामी	१	१	२	१	१	V4
४५४	रत्न बहादुर कामी	हिरी कामी	३	३	६	१	१	V4
४५५	विरेन्द्र डाँगी	सुनिता डाँगी	३	१	४	१	३	V4
४५६	राजेन्द्र वि.क.	कल्पना वि.क.	२	३	५	१	१	V4
४५७	प्रकाश वि.क.	शुशिला वि.क.	३	२	५	१	१	V3
४५८	राजु कामी	कविता वि.क.	२	३	५	१	१	V3
४५९	गणेश वि.क.	सपना वि.क.	२	१	३	१	१	V4
४६०	बुद्धि राम लोहार	आइती लोहार	१	२	३	१	१	V4
४६१	रत्न वि.क.	मिना वि.क.	२	२	४	१	१	V4
४६२	विर बहादुर लोहार	चन्द्रकला लोहार	३	४	७	१	१	V4
४६३	बेत प्रसाद कामी	नन्दकला कामी	५	४	९	१	१	V4
४६४	दिले कामी		२	४	६	१	१	V4
४६५	जिवन वि.क.	गिता कुमारी कामी	२	२	४	१	१	V4
४६६	सुरेन्द्र लोहार	पवित्रा लोहार	५	३	८	१	१	V4

४६७	प्रेम वि.क.	दिलमाया वि.क.	१	२	३	१	१	V3
४६८	खड्के कामी	माती कामी	२	२	४	१	१	V3
	जम्मा		५५	५५	११०			
६. धादेमारे टोल			जम्मा घरधुरी संख्या : २०			V1= 2 V2= 3 V3= 13 V4= 2		
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १,जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
४६९	कुल बहादुर वली	निर्मला वली	१	३	४	१	३	V3
४७०	चक्र बहादुर वली	डिल्ली वली	२	१	३	१	३	V3
४७१	धनराज वली	भुमा वली	४	२	६	१	३	V3
४७२	लोक बहादुर वली	गौरी वली	२	१	३	१	३	V2
४७३	लाल बहादुर वली	मनिषा वली	३	२	५	१	३	V3
४७४	सर्वजीत वली	दुर्गा वली	१	३	४	१	३	V4
४७५	विसाराम वली	बिमला वली	२	२	४	१	३	V4
४७६	भिमलाल वली	उषा वली	१	१	२	१	३	V3
४७७	भूपलाल वली	पुष्पा वली	२	२	४	१	३	V3
४७८	कल बहादुर वली	कली वली	३	३	६	१	३	V1
४७९	यक्ष बहादुर वली	गिता वली	२	२	४	१	३	V3
४८०	विर बहादुर वली	खुमा वली	५	४	९	१	३	V2
४८१	मोहनलाल वली	अनिता वली	२	२	४	१	३	V3
४८२	चुडामणि वली	कमला वली	४	३	७	१	३	V2

४८३	खुमलाल वली	पुनि वली	१	३	४	१	३	V3
४८४	हस्त बहादुर वली	खिमा वली	४	५	९	१	३	V3
४८५	उदय राम वली	टिका वली	१	४	५	१	३	V3
४८६	डिल बहादुर वली	तिलसरा वली	३	३	६	१	३	V1
४८७	वेथ प्रसाद वली	सावित्रा वली	३	२	५	१	३	V3
४८८	भुपेन्द्र वली	संगीता वली	२	१	३	१	३	V3
	जम्मा		४८	४९	९७			
७. रहानेटा टोल			जम्मा घरधुरी संख्या : २२			V1= 1 V2= 0 V3= 12 V4= 9		
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुलीपुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
४८९	कमला चन्द	शान्ता चन्द	१	४	५	१	३	V3
४९०	राम प्रसाद चन्द	उषा चन्द	१	४	५	१	३	V4
४९१	थलराज चन्द	टिका चन्द	२	४	६	१	३	V3
४९२	रमेश चन्द	शुशिला चन्द	४	२	६	१	३	V3
४९३	टोप बहादुर चन्द	लक्ष्मी चन्द	१	२	३	१	३	V4
४९४	अजय चन्द		२	२	४	१	३	V4
४९५	विर बहादुर चन्द	कमला चन्द	१	१	२	१	३	V4
४९६	भुमी चन्द	धन बहादुर चन्द	१	१	२	१	३	V3
४९७	जिवन रसाइली	दलमता सुनार	२	२	४	१	१	V3

४९८	हरी बहादुर चन्द	विर्मी चन्द	३	३	६	१	३	V3
४९९	कलसिड चन्द	जय कुमारी चन्द	३	२	५	१	३	V4
५००	मोतिलाल चन्द	अनिता चन्द	२	३	५	१	३	V3
५०१	खुमराज वि.क.	रामपली वि.क.	२	२	४	१	१	V3
५०२	कुले कामी	आषा कामी	४	४	८	१	१	V3
५०३	केशव चन्द	सिता चन्द	२	१	३	१	३	V4
५०४	प्रेम प्रकाश चन्द	निर्मला कुमारी खड्का चन्द	१	३	४	१	३	V4
५०५	शेर बहादुर सुनार			२	२	१	१	V3
५०६	महेन्द्र प्रकाश चन्द		१	२	३	१	३	V1
५०७	लाल बहादुर चन्द	टिका चन्द	२	२	४	१	३	V4
५०८		कृष्णा चन्द	२	१	३	२	३	V4
५०९	ठकेन्द्र चन्द	मनिषा चन्द	२	२	४	१	३	V3
५१०	नारायण चन्द	जिवनकला चन्द	१	२	३	१	३	V3
	जम्मा		४०	५१	९१			
द. मेला लाग्ने टोल			जम्मा घरधुरी संख्या : ९९			V1= V2= V3= 3 V4= 16		
क्र.सं.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	परिवार संख्या			घरमुली पुरुष १, महिला २	जातजाती : दलित = १, जनजाती = २, वा/क्षे/ठ= ३, मधेसी = ४, अन्य = ५	संकटासन्नता स्तर : V1 = न्यून, V2= मध्यम, V3= उच्च, V4= अति उच्च
			म.	पु.	जम्मा			
५११	सेर बहादुर चन्द	सिता चन्द	२	३	५	१	३	V3
५१२	पूर्ण बहादुर कामी	लिला कामी	३	३	६	१	१	V3
५१३	नोकिराम कामी	विमला वि.क.	२	३	५	१	१	V4

५१४	गोपाल वि.क.	कमला वि.क.	२	४	६	१	१	V4
५१५	टेकराज वि.क.	अस्मिता वि.क.	१	१	२	१	१	V4
५१६	ददे कामी	सेती कामी	५	५	१०	१	१	V4
५१७	लालबीर कामी	सिला कामी	४	३	७	१	१	V4
५१८	धन बहादुर कामी	विमला कामी	२	२	४	१	१	V4
५१९	एके कामी	पुर्णकला कामी	४	३	७	१	१	V4
५२०	तिले कामी	पवित्र सुनार	२	४	६	१	१	V4
५२१	टिके कामी	टिकी कामी	५	४	९	१	१	V4
५२२	खिम बहादुर कामी	चन्द्रा कामी	६	६	१२	१	१	V4
५२३	दल बहादुर चन्द	कृष्णा चन्द	२	२	४	१	३	V4
५२४	बिरेन्द्र वि.क.	मिना वि.क.	२	३	५	१	१	V3
५२५	जैय बहादुर कामी	रिउली कामी	७	५	१२	१	१	V4
५२६	तुल्सीराम चन्द	कुसुम चन्द	३	३	६	१	३	V4
५२७	नन्दलाल कामी	सिता कामी	२	२	४	१	१	V4
५२८	हिमराज कामी	जैकला कामी	३	२	५	१	१	V4
५२९	करनेत बहादुर वि.क.	रुपाली वि.क. सुनार	२	२	४	१	१	V4
	जम्मा		५९	६०	११९			

यस वडाको जनसङ्ख्या र संकटासन्नता स्तरको साराशं

क्र.सं.	साविकका वडाहरू	जनसङ्ख्या			संकटासन्नता स्तर				घरधुरी संख्या
		महिला	पुरुष	जम्मा	V1	V2	V3	V4	
२	साविक वडा नं. २	५०९	४९९	१००८	४	५४	८६	३३	१७७
३	साविक वडा नं. ३	२९२	३०९	६०१	४	६	४८	३८	९६
४	साविक वडा नं. ४	२५५	२७८	५३३	११	७	४८	४०	१०६
५	साविक वडा नं. ५	३९९	३८६	७८५	३	४	६६	७७	१५०
	जम्मा	१४५५	१४७२	२९२७	२२	७१	२४८	१८८	५२९

अनुसूची ३. तस्विरहरु

बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरु

बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को वस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरु

बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को वस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरु

बागचौर नगरपालिका वडा नं. ६ को वस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरु